

Ihastu Iittiin!

Iitin kunta

Tilinpäätös ja toimintaker- tomus

2024

Kunnanhallitus 24.3.2025 §
Tarkastuslautakunta xx.5.2025 §
Kunnanvaltuusto 27.5.2025 §

379/02.01.01/2023

Sisällys

TOIMINTAKERTOMUS	1
KUNNANJOHTAJAN KATSAUS.....	1
KUNNAN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET	2
IITIN KUNNAN ORGANISAATIO	3
VÄESTÖMUUTOKSET	4
TYÖLLISYYSTIEDOT	5
TYÖMARKKINATUKI.....	7
KUNNAN TALOUS	8
ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ.....	9
KUNNAN HENKILÖSTÖ.....	9
IITIN KUNNAN YMPÄRISTÖTILINPÄÄTÖS 2024	11
Toimintaympäristö vuonna 2024.....	11
Ympäristötalous.....	12
Vesistön-, luonnon- ja maisemansuojelu.....	12
Ympäristöriskien hallinta.....	13
Ympäristönsuojelun edistäminen.....	13
Ilmastotyön edistäminen.....	14
ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖISTÄ SEKÄ MUISTA TOIMINNAN KEHITTYMISEEN VAIKUTTAVISTA SEIKOISTA	15
TOIMINTAKERTOMUSTA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET	16
SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ.....	17
TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS.....	19
Tilikauden tuloksen muodostuminen	19
Rahoitusasema ja sen muutokset	22
Kokonaistulot ja -menot	24
YHDISTELMÄ KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVISTÄ YHTEISÖISTÄ.....	25
Konsernin toiminnan ohjaus	25
KONSERNIYHTIÖT JA NIIDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN V. 2024.....	26
OLENNAISET KONSERNIA KOSKEVAT TAPAHTUMAT.....	28
ARVIO KUNTAKONSERNIN TODENNÄKÖISESTÄ TALOUDELLISESTA KEHITYKSESTÄ.....	28
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	28
KONSERNITILINPÄÄTÖS JA SEN TUNNUSLUVUT	30
TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	33
Asiaa koskeva sääntely.....	33
Tilikauden tuloksen käsittely.....	33
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	34
SEURANTAA KOSKEVA SÄÄNTELY	34
TAVOITTEIDEN, MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMINEN.....	34
KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN.....	35
HALLINTOPALVELUT	36
Demokratiapalvelut Toimielin: Useita	36
Kehittämispalvelut Toimielin: Kunnanhallitus.....	39
SISÄISET PALVELUT	45
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUT	48
Koulutuspalvelut	48

Varhaiskasvatus	54
HYVINVOINTIPALVELUT.....	58
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut.....	58
Liikunta- ja nuorisopalvelut	62
Kansalaisopisto	66
TEKNISET PALVELUT.....	68
Yhdyskuntapalvelut	68
Vesihuoltolaitos, taseyksikkö	70
Kiinteistöpalvelut	71
Rakentamis- ja ympäristöpalvelut	73
TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN	75
INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN.....	79
RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN.....	85
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	89
TILINPÄÄTÖSLASKELMIA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET JA OHJEET	89
TULOSLASKELMA	89
RAHOITUSLASKELMA	90
TASE.....	91
KONSERNILASKELMAT	92
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	95
KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	95
KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT.....	97
TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	98
TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	103
OMISTUKSIA MUISSA YHTEISÖISSÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	109
HENKILÖSTÖÄ JA TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA KOSKEVAT LIITETIEDOT	115
TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT	117
ERILLISTILINPÄÄTÖS.....	119
TOIMINTAKERTOMUS	120
TOIMINNAN KUVAUS.....	120
LAITOKSEN ORGANISAATIO.....	120
VESI JA VIEMÄRILAITOSTOIMINTA	120
Vesi- ja viemärijohtoverkosto.....	120
Veden hankinta ja myynti	121
Jätevesi	121
TALOUS.....	122
Hinnastot	122
ARVIO TULEVASTA KEHITYKSESTÄ	122
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	124
TULOSLASKELMA	124
RAHOITUSLASKELMA	125
TASE.....	126
ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	127

Toimintakertomus

Kunnanjohtajan katsaus

Vuosi 2024 on ollut litin kunnalle monella tapaa merkittävä. Olemme jatkaneet määrätietoista taloudenpitoa, mikä on mahdollistanut investointien toteuttamisen vakaalta pohjalta. Kunnan tilinpäätös on hie-
man ylijäämäinen negatiivisesti tilikauden tuloksesta huolimatta, vaikka toimintaympäristöön liittyvät epävarmuudet ja taloudelliset haasteet ovat edelleen säilyneet.

Tilinpäätöksen perusteella kunnan talous on pysynyt hallinnassa. Verotulot ylittivät jako-osuusmuutos-
ten vuoksi talousarvion, mutta samalla valtionosuuksien määrä jäi alle ennakoidun. Vertailua aiempiin
vuosiin vaikeuttaa vesihuoltotoiminnan siirtyminen yhtiöltä suoraan kunnan toiminnaksi, mikä näkyy tu-
loslaskelmatason luvuissa. Kunta on merkittävistä muutoksista huolimatta kokonaisuutena onnistunut
ylläpitämään asetettujen tavoitteiden mukaisesta palvelutasosta sekä huolehtimaan investointien to-
teutumisesta suunnitellusti.

Konsernirakenteessa tapahtui merkittäviä muutoksia, kun litin vesihuolto Oy:n kanssa toteutettiin kesä-
kuussa liiketoimintakauppa, jolla vesihuoltotoiminta siirtyi kokonaisuudessaan kunnan vesihuoltolaitok-
selle. Yhtiö asetettiin tämän jälkeen selvitystilaan. Kausalan Kaukolämpö Oy:n kaupan toteuttaminen vii-
västyi edelleen jatkovalituksen takia, mutta tätä katsausta kirjoitettaessa kauppa on kuitenkin saatu
päättökseen vuoden 2025 ensimmäisten kuukausien aikana.

Merkittäviä investointeja vuoden aikana olivat Vuolenkosken päiväkodin rakennustyöt sekä Peltohiiren
päiväkodin laajennus. Molemmat näistä valmistuivat edellä aikataulusta sekä kustannusarviot alittaen.
Vuolenkosken aluelämpölaitoksen uudistaminen puolestaan ylitti merkittävästi sille varatut määrärahat,
vaikka valmistuikin ennen talven lämmityskautta. Kuntalaisille suunnattuja vapaa-ajan palveluja kehitet-
tiin Ravilinnan alueella parantamalla ympäristöä sekä rakentamalla uusi ulkokuntosali padel- ja tennis-
kenttien viereen.

Vuoden 2024 lopulla käynnistyivät myös kirjaston ja kunnantalon peruskorjaushankkeet, jotka vievät
eteenpäin tavoitteellista kiinteistöohjelmaa käytössä olevien toimitilojen nykyaikaistamiseksi ja käyttö-
asteen nostamiseksi. Tavoitetila on, että vuoteen 2030 mennessä olemme saaneet vähennettyä kunnan
käytössä olevaa tilämäärää noin 30 prosenttia vuoden 2022 tasoon verrattuna.

Vaikka katseet ovat vahvasti eteenpäin positiivisin odotuksin, väestönkehitys ja negatiivinen luonnollinen
väestönlisäys edellyttävät meiltä panostuksia elinvoiman ja vetovoiman vahvistamiseen. Olemme pa-
nostaneet ilmastotyöhön ja kestävään kehitykseen hyväksymällä litin kunnan ilmastosuunnitelman, suh-
tautumalla positiivisesti uusien vihreän siirtymän ja uusiutuvan energianhankkeiden sijoittumiseen littiin
sekä toteuttamalla kuntien energiatehokkuussopimuksen mukaisia toimenpiteitä kunnan omassa toi-
minnassa.

Kuntatalouden näkökulmasta Vesihuoltolaitoksen toiminnan kehittäminen taloudellisesti kestävälle poh-
jalle on selkeä lähivuosien haaste. Lisäksi nykyiselläänkin huomattavan investointiohjelman paisumista
ilman mitattavissa olevia positiivisia talousvaikutuksia tulee välttää ja kaikkiin lisäyksiin tulee suhtautua
tarkalla harkinnalla.

Haluan kiittää kaikkia kunnan työntekijöitä, päättäjiä, yrityksiä, järjestöjä ja kuntalaisia hyvästä yhteis-
työstä kuluneen vuoden 2024 aikana. litissä on edelleen vahva kehittämishenki, ja yhdessä voimme jat-
kaa kunnan rakentamista entistä elinvoimaisemmaksi.

Jarkko Salonen
Kunnanjohtaja

Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Vuoden 2021 kuntavaaleissa valittiin kunnanvaltuuston jäsenet nelivuotiselle toimikaudelle, joka päättyy 31.5.2025. Iitin kunnanvaltuustossa on 27 jäsentä ja kunnanhallituksessa 9 jäsentä.

Iitissä on kuluva vaalikauden alusta otettu käyttöön valiokuntamalli. Valtuusto jakaantuu valiokuntiin, joita ovat palveluvaliokunta, elinvoima- ja resurssivaliokunta sekä elinympäristövaliokunta. Valiokuntien yhteinen rooli valmistelussa on ohjata ja seurata kuntayhteistyön voimavarojen hyödyntämistä kunnan kokonaiskehittämisessä.

Valiokuntien toimikausi on sama kuin kunnanhallituksen toimikausi.

Iitin kunnanvaltuuston ja – hallituksen poliittiset voimasuhteet ovat tällä hetkellä (18.2.2025) lukien seuraavat:

	Valtuusto	Hallitus
Sdp	7	3
Kesk	10	3
Aito litti	5	1
Kokoomus	3	1
Perussuomalaiset	1	
Vihreät	1	1

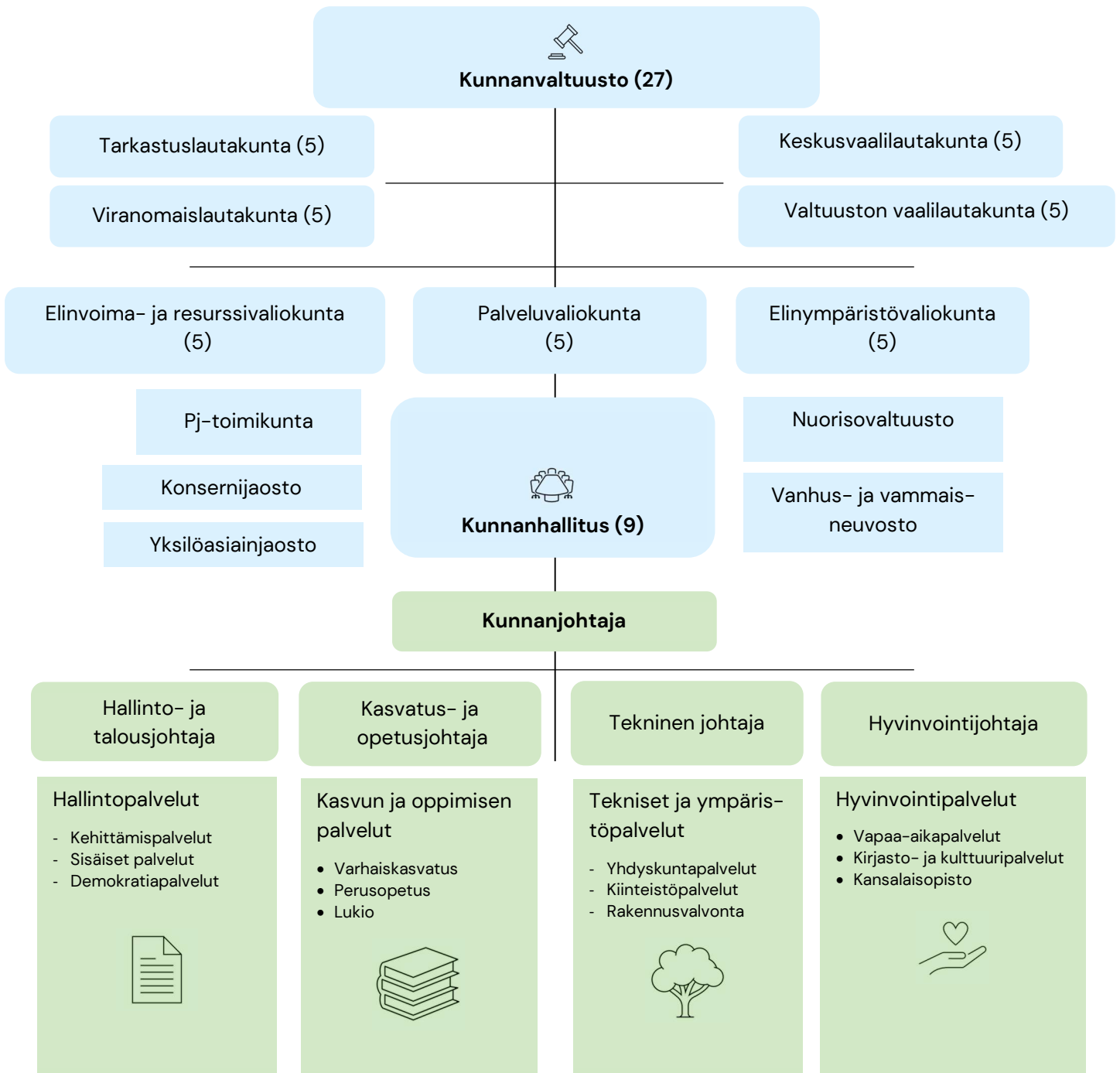
Valtuuston puheenjohtajana 1.8.2021 alkaneella toimikaudella toimineelle Eemeli Lehtiselle (SDP) myönnettiin ero kunnallisista luottamustehtävistä paikkakunnalta poismuuton vuoksi 27.8.2024 alkaen. Valtuuston puheenjohtajana on toiminut 27.8.2024 alkaen Eira Leino (SDP), I varapuheenjohtaja Ari Ollikainen (Kesk), II varapuheenjohtaja Janne Aalto (AI) ja III varapuheenjohtaja Markku Yli-Kaitala (Kok). Eira Leinon (SDP) luovuttua kunnanhallituksen jäsenyydestä hänen tilalleen valittiin Jaana Kari (SDP).

Kunnanhallitus 2024–2025

Savelainen Atte	puheenjohtaja
Mäntynen Timo	I varapuheenjohtaja
Lintukangas Minna	II varapuheenjohtaja
Kankkunen Antti	
Kari Jaana	
Lehtinen Seppo	
Lonka Merja	
Matilainen Päivi	
Mertakorpi Siiri	

Kunnanhallituksen esittelijänä toimii kunnanjohtaja Jarkko Salonen ja pöytäkirjanpitäjänä hallinto- ja talousjohtaja Tuomas Rimpiläinen.

litin kunnan organisaatio

Väestömuutokset

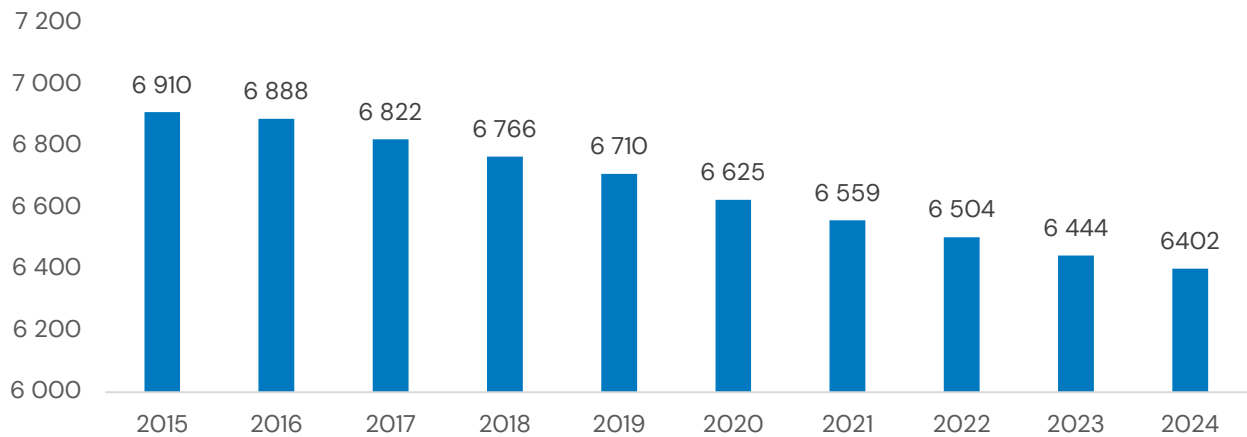
Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan litiin kunnan väkiluku väheni 42 henkilöllä (–0,7 %) ollen vuoden 2024 lopussa 6 402.

Vuonna 2024 litissä syntyi 35 lasta ja kuoli 121 henkilöä. Luonnollinen väestönlisäys oli negatiivinen –86 henkilöä.

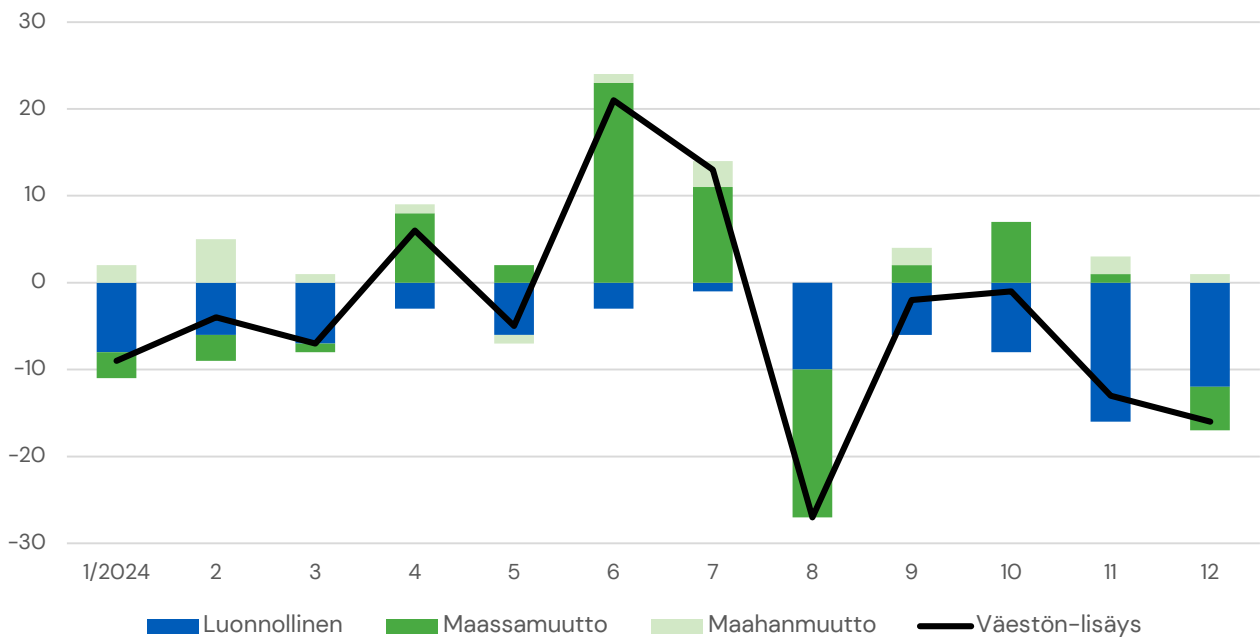
Muualta Suomesta littiin muutti 253 henkilöä ja pois muutti 228, eli maassamuuton netto oli 25.

Maahanmuuttoa oli 21 henkilöä, maastamuuttoa 4. Maahanmuuton nettolisäys 17 henkilöä.

Asukasluvun kehitys, liti

Väestökehitys kuukausittain vuonna 2024

Lähde: Tilastokeskus/ Väestömuutosten kuukausitiedot

Työllisyystiedot

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan litissä oli vuoden 2024 lopussa työttömänä 347 henkilöä. Työttömyys kasvoi vuoden takaisesta 44 henkilöllä. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan työvoiman määrä litissä on 2729 henkilöä.

Työttömyys kasvoi joulukuussa vuoden takaisesta, ja heikkeni 12kk keskiarvolla mitattuna suhteessa edelliseen vuoteen.

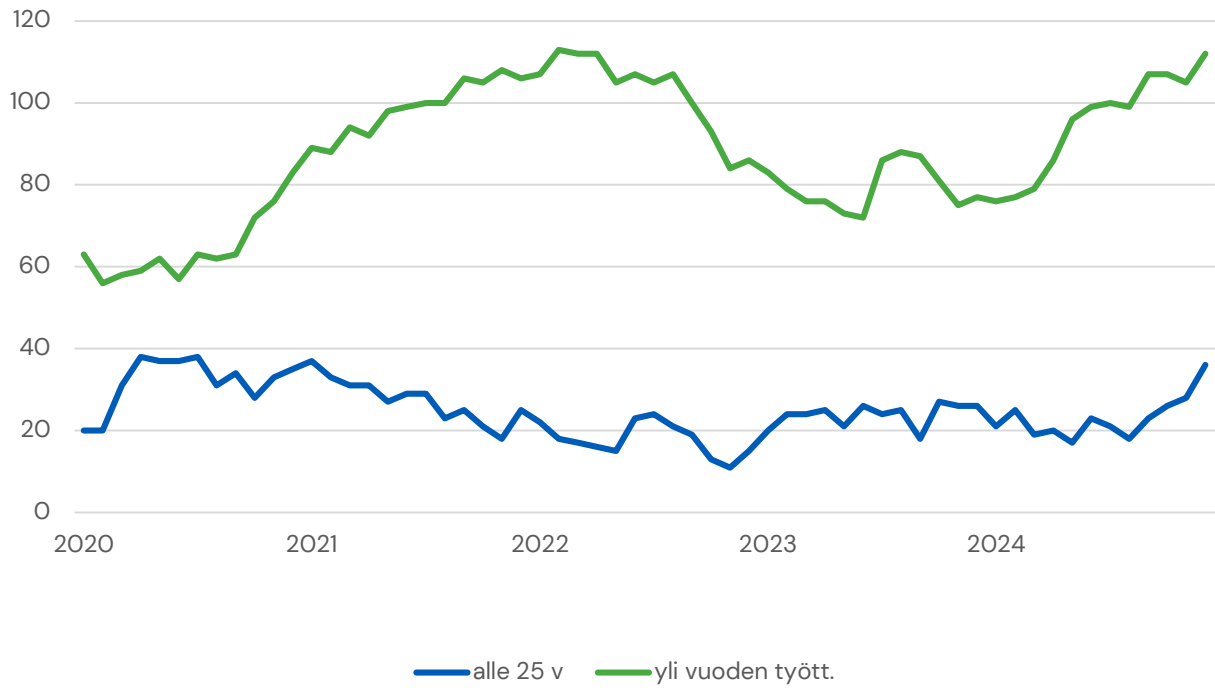
- Työllisyys heikkeni vuonna 2024 merkittävästi suhteessa edelliseen vuoteen ja trendi heikkeni loppuvuotta kohden
- Työttömyys on kasvanut koko maassa ja lähikunnissa.
- Pitkäaikaistyöttömyys lisääntynyt merkittävästi ja samalla tasolla kuin koronapandemiassa
- Nuorten työllisyys heikkeni verrattuna vuoteen 2023. Keskiarvolla mitattuna vuosi 2024 oli kuitenkin parempi, kuin 2023 ja työllisyys lähti heikkenemään syyskuussa.

	31.12.2024			Keskimäärin	
	Henkilöä	Muutos ed. vuoteen Henkilöä	%	1–12.2024 Henkilöä	1–12.2023 Henkilöä
Työttömien määrä	347	+44	+14,5 %	290	244
josta miehet	208	+12	+6,1 %	173	153
josta naiset	139	+32	+29,9 %	117	91
Pitkäaikaistyöttömät	112	+35	+45,5 %	95	79
Nuoret (alle 25 v)	36	+10	+38,5 %	23	24
Työttömyysaste, %	12,7	+1,8 %yks	+16,7 %	10,6 %	8,8 %

litin työttömyysaste
kuukausittain

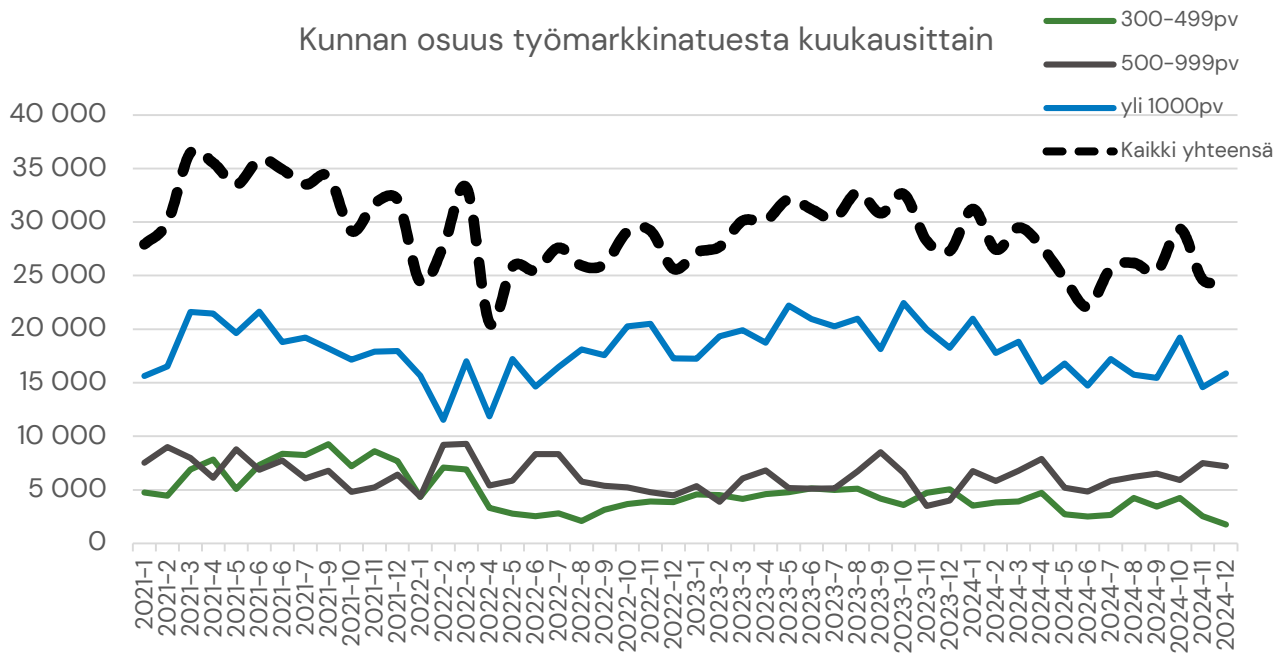

Nuoret ja pitkäaikaistyöttömät

Tiedot: Työ – ja elinkeinoministeriön TEM työllisyyskatsaus

Työmarkkinatuki

Työmarkkinatuen kokonaismäärä pieneni vuoden 2023 vahvan työllisyyskehityksen seurauksena. 2024 vuoden aikana alkanut heikko työllisyyskehitys tulee näkymään työmarkkinaluvuissa tulevina vuosina. TE-uudistuksen myötä työvoimapalvelut siirtyivät valtiolta kunnille 1.1.2025 alkaen. Kunnille siirtyy lakimuutoksen myötä merkittävä määrä uusia tehtäviä ja näitä varten Suomeen perustettiin 1.1.2025 alkaen 45 työllisyysaluetta. Iitin kunta kuuluu Päijät-Hämeen työllisyysalueeseen, jonka vastuukuntana toimii Hollolan kunta.

Vuosi	Saajat	Maksetut tuet	Korvatut päivät	Kunnan osuus €
2020	889	637 212	18 261	384 568
2021	927	660 836	19 710	394 935
2022	754	528 613	15 796	320 891
2023	774	585 099	16 535	360 678
2024	729	521 913	15 699	318 729

Työllisyystilanne on heikentynyt vuoden 2024 aikana. Työllisyys alkoi heikkenemään vuoden 2023 loppupuolella ja jatkui vuonna 2024. Vuoden lopussa työttömyysaste oli 12,7 %. Joulukuun työttömyysaste on tyypillisesti hieman korkeampi, kuin vuoden keskiarvo. Heikentynyt työllisyys näkyy viiveellä kunnan työmarkkinaosuusmaksuina. Kunnan työmarkkinatuen osuuksien odotetaan kasvavan merkittävästi vuonna 2025 TE-uudistuksen voimaantulon myötä. Uudistus muuttaa kunnan maksuperusteita ja aikais-
taa kunnan maksuvastuuta työmarkkinatuen osuudesta aikaisempaan malliin verraten. Toisaalta porrastus madaltaa kunnan prosentuaalista maksuosuutta työttömyysjakson alkupäässä. Työmarkkinatuen talousarviovuoden 2025 toteumaa on haastavaa arvioida tarkasti viiveellä tulevan talousvaikutuksen ja maksuperusteiden muuttumisen johdosta.

Kunnan talous

Talousarviovuoden aikana valtuusto hyväksyi talousarviomuutokset seuraavasti:

Käyttötaloulosaan varattiin koulutuspalveluihin 85 850 € pienryhmän perustamista varten. Vesihuoltolaitoksen siirtyessä kunnan omistukseen 1.6.2024 alkaen varattiin käyttötalouteen tuloarvioksi 416 000 € sekä kuluarvioksi 375 000 €. Myöhemmässä talousarviomuutoksessa vesihuollon tuloarviota korotettiin 33 000 € ja menoarviota korotettiin 72 000 €. Rakennusvalvonnan tuloarviota pienennettiin 60 000 € odotettua heikomman rakennusmarkkinan vuoksi. Varhaiskasvatukseen varattiin 200 000 € lisämääräraha virheellisesti budjetoidusta leasing-vuokrasta johtuen.

Investointiosassa tehtiin talousarviovuoden aikana seuraavat muutokset: 30 000 € varaus siirrettiin edelliseltä talousarviovuodelta ravilinnan av-tekniikan parantamista varten. Lisäksi 20 000 € varattiin ravilinnan muiden kokoustilojen kalustusta ja varusteita varten kunnantalon ja kirjaston peruskorjauksen aikana. Vesihuoltolaitoksen siirtyessä kunnalle varattiin investointiosaan investointimenoja yhteensä 393 000 €. Kausalan koulun lattioiden korjaukseen varattiin uutena kohteena 130 000 €. Vuolenkosken lämmöntuotannon uudistamiseen varattiin lisämäärärahaa 137 500 euroa. Eerolantien päällystämiseen varattiin 42 000 € lisämäärärahaa. Turvallisuustekniikan laitteet ja ohjelmistot hankkeelle varattiin uutena hankkeena 18 000 €.

Edellä mainittujen lisäksi Kausalan kaukolämpö -kaupan täytäntöönpano viivästyy edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen tehdyn valituslupahakemuksen johdosta eikä näin ollen toteudu aiotussa aikataulussa. Tästä johtuen tuloslaskelmaosassa satunnaisiin eriin sisältyvä 5 375 000 € ei toteutunut talousarviovuonna. Lisäksi vesihuoltolaitoksen osakeyhtiön purkamisesta syntyviä satunnaisia kuluja kirjattiin 858 191 € ja laitokselle varattiin suunnitelman mukaisiin poistoihin 360 000 €. Yhteenlasketut vesihuoltolaitoksen tulot ja menot olivat talousarviossa 416 000 € ja 735 000 €.

Muutettuun talousarvioon nähden ulkoiset toimintatuotot ylittyivät 274 229 eurolla ja ulkoiset toimintakulut alittuivat 485 592 eurolla. Toimintakate oli 759 821 euroa muutettua talousarviota pienempi toteutmaprosentin ollessa 95,7 %. Merkittävin erot muutettuun talousarvioon olivat myyntituottojen ylittyminen sekä henkilöstökulujen ja avustusten alittuminen.

Verotulot ylittivät talousarvion 500 583 € kunnan tuloveron toteutuessa budjetoitua korkeampana. Valtionosuudet toteutuivat budjetoitua alemmina ollen 158 651 € budjetoitua matalammat. Rahoitustuottojen ja -kulujen toteuma oli 338 038 € positiivinen.

Tilikauden tulos oli 759 192 euroa muutettua talousarviota parempi ja poistoeron (69 829 euroa) kirjaamisen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostuu 65 794 euroa.

Kunnan Investoinnit

Investointiosaan tehtiin edellä mainitut muutokset ja siihen sisältyi myös hankkeita, jotka eivät tilivuoden aikana käynnistyneet lainkaan, tai hankkeen suunnittelua käynnistettiin pienemmällä kustannuksella, itse rakennussuunnittelun ja rakentamisen ajoittuessa vasta seuraavalle tilikaudelle. Katuihin ei vuodelle 2024 ollut osoitettu uusia alkavia rakennuskohteita. Talonrakennuksessa kunnalla on käynnissä vuosia kestävä laaja rakentamisohjelma, joista vuonna 2024 valmistuivat Peltohiiren päiväkodin laajennus sekä Vuolenkosken uusi päiväkotito. Käynnissä olevia hankkeita ovat kunnantalon ja kirjaston peruskorjaukset ja seuraavaksi talonrakennuksen investointiohjelmassa ovat vuorossa koulukeskus ja Kausalan koulu.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

litin kunta on päässyt aloittamaan vuoden 2023 lopulla alkanutta investointiohjelman hyvästä taloudellisesta tilanteesta. Useamman vuoden peräkkäiset ylijäämäiset tilikaudet ovat muodostaneet vahvan pohjan mittavan investointiohjelman toimeenpanolle. Investointiohjelma tulee turvaamaan kunnan palveluntarjontakyvyn pitkällä tähtäimellä kustannustehokkaasti. Päätös yhtiöjärjestelyissä muodostuneen Kausalan Kaukolämpö Oy:n myynnistä tulee tulevaisuudessa vahvistamaan kunnan taloudellista asemaa. Päätöksen täytäntöönpano siirtyi jälleen talousarviovuodelle 2025.

Työllisyys on heikentynyt kuluvana vuonna koko maassa eikä litti ole tästä poikkeus. Pitkäaikaistyöttömyys on noussut koronapandemian aikaisiin huippuihin. Suomen pankin tuoreimman talousennusteen mukaan Suomen bruttokansantuote supistuu 0,5 % edellisestä vuodesta ennen palaamista kasvuun vuosina 2025–2027. Julkisyhteisöjen rahoitusaseman odotetaan säilyvän alijäämäisenä myös tulevina vuosina.¹ litin talousarvio- ja suunnitelmakausi on kokonaisuutena laadittu viimeisimmässä talousarviossa ylijäämäiseksi.

Toiminnan ja investointien rahavirran 5-vuotiskertymä on vuoden 2024 tilinpäätöksessä 9 510 599 euroa positiivinen. Vuoden 2025 talousarviossa sekä taloussuunnitelmassa investointien nettomäärä saavuttaa huippunsa ja tasaantuu ennen vuosikymmenen loppuun suunniteltua Kausalan koulun peruskorjausta. Investointiohjelman kokoon merkittävästi vaikuttavan koulukeskusinvestoinnin rahoitusmalli ratkaistaan 2026 talousarvion laadinnan yhteydessä.

Kunnan henkilöstö

Henkilöstökulujen kokonaissumma tilikaudella 2024 oli 12 470 713 euroa, lisäystä edellisvuotiseen oli 453 742 euroa, prosenteissa 3,8 %. Henkilöstökulut kasvoivat merkittävästi sopimuskorotusten vaikutuksesta, jotka koostuivat yleiskorotuksesta, paikallisesta järjestelyerästä sekä kehittämisohjelmaerästä. Korotukset olivat yhteensä 3,6–4% riippuen työehtosopimuksesta.

litin kunnan henkilöstömäärä vuoden –24 lopussa oli 246, lisäys edellisvuotisesta oli 4 henkilöä.

Kunnassa laaditaan erillinen henkilöstökertomus, joka valmistuu keväällä 2025 ja on valtuuston käsiteltävänä samaan aikaan tilinpäätöksen kanssa. Edellinen henkilöstökertomus on laadittu vuonna 2024.

Henkilöstöresurssien kokonaiskäyttöä kuvaavat tiedot.

Henkilöresurssit henkilötyövuosina

	HTV2
2024	225,5
2023	221,9
2022	213,2
2021	204,4
2020	204,5

¹ <https://www.eurojatalous.fi/fi/2024/5/taloukasvu-viriaa-vahitellen/>

HTV2 = Palkallisten palveluksessa olopäivien lukumäärä kalenteripäivinä

Palvelussuhteet 31.12.	2024	2023
HALLINTOPALVELUT	49	49
Vakituiset	43	42
Määräaikaiset	6	7
Joista työllistettyjä	1	3
KASVATUS JA OPETUSPALVELUT	155	153
Vakituiset	105	105
Määräaikaiset	45	48
Joista työllistettyjä	0	4
HYVINVOINTIPALVELUT	17	18
Vakituiset	14	12
Määräaikaiset	3	6
Joista työllistettyjä	0	2
TEKNISET PALVELUT	25	22
Vakituiset	20	19
Määräaikaiset	5	3
Joista työllistettyjä	0	2
YHTEENSÄ	246	242

litin kunnan ympäristötilinpäätös 2024

Toimintaympäristö vuonna 2024

litin on maatalousvaltainen noin 6400 asukkaan kunta, joka sijoittuu Kouvolan ja Lahden väliin raide- ja valtatieteyhteyksineen. litin ympäristöä leimaa myös teollisuus, kansainvälisestikin merkittävä moottoriurheilurata sekä maa-ainesten otto. Erityisesti Pohjois-litissä on vesistöjen äärellä myös loma-asutusta ja Kimolan kanavan kautta kulkevaa vesistömatkailua. Kausalan keskustaajama sijoittuu Ensimmäisen Salpausselän harjanteille vedenhankintaa varten tärkeiden pohjavesialueiden päälle. Puhdas ja monipuolinen luonto tarjoaa litissä niin virkistysmahdollisuuksia kuin otolliset elinolosuhteet monille harvinaisemilakin lajeille.

Valtakunnallisesti ja maailmanlaajuisesti ajankohtaisia ympäristöasioita ovat edelleen ilmastonmuutoksen hillitseminen, siihen varautuminen sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Vuonna 2024 litin ympäristön tulevaisuuden kannalta merkittäviä virstanpylväitä olivat ilmastosuunnitelman hyväksyminen ja Vt 12 tiesuunnitelman lainvoimaistuminen. Läpi vuoden ajankohtaisina ympäristöasioina olivat myös kunnan kiinteistöjen energiatehokkuustoimenpiteet, uuden koulukeskuksen esiselvitystyöt, Harakkakosken riippusilta ja siihen liittyvä matkailu- ja virkistysalue, vesihuollon toiminnan siirtäminen osakeyhtiöstä kunnalle sekä kunnan omistaman kaukolämpöyhtiön myynti yksityiselle toimijalle.

Ympäristötoimenpiteiden tavoitteena onkin suojella ympäristöä tuleville sukupolville elinkelpoisena ja samalla mahdollistaa alueen elinvoimaisuus. Ympäristönäkökohdat liittyvät poikkihallinnollisesti useaan kunnan toimintoon ja palveluun. Esitettyjen talouslukujen lisäksi ympäristötoimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen on käytetty myös eri toimialojen virkahenkilöiden ja työntekijöiden työaika. Ympäristötoimenpiteiden merkitys on siis todellisuudessa suurempi, kuin tähän kerätyt ympäristötalousluvut osoittavat.

Ympäristöntilinpäätös rajaa mukaan vain kunnan omaan toimintaan kuuluvat kustannukset. Jätehuolto-yhtiö Kymenlaakson Jäte Oy:n, Kausalan kaukolämpö Oy:n ja litin Vesihuolto Oy:n talousluvut eivät ole mukana tässä yhteenvedossa. Niiden merkitys alueen ympäristönsuojelun kokonaisuudessa on kuitenkin merkittävä. litin kunta tekee tiivistä yhteistyötä jätehuolto-yhtiön, Kymen jätelautakunnan sekä lämpö- ja vesilaitosten kanssa. Vuoden 2024 aikana vesilaitos siirrettiin kunnan toiminnaksi omana taseyksikkönään.

litin kunta ostaa ympäristönsuojelun viranhaltijaresurssin Heinolan kaupungilta, mutta ympäristönsuojeluviranomaisena toimii litin viranomaislautakunta. Heinolan kaupungin ympäristönsuojeluyksikköön kuuluu myös Hartolan ja Sysmän ympäristönsuojelun viranhaltijatehtävät.

Ympäristötalous

Ympäristötulot	Ympäristömenot	Ympäristöinvestoinnit
120 000 €	425 000 €	511 000 €
18,8 €/asukas	66,4 €/asukas	79,7 €/asukas
Ympäristö- ja maa-aineslupien lupa- ja valvontamaksut ja muut ympäristönsuojelun taksan mukaiset maksut (litti) 20 600 €	Ympäristönsuojelun viranomais-tehtävien hoito (litti)	Vuolenkosken aluelämpölaitoksen päivitys hakepolttoaineelle (koulu, päiväkot, paloasema, liikuntahalli) 320 000 €
Maisematyölupamaksut	Seudullinen Ympäristöviikko	Ekokilleri rikkakasvien poistoon
	Vieraslajien poisto	Kausalan venerannan parannustyöt
	Vesistöseuranta näytteenotto-ohjelman mukaisesti	
	Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma	
	Suljetun kaatopaikan vesistövaikutusten seuranta	
	CO ₂ -raportti	
	Valaistuksen uusiminen LED-tekniikkaan	
	Sähköautojen latauspaikat	Pyöräpysäköinnin rakentaminen
	Maanvastaanottoaikan loput rakennustyöt	
	Metsäsuunnitelma 2025-2034	
Hulevesimaksut	Hulevesiverkostoon kohdistuvat käyttömenot	Hulevesiverkostoon tehdyt investoinnit

Vesistön-, luonnon- ja maisemansuojelu

ELY-keskus on jakanut avustusta kunta- ja järjestö Helmi-hankkeisiin ja vuoden 2024 alussa sitä haettiin ja saatiin Heinola-vetoisesti myös litin Kuoppasuonlahteen. Kuoppasuonlahden Helmi-hanke on osa Itä-Hämeen Helmi III -hanketta ja sen tavoitteena on ennallistaa Kuoppasuonlahden elinolot sen arvokkaalle linnustolle ja luoda yhteistoimintaryhmä alueen ylläpitämiseksi. Hankkeesta aiheutuva omavastuuosuus kohdistuu vuosille 2025 ja 2026. Litissä on lisäksi monia luonnonsuojelualueita sekä vesienhoitohankkeita, joita hoidetaan yksityisesti tai valtion hoitosuunnitelmien mukaisesti.

litissä on 52 järveä, joista suurimmat kokonaan litin puolella sijaitsevat järvet ovat Urajärvi, Sääskjärvi ja Märkjärvi. Pyhäjärvi, Konnivesi sekä Arrajärvi ulottuvat useamman kunnan alueelle. Vuonna 2024 Heinolan seudullisessa vesistötarkkailussa otettiin perusnäytteet litissä Levijärvellä, Merraslahdella ja Karkealamella. Näytteenottoa voidaan tarpeen mukaan lisätä tarkkailuohjelmaan myös kuntalaisten ehdotuksesta.

Hulevesien hallinta on merkittävä osa varautumista ilmastomuutoksen aiheuttamaan sateisuuden lisääntymiseen. litti onkin mukana Askeleet ilmastomuutokseen varautumiseen -hankkeessa, jonka myötä olemme saaneet tietoa hulevesien hallinnan paikallisesta nykytilasta, tulevaisuuden tarpeista sekä tutkimustietoa varautumisen ohjaamisen tueksi. Hankkeen myötä littiin valmistuu myös hulevesisuunnitelma.

Hulevesimaksuilla katetaan verkoston korjauskuluja, rakentamista sekä huleveden puhdistamista. Vuonna 2021 litissä aloitettiin hulevesimaksujen perintä asemakaava-alueella ja vuonna 2024 niistä keriyti 98 500 € tuloja. 243 600 euron hulevesien käyttömenot kattavat palkkakuluja sekä hulevesiverkoston kunnossapitokustannuksia. Hulevesiverkostoihin investointeja tehtiin 11 700 eurolla.

Vieraslajien torjunta ja muut luonnonhoitotyöt edistävät luonnon- ja maisemansuojelua. litin kunnan omistamilta alueilta on hävitetty kaikki kurturuusut ja jättiputket, ainoastaan muutamilla kohteilla tehdään vielä jälkitorjuntaa. Uutena lajina kunnan mailta hävitettiin vuonna 2024 myös piiskua, joka oli levinnyt todennäköisesti kotipuutarhan kompostijätteen epäasianmukaisen käsittelyn seurauksena. Vieraslajien torjuntatoimenpiteisiin kului tällä tilikaudella noin 20 000 €. Rikkakasvien poistoon hankittiin vuonna 2024 myrkytön Ekokilleri.

Ympäristöriskien hallinta

litin kunnan merkittävimmät ympäristöriskit ovat Kausalan vanha kaatopaikka sekä pohjavesialueiden läpi kulkevat valtatie 12, rautatie ja teollisuus. KymiRingin kohdalla jo uusitulla valtatieosuudella on tehty nykyaikaiset pohjavesisuojauskset ja tulevalle uudelle valtatieosuudelle ne rakennetaan uuden suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2008 suljetun kaatopaikan vesistövaikutuksia on seurattu tarkkailusuunnitelman mukaisesti.

Ympäristönsuojeluviranomaisena toimivassa viranomaislautakunnassa ja laajemminkin kunnassamme on tunnistettu tarve lisätoimenpiteille pohjavesien suojeluun ja ympäristöriskien hallintaan. Maatalousvaltaisessa kunnassa erityisesti vanhojen kemikaalisäiliöiden aiheuttamat riskit on tunnistettavissa ja osin myös realisoituneet. Yksi työkalu siihen on ympäristönsuojelulain 202 §:n mahdollistamat paikalliset ympäristönsuojelumääräykset. Viimeisimmän luonnoksen viranomaislautakunta päätti joulukuussa 2024 esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle päätettäväksi.

Ympäristönsuojelun edistäminen

litti osallistui vuonna 2024 Päijät-Hämeen Ympäristöviikkoihin neljättä kertaa. Tällä kertaa teemana oli Muuttuva ilmasto. Ympäristöviikkoon kuuluu kevään perinteinen julistekilpailu ja yleisökilpailu. Lisäksi kevään varsinaisella Ympäristöviikolla järjestettiin erilaisia tapahtumia ja tempauksia. Ympäristöviikko toteutetaan seudullisesti yhteistyössä kuntien ympäristönsuojelun, eri oppilaitosten, varhaiskasvatuksen sekä yhdistysten ja vapaaehtoisten kanssa.

Vuoden 2024 aikana valmistui Kausalan, Arolahden, Tillolan ja Miehonkankaan pohjavesialueiden geologinen selvitys. Myös kaikki 19 litin kunnan pohjavesialuetta kattavaa suojelusuunnitelmaa edistettiin ja se valmistuu 2025 keväällä. Molempien tuloksia hyödynnetään maankäytön suunnittelussa ja muissa lupaprosesseissa.

Ilmastotyön edistäminen

litin ilmastosuunnitelma 2025–2029 on työkalu paikallisten ilmastotoimenpiteiden suunnitelmalliseen toteuttamiseen ja ilmastotyön edistämiseen. Se hyväksyttiin kunnanvaltuuston kokouksessa 10.12.2024. Littiin valmisteltiin kuuden muun pääjätämäläisen kunnan kanssa yhteisessä hankkeessa oma ilmasto-suunnitelma. Ilmastosuunnitelmaa on valmisteltu Ympäristöministeriön myöntämän 100 % hankeavustus-
tuksen tuella. Edellä mainittu Askeleet ilmastomuutokseen varautumiseen –hanke hulevesiteemalla on myös osa litin ilmastotyötä.

Joulukuussa 2023 litti liittyi Hinku-verkostoon eli Hiilineutraalit kunnat –verkostoon sekä KETSiin eli Kuntien energiatehokkuussopimukseen. Niiden myötä littiin perustettiin energia- ja ilmastotyöryhmä, jonka tehtävä on tavoitteellisesti suunnitella, toteuttaa ja seurata energiatehokkuuden ja järkevien ilmastotoimenpiteiden toteutumista.

Vuonna 2024 kaukolämmön kulutus laski litin kunnan kiinteistöissä entisestään lähes 4 %. Sähkönkulutuksen sijaan kasvoi vajaat 7 %, mikä johtuu pitkälti kiinteistöissä olevien isojen rakennustyömaiden aiheuttamasta väliaikaisesti lisääntyneestä sähköntarpeesta. Vuolenkosken aluelämpölaitoksen remontissa pääpolttoaineen vaihto öljystä hakkeeseen pienensi laitoksen ilmastopäästöt minimiin.

Kestävään liikkumiseen panostettiin edelleen vuonna 2024 uusien sähköautojen latauspaikkojen ja pyöräpysäköintipaikkojen rakentamisella. Kunnan varikon käyttöön hankittiin myös leasing-sopimuksella uusi täyssähköinen pakettiauto, mikä pienentää kunnan sisäisen liikenteen päästöjä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Toiminnalliset riskit

Sote-palveluihin liittyvä kustannusriski on hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä poistunut, joka on ollut kunnan osalta hyvin merkittävä. Kuitenkin PHHYKY:n aikana vireille tullut palkkaharmonisaatio-asia voi aiheuttaa takautuvia taloudellisia vaikutuksia myös kunnalle.

Vuoden 2024 aikana yleinen työttömyys kasvoi. Pitkäaikaistyöttömyys on palannut pandemian aikaisiin huipputasoihin mikä näkyy tulevaisuudessa kunnan maksusuudessa työmarkkinatuesta. TE-uudistus siirtää työllistämispalvelut kunnan vastuulle valtiolta ja palvelumalli vakiintuu vasta tulevina vuosina. Uudistuksen kustannukset kasvattavat kunnan suoria työllisyydenhoitomenoja merkittävästi. Väestön väheneminen on uutisoidusta maallemuuttotrendistä huolimatta jatkuvaa. Vähenemästä merkittävin osa selittyy kuitenkin luonnollisen väestönlisäyksen negatiivisuudella, jota muuttoliike ei parhaimmillaankaan ole pystynyt kompensoimaan. Molempien tekijöiden yhteisvaikutus verotuloihin ja valtionosuuksiin on todennäköisesti merkittävä, vaikka ikääntymisen ja sairastavuuskertoimien muutokset voivat myös lisätä valtionosuustuloja.

Normaaliolosuhteissa toiminnallisena riskinä on huomioitava myös ammattitaitoisen henkilöstön saaminen eläkkeelle jäävien tilalle, henkilöstöresurssin riittävyys nykyisellä tasolla sekä erityisesti yhden henkilön varassa olevat toiminnot, joihin liittyy selvä jatkuvuusriski. Henkilöstön jaksaminen tulee korostumaan entisestään toiminnallisena riskinä tilanteessa, jossa taloudellisten resurssien vuoksi toimintamalleja on muutettava suppeilla resursseilla.

Kunnan väestömäärän aleneminen näyttää jatkuvan ja väestörakenteen ikääntyminen ja syntyvyyden alhainen taso ennakoivat muutostarpeita palveluihin. Tätä riskiä voidaan kuitenkin pyrkiä pienentämään harkituilla toimenpiteillä kunnan vetovoiman ja pitovoiman kasvattamiseksi samalla tavoin kuin työnantajakuva parantamalla vaikuttaa työvoiman saatavuuteen.

Heikosti palvelutuotantoon sopivat (mm. sisäilmaongelmaiset) tai tehottomat toimitilat ovat yksi laajalaisesti vaikuttava riski, jota pyritään pienentämään vähentämällä kiinteistömassaa ja uudistamalla käyttöön jääviä toimitiloja joko uusrakentamisella tai peruskorjauksilla. Kunnalla on käynnissä merkittävä investointiohjelma, jossa julkisia tiloja uusitaan. Investointiohjelman läpivientiin liittyy merkittäviä toteutusriskejä, joita hallitaan jatkuvalla suunnittelulla, ajantasaisella seurannalla, rahoitussuunnittelulla sekä investointien tarveperäisellä hankinnalla. Tarvittaessa käytetään ulkopuolista osaamista ja tilojen elinkaaret mietitään aina niiden poistumiseen saakka jo uus- tai korvausinvestointeja käynnistettäessä.

Rahoitusriskit

Korkotaso lähti nopeaan nousuun vuonna 2022 ja kunnan lainojen keskiporko nousi merkittävästi seuraavina vuosina. Korkokustannusten huippu nähtiin vuonna 2024 ja vuonna 2025 korkokustannusten odotetaan laskevan. Kunnan olemassa olevan velkamäärän huomioiden kustannukset eivät tule toiseksi muodostamaan talouden kannalta olennaista riskiä. Kunnalla on myös käteisvaroja tasapainottamassa korkokustannuksia. Uuslainanoton osalta korkeampaan korkotasoon on kuitenkin varauduttava jo osana rahoitussuunnittelua. Riskin rahoitussuunnittelulle 2–4 vuoden aikajänteellä muodostaa myös kaukolämpöyhtiön kaupan pitkittyminen, jolloin tulorahoitusta joudutaan korvaamaan lainanotolla raskas investointiohjelma huomioiden. Tämä riski on kuitenkin pienentynyt oleellisesti korkeimman hallinto-oikeuden hylättyä valitusoikeushakemuksen ja kaupan täytäntöönpanon lailliset esteet ovat poistuneet.

Korkoriskit, likviditeettiriski ja luottoriski

Kunnan talousarviolainojen kokonaismäärä oli 4 700 136 (31.12.2024) euroa. Lainojen keskiporko oli n. 2,68 %². Talousarviolainaa ei nostettu. Syynä hyvä kassatilanne edellisten tilikausien hyvien tulosten ansiosta. Talousarviolainojen korkoriskiä on pyritty pienentämään kiinteillä korkojaksoilla, jotka ovat tavanomaisesti 5 vuoden mittaisia.

Sijoitukset ja talletukset

Rahoitusarvopapereiden taseeseen kirjattu määrä on 610 180 euroa. (ed. 600 356) euroa. Käypä arvo on tätä korkeampi.

Vahinkoriskit

Kunnan kiinteä ja irtain omaisuus on kattavan vakuutusturvan piirissä. Kiinteistöjen vakuutuksissa käytetään omaisuuden täysarvoperustetta.

Vuoden 2024 aikana ei sattunut olennaisia vahinkoja kunnan kiinteistöissä.

Kunnan omissa palveluissa merkittävimmät riskit liittyvät työturvallisuuteen ja toisaalta asiakkaalle aiheutuviin tuottamuksellisiin vahinkoihin. Kunnassa riskeihin varaudutaan kouluttamalla ja perehdyttämällä henkilöstöä sekä yhteistyökumppaneiden kanssa laadituilla suunnitelmilla. Lisäksi riskeihin suojaudutaan vakuutustuottein.

Kunnan omistamissa tiloissa sisäilmaongelmia ei ole esiintynyt olennaisesti aiempaa enempää. Kiinteistöselvityksessä ja sen perusteella laaditussa investointiohjelmassa on tunnistettu olemassa olevat riskikohteet ja niistä pyritään luopumaan hallitusti. Uusia epäilyjä ei ole ilmennyt ja tiedossa olevien kohteiden tilannetta seurataan ja tehdään tarvittavat toimenpiteet. Erityistarkkailussa on uudemman kunnan talon sisäilmatilanne, koska sen on tarkoitus toimia väistötalana ennen rakennuksesta luopumista. Uudella kunnantalolla on teetetty sisäilmatutkimuksia vuoden 2024 aikana. Teknisen käyttöiän päässä, edelleen palveluntuotannossa olevilla kiinteistöillä riski on kohonnut.

Erityisesti tietoturvallisuuteen ja hybridivaikuttamiseen liittyvät riskit ovat korostuneet. Niihin on varauduttu tietoturvakoulutuksin (Navicre), parantamalla ja laajentamalla varmistuksia sekä uudistamalla tietoturva- ja kirjautumiskäytänteitä. Työ jatkuu edelleen vuonna 2025.

Toimintakertomusta koskevat säännökset

Kunnan tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalain sekä soveltuvin osin kirjanpitolain- ja asetuksen säännöksiä (KuntaL 112 ja 113 §). Kuntalaki on kirjanpitolakiin nähden erityislain asemassa. Siltä osin kuin mainittujen lakien säännökset poikkeavat toisistaan noudatetaan kuntalakia (KPL 8:5§). Kirjanpitolain säännösten soveltamisesta antaa ohjeet kirjanpitolautakunnan kuntajaosto (KuntaL 112 §). Myös konsernitalinpäätöksen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin kirjanpitolakia (KuntaL 112 §).

Kunnan tilinpäätöksen sisältö määritellään kuntalaissa. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus (KuntaL 113 §). Lisäksi kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitalinpäätös.

² Laskentakaava korkokustannukset / Avoimen lainasaldon keskiarvo

Tilinpäätöksen laadinnasta on säännökset kuntalaissa ja kirjanpitolaisissa. Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi sekä tilintarkastuksen jälkeen saatettava se valtuuston käsiteltäväksi kesäkuun loppuun mennessä (Kuntal 113 §).

Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

- Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan perusteet on hyväksytty valtuustossa ja sisäisen valvonnan ohje kunnanhallituksessa 15.12.2014 ja ne ovat tulleet voimaan 1.1.2015.
- Toimielinten ja viranhaltijoiden toimintaa ohjaavat lainsäädännön lisäksi mm. toimielinten päätökset, hallintosääntö, hankintaohje, virka- ja työehtosopimus ja talousarvio.
- Todetaan, että kunnan mahdollisuus vaikuttaa sosiaali- ja terveystalouteen järjestävän hyvinvointialueen toimintaan ja talouteen on vähäinen.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

- Talousarvion tavoitteet ovat pääosin toteutuneet
- Tulosalueiden taloudesta raportoidaan neljännesvuosittain ja tavoitteiden toteutumisesta puolivuosisiraportissa ja tilinpäätöksessä. Tulosalueet kommentoivat oleellisista poikkeamisista kunnanhallitukselle ja valtuustolle tehtävissä raporteissa.
- Tuloksellisuuden arviointi tapahtuu toimielinten itse tekemänä arviointina ja tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista.

Riskienhallinnan järjestäminen

- Kunnanhallitus on hyväksynyt riskienhallinnanohjeen 15.12.2014. Käytäntöön soveltaminen on pääosin onnistunut, mutta joillakin osa-alueilla tarkennuksia vielä tarvitaan.
- Riskienhallinta on kunnanhallituksen vastuulla.
- Äkillisiä riskejä on kartoitettu ja suunniteltu varautumista. Poikkeusoloihin varautumisesta on hyötyä myös normaaliolojen riskiarvioinnissa. Varautumissuunnitelman päivittäminen on vireillä ja työ on käynnissä tällä hetkellä toimiala- ja toimintokohtaisten varautumissuunnitelmien tasolla ja niihin tukeutuen päivitetään kunnan yleiset valmius- ja varautumissuunnitelmat
- Vahinkoriskejä on kartoitettu ja ennakoitu työsuojelutoimin.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

- Omaisuuden käyttöarvoissa ei ole vuoden aikana tapahtunut suuria menetyksiä.
- Kiinteän omaisuuden luovutukset ovat tapahtuneet kiinteistönvälittäjien arvioihin ja avoimiin tarjouskilpailuihin.

Sopimustoiminta

- Ei ole ollut negatiivisia vaikutuksia.
- Sopimusehtojen noudattaminen ja vanhentumisaikojen seuranta ovat pääosin ajantasaisia ja vastuutettuja. Sähköistä järjestelmää sopimustenhallintaan ei ole kustannussyistä hankittu, mutta sopimusten seurantaa on kehitetty excel-muodossa.

Johtopäätökset

- Sisäistä valvontaa on toteutettu osana riskienhallintaa operatiivisessa hallinnossa (johtoryhmä ja hallinto-osasto).
- Erityisiä puutteita ei ole noussut esille. Vähäisemmät riskitekijät on korjattu ohjeistuksia päivittämällä.
- Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa kehitetään osana kunnan hallinnon ja talouden suunnittelua.

Muut ei-taloudelliset asiat

- Toimintakertomuksessa annetaan myös kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioissa. Kunta on sitoutunut hyvään hallintotapaan ja ihmisoikeuksien noudattamiseen.
- Toimintavuoden aikana ei ole havaittu mitään korruption tai lahjonnan ilmenemismuotoja eikä puutteita ihmisoikeuksien toteutumisessa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Toimintakulut (ulkoiset + sisäiset) ylittyivät muutettuun talousarvioon verrattuna 0,6 prosentilla eli 144 213 eurolla. Toimintatuotot puolestaan ylittyivät 904 033 eurolla eli 11,7 prosentilla. Toimintakate oli 4,3 % eli 759 821 euroa muutettua talousarviota pienempi.

Tulosalueittain tarkastellen merkittäviä, yli 100 t€ menoylityksiä talousarvioon kirjattuihin tavoitetasoihin nähden oli koulutuspalveluissa.

Tilikauden tulos, joka oli -4 035 euroa, toteutui muutettuun talousarvioon verrattuna 759 192 euroa parempana

Seuraavassa tarkastelussa ovat mukana **vain ulkoiset tuotot ja kulut** verrattuna edelliseen tilinpäätökseen.

Toimintatuotot nousivat vuodesta 2023 18,7 prosenttia. Toimintakuluissa puolestaan nousua oli 5,4 prosenttia. Henkilöstökulut nousivat 3,8 prosenttia eli 453 742 euroa vuoden 2023 tilinpäätöksestä. Palvelujen ostot nousivat 13,4 prosentilla, eli 585 937 euroa. Maksettujen avustusten määrä laski 121 092 eurolla eli 13,1 prosenttia. Henkilöstökulut olivat 59,5 prosenttia ja palvelujen ostot 23,6 prosenttia toimintakuluista. Muihin toimintakuluihin jää 16,9 prosenttia toimintakuluista. Toimintakate parani edellisvuoteen nähden 2,6 prosenttia eli 431 259 euroa.

Verotulot laskivat edellisestä vuodesta 211 952 euroa eli 1,4 %. Valtionosuudet laskivat 112 835 euroa eli 2,8 %. Rahoitustuottojen ja kulujen netto oli 338 038 euroa, kun se edellisvuotena oli 292 095 euroa.

Vuosikate laski edellisestä vuodesta 710 103 eurolla, ollen kuitenkin ennustettua huomattavasti korkeampi. Suunnitelman mukaiset poistot kasvoivat 237 195 euroa eli 15,5 prosenttia vuodesta 2023. Suunnitelman mukaisten poistojen kasvu johtui lähinnä vesihuoltolaitoksen siirtymisestä kunnan omistukseen kesäkuussa 2024. Tilikauden tulos oli -4 035 euroa, joka oli 884 330 euroa alhaisempi, kuin 2023

(sis- ulkoiset ja sisäiset erät)	Muutettu TA2024	Tot 2024	Poikeama	Tot 2023	Muutos ed. vuosi
Toimintatuotot	7 695 577	8 599 610	904 033	8 157 982	5,4 %
Toimintakulut	-25 353 804	-25 498 017	144 213	-24 625 129	3,5 %
TOIMINTAKATE	-17 658 227	-16 898 406	759 821	-16 467 147	2,6 %
Verotulot	14 800 000	15 300 583	500 583	15 512 535	-1,4 %
Valtionosuudet	4 045 000	3 886 349	-158 651	3 999 184	-2,8 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-40 000	338 038	378 038	292 095	15,7 %
VUOSIKATE	1 146 773	2 626 563	1 479 790	3 336 667	-21,3 %
Poistot ja arvonalentumiset	-1 910 000	-1 772 408	137 592	-2 456 371	-27,8 %
Satunnaiset erät	0	-858 191	-858 191	0	
TILIKAUDEN TULOS	-763 227	-4 035	759 192	880 295	-100,5 %
Poistoeron lis.(-)tai väh	70 000	69 829	-171	69 829	0,0 %
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALI-JÄÄMÄ)	-693 227	65 794	759 021	950 124	-93,1 %

Tuloslaskelma (Ulkoinen)	2024	2023
	(1 000 €)	(1 000 €)
Toimintatuotot	4 060	3 420
Toimintakulut	-20 958	-19 887
Toimintakate	-16 898	-16 467
Verotulot	15 301	15 513
Valtionosuudet	3 886	3 999
Rahoitustuotot ja -kulut	338	292
Korkotuotot	223	232
Muut rahoitustuotot	253	135
Korkokulut	-134	-72
Muut rahoituskulut	-5	-3
Vuosikate	2 627	3 337
Poistot ja arvonalentumiset	-1 772	-2 456
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 772	-1 535
Arvonalentumiset	0	-921
Satunnaiset kulut	-858	0
Tilikauden tulos	-4	0
Tilinpäätössiirrot	70	70
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	66	950

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2024	2023
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	19,4	17,2
Vuosikate/Poistot, %	148,2	135,8
Vuosikate, euroa/asukas	410	518
Asukasmäärä	6402	6 444

Rahoituslaskelma	2024 (1 000 €)	2023 (1 000 €)
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 627	3 337
Satunnaiset erät	-858	0
Tulorahoituksen korjauserät	-7	-122
Investointimenot	-9 499	-2 344
Rahoitusosuudet investointeihin	84	15
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 140	772
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 513	1 658
Rahoituksen rahavirta		
Antolainasaamisten lisäys	-61	-302
Antolainasaamisten vähennys	323	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 485	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-614	-611
Muut maksuvalmiuden muutokset	267	2 540
Toimeksiant.varojen ja pääomien muutokset	42	60
Vaihto-omaisuuden muutos		
Pitkäaikaisten saamisten muutos	-189	501
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-342	1 843
Korottomien velkojen muutos	756	136
Rahoituksen rahavirta	1 400	1 628
Rahavarojen muutos	3 113	3 285
Rahavarojen muutos	-3 113	3 285
Rahavarat 31.12.	6 561	9 674
Rahavarat 1.1.	9 674	6 389

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2024	2023
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	9 510 599	11 663 709
Investointien tulorahoitus, %	27,9	143,3
Lainanhoitokate	3,7	5,0
Kassan riittävyys, pv	77	154
Asukasmäärä	6 402	6 444

Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase (1 000 €)

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023	VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	31 898	27 651	OMA PÄÄOMA	29 476	29 411
Aineettomat hyödykkeet	337	295	Peruspääoma	21 245	21 245
Muut pitkävaikutteiset menot	337	295	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	8 165	7 215
			Tilikauden yli-/alijäämä	66	950
Aineelliset hyödykkeet	26 225	18 625	POISTOERO JA VAPAA- EHT.VARAUKSET	50	120
Maa- ja vesialueet	4 300	4 252	Poistoero	50	120
Rakennukset	12 023	9 681			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 972	3 320	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄ- OMAT	274	232
Koneet ja kalusto	625	520	Valtion toimeksiannot	0	0
Ennakkomaksut ja kes- keneräiset	2 304	852	Lahjoitusrahastojen pää- omat	274	232
Sijoitukset	5 337	8 731			
Osakkeet ja osuudet	4 061	7 193	VIERAS PÄÄOMA	9 764	8 137
Muut lainasaamiset	1 201	1 525	Pitkäaikainen	5 571	4 700
Muut saamiset	75	14	Lainat vakuutus- ja rah.lait	4 086	4 700
			Muut velat	1 485	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 666	10 248			
Saamiset	1 105	574	Lyhytaikainen	4 193	3 437
Pitkäaikaiset saamiset	14	14	Lainat rahoitus- ja vak.lait	614	614
Lainasaamiset	14	14	Saadut ennakot	19	14
Lyhytaikaiset saamiset	1 090	560	Ostovelat	1 565	1 037
Myyntisaamiset	613	257	Muut velat	217	201
Lainasaamiset		14	Siirtovelat	1 777	1 571
Muut saamiset	127	137	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	39 564	37 899
Siirtosaamiset	350	151			
Rahoitusarvopaperit	610	600			
Osakkeet ja osuudet	67	67			
Sijoitukset rahamarkki- nainst	15	15			
Muut arvopaperit	528	518			
Rahat ja pankkisaamiset	5 951	9 074			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	39 564	37 899			

Taseen tunnusluvut	2024	2023
Omavaraisuusaste, %	74,7	77,9
Laskennallinen lainanhoitokate	5,50	5,51
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	8 231	8 165
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € / as	1 286	1 267
Lainakanta 31.12., 1 000 €	4 700	5 314
Lainat ja vuokravastuut 31.12	12 646 244	13 986 100
Lainat euroa/asukas	734	824
Lainat ja vuokravastuut /as	1 975	2 170
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	1 201	1 525
Asukasmäärä	6402	6444

Taseen tunnusluvut³

³³ Omavaraisuusaste, %

= $100 \cdot (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Niissä kuntayhtymissä, joissa on paljon välitettäviä varoja, omavaraisuus saattaa olla huomattavasti alempi.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulo- ja lainanlyhennyksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$ Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma – (saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Lainat ja vuokravastuut/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Kokonaistulot ja -menot

TULOT		MENOT	
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	4 059 814	Toimintakulut	20 958 220
Verotulot	15 300 583	Korkokulut	134 241
Valtionosuudet	3 886 349	Muut rahoituskulut	4 628
Korkotuotot	223 429	Satunnaiset kulut	858 191
Muut rahoitustuotot	253 477	Tulorahoituksen korjauserät	7 027
Satunnaiset tuotot	0	Pakollisten varausten muutos	
Tulorahoituksen korjauserät		Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	84 050	Investointimenot	9 498 896
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 140 299	Rahoitustoiminta	
Käyttöom. lahjoitukset	0		
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	60 861
Antolainasaamisten vähennykset	323 135	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	613 650
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 484 947	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys		Oman pääoman vähennykset	0
Oman pääoman lisäykset	0		
Kokonaistulot yhteensä	28 756 083	Kokonaismenot yhteensä	32 135 713

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

litin kunnan konsernirakenne 31.12.2024

litin kunta	
Tytäryhteisöt	
litin Vuokratalot Oy	100 %
Kausalan Kaukolämpö Oy	100 %
litin Rinnemaa-säätiö sr	100 %
Kiinteistö Oy litin Jäähalli	100 %

Kuntayhtymät	
Päijät-Hämeen liitto	3,25 %

Konsernin toiminnan ohjaus

Kunnassa on voimassa valtuuston 9.6.2020 § 12 hyväksymä konserniohje. Ohjeen 4 §:n mukaan valtuusto määrittelee konserniohjauksen periaatteet, omistajapolitiikan linjaukset sekä hyväksyy konsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Kunnanhallitus ohjaa ja koordinoi litti -konsernin toimintaa ja taloutta. Kunnanhallitus antaa kuntalain 39 §:n nojalla tarvittaessa tytäryhteisöjen toimintaa velvoittavia ohjeita.

Kunnanhallitus päättää konsernin sisäisestä työnjaosta, vastaa konsernin hallinnon ja talouden koordinoinnista, vastaa, että yhteisöjen toiminnan seuranta kunnan taholta on järjestetty, seuraa litti -konserniin kuuluvien yhteisöjen toimintaa ja tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista, antaa valtuustolle selvityksen tytäryhteisöjen toiminnasta ja taloudesta tilinpäätöksen yhteydessä, nimeää kunnan edustajat yhteisöjen hallintoelimiin, ellei sitä ole annettu muun toimielimen tehtäväksi, antaa ohjeet kunnan edustajille kuntayhtymien yhtymäkokouksissa sekä tytär- ja osakkuusyhteisöjen yhteisökokouksissa käsiteltäviin asioihin ja antaa ohjeet konserniyhteisön hallituksessa toimiville kunnan edustajille merkittävistä taloudellisista ja toiminnallisista linjaratkaisuista.

Kunnanjohtaja vastaa kuntakonsernin operatiivisesta johtamisesta kunnan osalta ja seuraa omistajapolitiikan toteutumista ja ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista sekä tekee tarvittavat toimenpide-esitykset kunnanhallitukselle.

Konserniyhtiöt ja niiden tavoitteiden toteutuminen v. 2024

Tytäryhteisökohtaiset tavoitteet 2024

litin Vuokratalot Oy (omistusosuus 100 %)

Tavoite	Raportointi TP2024
Yhtiö pyrkii aktiivisesti osallistumaan elinvoima- ja markkinointihankkeiden alueelle tuomien uusien asukkaiden asuttamiseen yhteistyössä litin kunnan kanssa.	litin Vuokratalojen asunnot ovat osoitettu ensisijaisesti kuntalaisille tai kuntaan töihin tuleville.
Asuntokanta pyritään pitämään niin hyvässä kunnossa kuin se käytettävät resurssit huomioiden on mahdollista ja tarvittaessa luopumispäätös käyttöikänsä päässä olevista rakennuksista sekä mahdollisista korvaavista investoinneista tehdään ajoissa.	Kiinteistöjä ja vapautuvia asuntoja korjataan ja huolletaan jatkuvasti tulorahoituksella vuosikorjausbudjetin puitteissa. Laajempia korjauksia tehdään tarpeen mukaan ja ne rahoitetaan lisärahoituksella. Tarpeettomista kiinteistöistä tullaan tarvittaessa luopumaan säilyttäen pitkäaikaista kysyntää vastaava asuntomäärä.

Kausalan Kaukolämpö Oy* (omistusosuus 100 %)

Tavoite	Raportointi TP2024
Kausalan Kaukolämpö Oy:n osakkeiden myynti Adven Oy:lle on toimeenpantu ja yhtiö on poistunut kunnan omistuksesta vuoden 2024 aikana.	Ei toteutunut. Hämeenlinnan hallinto-oikeus hylkäsi päätöksessään 1808/2024 valituksen ja päätöksestä haettiin valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituslupahakemuksen 16.1.2025 päätöksessään 87/2025 ja näin ollen lailliset esteet kaupan täytäntöönpanolle ovat poistuneet.
Yhtiön toiminnassa tavoitteena on kauppaprosessin sujuva läpivienti ja toiminnan kehittämisen mahdollisimman hyvä ennakointi jo kauppaprosessin aikana.	Toteutunut Yhteistyö yhtiön ja Adven Oy:n kanssa toimivaa kauppaprosessin aikana.

*) Yhtiö jakautui 1.1.2023 jakautumissuunnitelman mukaisesti litin Vesihuolto Oy:ksi ja uudeksi Kausalan Kaukolämpö Oy:ksi

litin Vesihuolto Oy (omistusosuus 100 %)

Tavoite	Raportointi TP2024
litin Vesihuolto Oy:n toiminnan siirto litin kunnalle valmisteltu toteutuvaksi vuoden 2024 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Tämän jälkeen yhtiö asetetaan selvitystilaan toiminnan päättämiseksi.	Tavoite toteutunut. Toiminta siirtyi kunnalle 1.6.2024 alkaen. Yhtiö asetettiin selvitystilaan ja toiminta päättyi nyt 19.12.2024

litin Jäähalli Oy (omistusosuus 100 %)

Tavoite	Raportointi TP2024
Jäähallin kokonaiskäyttöastetta pyritään nostamaan sekä lisäämään kuntakonsernin ulkopuolista jääajan myyntiä. Aukioloaikoja pyritään laajentamaan kysynnän mukaisesti.	Jäähallin käyttöaste oli 53,6 %, josta yksityistä käyttöä 30,3 %. Yhtiön tulos on –11 287,23 euroa. Jäänkäyttösopimus 5 v. uusittiin alkamaan 15.8.2023. Aiemmin kunta osti jääaikoja koulu- ja päivähoito 460 h ja vapaa-aikapalvelut 360 h. 15.8.2023 voimaan astuneen sopimuksen mukaan kunta ostaa koulu- ja päivähoito 360 h ja vapa-aikapalvelut 260 h eli 200 h vähemmän, mikä vaikuttaa luonnollisesti käyttöasteeseen. Liikevaihto kasvoi hieman. Jäänhoidosta maksettiin kunnalle edellisvuotta enemmän ja vuosikorjaukset kasvoivat myös, mikä näkyy tuloksessa.
Jäädytyskoneistosta teetetään kuntoarvio ja sen pohjalta PTS peruskorjaustarpeelle tuleville vuosille.	Toinen kompressori on pois käytöstä ja uusimisen tarpeessa. Toinen kompressori toimii, mutta vaatii myös lähiaikoina uusimisen. Kompressoreista on tarjouspyynnöt jätetty ja toimimaton vaihdetaan ensin, jonka jälkeen vaihdetaan tarvittaessa toinenkin.

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuoden 2024 aikana konsernirakenteessa tapahtui seuraavia muutoksia:

- Kausalan Lämpö Oy: jakautumisprosessi toteutui (jakautuminen astui voimaan 1.1.2023) ja kaukolämpöliiketoiminnasta muodostuvan Kausalan Kaukolämpö Oy:n osakekannan myynnistä Adven Oy:lle on tehty uusi päätös. Hämeenlinnan hallinto-oikeus hylkäsi valituksen päätöksessään 1808/2024. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituslupahakemuksen päätöksessään 87/2025 ja näin ollen lailliset esteet kaupan täytäntöönpanolle ovat poistuneet. Osakekauppa on tarkoitus panna täytäntöön helmikuun lopussa 2025.
- Kausalan Lämpö Oy:n toiminimeksi vaihtui 1.1.2023 alkaen litin Vesihuolto Oy ja se vastaa litin alueella vesihuoltotoiminnasta. Vesihuoltotoiminta on siirtynyt kunnan omistukseen taseyksiksi 1.6.2024 alkaen. litin Vesihuolto Oy asetettiin selvitystilaan ja toiminta on päättynyt 19.12.2024.

Arvio kuntakonsernin todennäköisestä taloudellisesta kehityksestä

Kuntakonsernin taloudellisessa kehityksessä ei arvioida tapahtuvan olennaisia muutoksia. Konsernirakenteeseen suunnitellut muutokset tulevat vähentämään kuntakonsernin omia rahoitus- ja markkinariskejä kaukolämpötoiminnan osalta. Vesihuollon toiminnan osalta tarkentunut tilannekuva edellyttää varautumista kasvaviin kustannuksiin ja investointeihin.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Toimivallan ja - vastuunjako konserniohjauksessa

- Valtuusto määrittää omistajapolitiikan tavoitteet vuosittain talousarviossa.
- Kunnanhallitus ohjaa yhdessä kunnanjohtajan kanssa konserniyhteisöjen toimintaa.
- Kunnanjohtaja käy toimitusjohtajien kanssa kehityskeskustelut vuosittain.
- Konserniohje ja Hyvä hallintotapa litin kuntakonsernissa-ohjeet hyväksytty tytäryhteisöissä

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

- Kunnanhallitus saa tilinpäätösinfon ennen litin Vuokratalot Oy:n ja Kausalan Kaukolämpö Oy:n yhtiökokouksia.
- Kunnanhallituksen puheenjohtaja käyttää kunnanhallituksen äänivaltaa.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

- Tytäryhteisöt raportoivat tilinpäätöksessä tavoitteiden toteutumisen.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

- Tytäryhteisöt raportoivat tilinpäätöksessä tavoitteiden toteutumisen ja puolivuotisraporteissa talousarvionsa toteutuman.

Keskitettyjen konsernitoimintojen käyttö

- Tytäryhteisöt (litin Vuokratalot Oy ja Koy litin Jäähalli) käyttävät kunnan palveluista puhelinliikennettä, atk-palveluita ja postitusta.
- litin Vuokratalot Oy ja Koy litin Jäähalli käyttävät lisäksi maksuliikennettä ja kirjanpito palveluja.
- litin Vuokratalot Oy:n kanssa on voimassa sopimus toimistosihteerin työajan myynnistä yhtiölle
- Myyntiprosessista johtuen Kausalan Kaukolämpö Oy ei ole käyttänyt keskitettyjä konsernitoimintoja vuoden 2024 aikana.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytär- ja osakkuusyhtiöissä

- Tytäryhtiöt tekevät ennen vakuutusten kilpailutusta riskikartoituksen

Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma	2024	2023
	(1 000 €)	(1 000 €)
Toimintatuotot	7 383	7 470
Toimintakulut	-23 701	-23 236
Osuus osakkuusyritysten voitosta (tappiosta)	0	0
Toimintakate	-16 318	-15 766
Verotulot	15 301	15 513
Valtionosuudet	3 886	3 999
Rahoitustuotot ja -kulut	171	197
Korkotuotot	219	244
Muut rahoitustuotot	235	134
Korkokulut	-278	-173
Muut rahoituskulut	-6	-7
Vuosikate	3 040	3 943
Poistot ja arvonalentumiset		
Poistot	-2 362	-2 491
Omistuksen eliminointierot	0	0
Arvonalentumiset	0	-921
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden tulos	677	531
Tilinpäätössiirrot	0	-23
Vähemmistöosuudet	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	677	508

Tuloslaskelman tunnusluvut	2024	2023
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	31,2	32,1
Vuosikate/Poistot, %	128,7	158,3
Vuosikate, euroa/asukas	475	612
Asukasmäärä	6 402	6 444

Konsernin rahoituslaskelma (1 000 €) ja sen tunnusluvut

Rahoituslaskelma	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 040	3 943
Satunnaiset erät	-858	
Tulorahoituksen korjauserät	80	-128
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-9 556	-3 024
Rahoitusosuudet investointeihin	84	15
Investointien taseen luovutukset	3 135	696
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	7	128
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 069	1 630
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-61	-302
Antolainasaamisten vähennys	323	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 485	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 119	-1 464
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0
Oman pääoman muutokset (korjaukset)	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	267	3 118
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	42	60
Vaihto-omaisuuden muutos	-25	82
Saamisten muutos	-249	2 469
Korottomien velkojen muutos	500	507
Rahoituksen rahavirta	896	1 352
Rahavarojen muutos	-3 173	2 982
Rahavarojen muutos	-3 173	2 982
Rahavarat 31.12.	7 580	10 874
Rahavarat 1.1.	10 753*	7 892

*Rahavarojen 120 267 euron poikkeama 31.12.2023/1.1.2024 johtuu litin Vesihuolto Oy:n purkautumisesta

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2024	2023
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	9 787 921	11 856 983
Investointien tulorahoitus, %	-32,8	129,7
Pääomamenojen tulorahoitus, %	-38,1	82,6
Lainanhoitokate	2,5	2,5
Kassan riittävyys, pv	178	142
Asukasmäärä	6402	6446

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023	VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	36 273	33 542	OMA PÄÄOMA	28 743	28 066
Aineettomat hyödykkeet	337	401	Peruspääoma	21 245	21 245
Aineettomat oikeudet	53	30	Muut omat rahastot	183	183
Muut pitkävaikutteiset menot	285	371	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	6 638	6 130
Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden yli-/alijäämä	677	508
Aineelliset hyödykkeet	34 207	31 412	VÄHEMMISTÖOSUUDET	0	0
Maa- ja vesialueet	4 457	4 434	PAKOLLISET VARAUKSET	17	53
Rakennukset	19 570	17 239	Eläkevaraukset	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 218	4 689	Muut pakolliset varaukset	17	53
Koneet ja kalusto	645	4 178			
Muut aineelliset hyödykkeet	12	20			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 304	852	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	308	307
Sijoitukset	1 729	1 729			
Osakkuusyhteisöosuudet	0	0	VIERAS PÄÄOMA	16 325	17 269
			Pitkäaikainen korollinen vie-		
Muut osakkeet ja osuudet	1 654	1 654	ras pääoma	9 376	9 342
			Pitkäaikainen koroton vieras		
Muut lainasaamiset	0	0	pääoma	1 538	2 545
			Lyhytaikainen korollinen vie-		
Muut saamiset	75	75	ras pääoma	1 036	1 436
			Lyhytaikainen koroton vieras		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	35	75	pääoma	4 376	3 947
			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	45 394	45 694
VAIHTUVAT VASTAAVAT	9 086	12 078			
Vaihto-omaisuus	89	64			
Saamiset	1 417	1 140			
Pitkäaikaiset saamiset	25	27			
Lyhytaikaiset saamiset	1 392	1 113			
Rahoitusarvopaperit	709	719			
Rahat ja pankkisaamiset	6 871	10 155			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	45 394	45 694			

Konsernitaseen tunnusluvut	2024	2023
Omavaraisuusaste, %	63,3	61,4
Laskennallinen lainanhoitokate	2,70	3,21
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	7 315	6 638
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € / as	1 143	1 030
Lainakanta 31.12., 1 000 €	10 412	10 778
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	16 309 496	17 401 644
Lainat euroa/asukas	1 626	1 673
Lainat ja vuokravastuut/asukas	2 548	2 700
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0
Asukasmäärä	6 402	6 444

Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamis-toimenpiteet

Asiaa koskeva sääntely

Kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntal (410/2015) 115 §).

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tuloslaskelman tulosta ennen varaus- ja rahastosiirtoja. Kirjaimellisesti tuloksen käsittely on ylijäämäisen tuloksen siirtämistä taseen vapaaehtoiseen varaukseen, rahastoon tai tilikauden ylijäämä -tilille. Eräissä poikkeustapauksissa voidaan tilikauden tuloksesta tehdä sen ylittäviä siirtoja varauksiin tai tuloksesta riippumatta siirtää tuloutettuja varauksia tai rahastoja uudelleen taseeseen. Tästä syystä on lain tarkoitusta tuloksen käsittelystä tulkittava laajemmin siten, että hallitus ottaa esityksessään kantaa kaikkiin tilikauden tuloksen jälkeen esitettäviin eriin, myös varauksen tai rahaston vähennykseen. Pääsääntönä tällöin on, että esityksessä varaus- ja rahastosiirrot yksilöidään ja esitetään bruttomääräisinä.

Pakollinen varaus ei ole tuloksenkäsittelyerä, vaan se on tehtävä tilikauden tuloksesta riippumatta silloin, kun velvoite sen tekemiseen on syntynyt. Pakolliset varaukset kirjataan tuloslaskelmaan luonteensa mukaisesti kuluksi ennen tilikauden tulosta.

Kunnan tulos tilikaudelta 2024 on -4 035 euroa. Poistoeron vähennyksenä esitetään kirjattavaksi 69 829 euroa. Kunnan ylijäämä tilikaudelta 2024 on poistoerokirjauksen jälkeen 65 794 euroa.

Kunnanhallitus esittää, että vuoden 2024 ylijäämä siirretään taseeseen edellisten tilikausien yli/alijäämä-tilille.

Kunnalla on aiempien tilikausien jälkeen taseessaan ylijäämää 8 165 339 euroa. Tilikaudelta 2024 kirjattavan ylijäämän jälkeen kunnalle jää taseeseen ylijäämää 8 231 133 euroa.

Vuoden 2025 talousarvio on laadittu 5 053 256 euroa ylijäämäiseksi. Satunnaisiin tuloihin kirjattava Kausalan kaukolämpö jäi toteutumatta talousarviovuoden 2024 aikana korkeimpaan hallinto-oikeuteen tehdyn valituksen johdosta ja kaupasta syntyvät tulot siirrettiin talousarviossa vuodelle 2025.

Talousarvion toteutuminen

Seurantaa koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (KuntaL 110 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on lisäksi käytävä ilmi, onko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla (KuntaL 110 §). Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa (KuntaL 110 §). Toteutumisvertailussa noudatetaan vastaavaa rakennetta. Toteutumisvertailu laaditaan sillä tarkkuudella, jolla valtuusto on hyväksynyt tavoitteen, määrärahan tai tuloarvion yksittäiselle tehtävälle, hankkeelle tai muulle meno- tai tuloerälle.

Toteutumisvertailun laadinnasta vastaa kunnanhallitus sekä tilivelvolliset toimielimet ja viran- tai toimienhaltijat. Selvitys tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa annetaan toimintakertomuksen toteutumisvertailuosassa (KuntaL 115 §). Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista (KuntaL 121.2 §). Arvioinnissa keskeinen tietolähde on toimintakertomuksen toteutumisvertailu.

Toteutumisvertailuun otetaan alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteutuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteutuman välillä.

Tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Tavoitteen merkitystä ja noudattamista korostetaan kuntalain eri säännöksissä: valtuusto ylimpänä toimielimenä päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista (14 §), määrärahan ja tuloarvion on liityttävä tavoitteeseen (110 §) ja kunnanhallituksen on annettava toimintakertomuksessa selvitys tavoitteen toteutumisesta (115 §).

Määräraha on valtuuston talousarviossa toimielimelle myöntämä, euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen määrätyn tehtävän suorittamiseksi tai hankkeen toteuttamiseksi. Kunnan ja kuntayhtymän rahankäyttö perustuu valtuuston myöntämään määrärahaan. Talousarviossa myös suoraan tuloslaskelma- ja rahoitusosaan merkittäviin menoihin on näin ollen osoitettava määrärahat. Vastaavasti suoraan tuloslaskelmaosaan ja rahoitusosaan merkittävät rahan lähteet ovat talousarviossa tuloarvioita.

Tuloarvio on valtuuston talousarviossa toimielimelle asettama tehtävä-, hanke- tai tulolajikohtainen tulotavoite.

Toteutumisvertailusta tulee käydä ilmi määrärahat, tuloarviot ja niiden toteutuneet menot sekä tulot ja niiden erotus (toimintakate/netto). Alkuperäinen talousarvio ja siihen tehdyt hyväksytyt muutokset esitetään erikseen. Poikkeamana esitetään muutetun talousarvion ja toteutuman erotus. Toteutumisvertailussa tehdään selkoa merkittävien poikkeamien syistä.

Toteutumisvertailussa esitetään sekä budjetoidut että toteutuneet menot ja tulot bruttomääräisenä riippumatta siitä, onko sitovuus talousarviossa määritelty brutto- vai nettoperiaatteen mukaan. Valtuuston nähdessä sitovat erät osoitetaan toteutumisvertailussa esimerkiksi varjostettuna, lihavoiden tai muulla havainnollisella tavalla.

Muutokset talousarvioon tulee tehdä talousarviovuoden aikana välittömästi, kun muutostarve on tiedossa. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan hyväksyä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksessä talousarviomuutoksia ei tule enää tehdä, vaan valtuuston tulee ottaa poikkeamiin kantaa tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä.

Automaattisen talousraportoinnin johdosta hallinto ja talouspalveluiden kuluja on siirretty sisäisinä erinä toimialoille. Vuoden 2024 tilinpäätös on vertailukelpoinen verratessa vuoden 2023 tilinpäätökseen. Aikaisempien tilinpäätösten osalta on sovellettu erilaisia käytäntöjä sisäisten erien kohdentamisessa. Kulujen määrä on kirjattu talousarviopoikkeamien osalta toimialojen talousarviovertailuun.

Käyttötalouden toteutuminen

Kunnan toimintaa ohjataan käyttötalousosan avulla. Talousarvion käyttötalousosassa valtuusto on asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrärahat tehtävien hoitamiseen. Käyttötalousosan toteutumisessa selvitetään tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden poikkeamat ja niiden syyt siltä osin kuin valtuusto ei ole niitä hyväksynyt talousarviomuutoksina.

Toimialakohtaisten tilinpäätöslukujen ilmoittaminen ei ole kaikilta osin yhtenevä talousarviossa ilmoitusta tavasta kuntien tilastointiuudistusten vuoksi. Poikkeamat syntyvät sisäisten erien erilaisesta kirjauksesta. Aiemmin yleishallintoon sisällytetyt mm. palkkahallinnon ja työterveyshuollon kustannukset jaetaan varsinaisen palvelutuotannon kustannuspaikoille.

Käyttötalousosan tulosaluekohtainen tavoitteiden sekä määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisvertailu esitetään seuraavassa.

Hallintopalvelut

Demokratiapalvelut

Toimielin: Useita

Tulosalueen tarkoitus:

Tähän tulosalueeseen on yhdistetty vaalit, tarkastustoimi, kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus.

- Vaalien paikallinen toimeenpano
- Hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen (kuntalaki 121 §)
- Tilintarkastus (kuntalaki 123§)
- Kunnanvaltuuston toiminta
- Kunnanhallituksen kokoustoiminta, kunnanjohto

Palvelusuunnitelma /palvelukuvaus:

- Vuonna 2024 järjestetään presidentinvaalit.
- Tarkastuslautakunnan toiminta, tilintarkastuksen järjestäminen ja tilintarkastus.
- Kunnanvaltuuston toiminta, 6 kokousta, seminaarit 6, valiokunnilla keskimäärin n. kymmenen kokousta vuodessa.
- Kunnanhallituksen 20 kokousta.

Valtuuston hyväksymät tavoitteet (vaikuttavuus ja tuotanto) ja tunnusluvut

- Presidentinvaalit 28.1.2024 (mahdollinen toinen kierros 11.2.2024), ennakkoäänestys 17.–23.1.2024 (mahdollinen toinen kierros 31.1.–6.2.2024)
- Europarlamenttivaalit 9.6.2024, ennakkoäänestys 29.5.–4.6.2024
- Kunnanvaltuuston toiminta, 8 kokousta tarpeen mukaan, seminaarit/iltakoulut 3 kpl, valiokunnilla keskimäärin yhteensä 30 kokousta vuodessa. Yhteiset kokoukset / esittelyt merkittävimmistä hankkeista sekä talousarvion valmistelusta.
- Kunnanhallituksen 25 kokousta, iltakoulut ja jaostojen kokoukset tarvittaessa
- Vaikuttamistoimielimien asema, jäsenmäärä ja palkkiot selvitetään valtuustokauden vaihtumiseen mennessä.
- Valiokuntamallin toimintaa seurataan ja kehittämistarpeet arvioidaan 31.5.2025 mennessä. Valiokunnille järjestetään vuoden 2024 aikana koulutusta ja toiminnan kehittämistyöpajoja.
- Kokousaikataulut jaksotetaan suunnitelmallisesti siten, että asioiden valmistelu- ja päätöksentekoketjut ovat sujuvia ja ripeitä. Yhteisiä esittelytilaisuuksia valiokunnille lisätään.
- Sähköinen CloudMeeting kokousjärjestelmä on täysipainoisesti käytössä ja päätöksenteon prosesseja kehitetään edelleen.
- Edunvalvontaa tehdään johdonmukaisesti edunvalvontasuunnitelman pohjalta erityisinä painopisteinä VT12 sekä seuraavan MAL-sopimuskauden valmistelu.

Strategiasta johdetut tavoitteet (pitkäaikaväli):

Tavoite	Toimenpide/Mittari	Raportointi TP2024
Kehitämme kunnan johtamisjärjestelmää ja asetamme selkeät mitattavat tavoitteet kunnan johdolle, konserniyh-teisöille ja omistuksiin.	Luottamushenkilöiden ja vi-ranhaltijoiden välisen viestin-nän parantaminen.	CloudMeeting-järjestelmän käyt-töönotto on edennyt viranomaislau-takuntaan.
Tasapainoinen talous	Tulojen ja menojen jatkuva seuraaminen. Mittarina voi-daan käyttää myös verrokki-kuntien lukuja.	Tuloslaskelma osoittaa ylijäämää. Käyttötalous kokonaisuutena tarkas-tellen tasapainossa.
Strategiaan nojautuva kunnan suunnitelmallinen kehittämi-nen	Kuntastrategiaa toteutetaan hyvinvoinnin edistämisellä, kuntalaisten ja työntekijöi-den osallistamisella ja oman organisaation jatkuvalla ke-hittämisellä sekä asiakaspa-lautteen hankkimisella.	Asiakas- ja henkilöstökyselyjen tu-lokset olivat edellisvuoden tasolla. Tehdyn tilaratkaisuselvityksen poh-jalta laadittu kunnan pitkän aikavälin investointiohjelma, jonka kehittämi-nen on jatkunut vuonna 2024

Valtuuston hyväksymät tavoitteet (vaikuttavuus ja tuotanto) ja tunnusluvut

Tavoite	Raportointi TP2024
Presidentinvaalit 28.1.2024 (mahdollinen toinen kierros 11.2.2024), ennakkoäänestys 17.-23.1.2024 (mahdollinen toinen kierros 31.1.-6.2.2024).	Tavoite toteutunut.
Europarlamenttivaalit 9.6.2024, ennakkoäänestys 29.5.-4.6.2024.	Tavoite toteutunut.
Kunnanvaltuuston toiminta, 8 kokousta tarpeen mukaan, seminaarit/iltakoulut 3 kpl, valiokunnilla keskimäärin yhteensä 30 kokousta vuodessa. Yhteiset kokoukset / esittelyt merkittävimmistä hankkeista sekä talousarvion valmistelusta.	Kunnanvaltuustolla kokouksia 9 vuonna 2024. Valiokunnilla kokouksia 32. Lisäksi talousarvio-vuoden aikana järjestetty 4 seminaaria/iltakoulua.
Kunnanhallituksen 25 kokousta, iltakoulut ja jaoston kokoukset tarvittaessa	Kunnanhallituksella 22 kokousta. Iltakouluja järjestettiin 1.
Vaikuttamistoimielimien asema, jäsenmäärä ja palkkiot selvitetään valtuustokauden vaihtumiseen mennessä	Selvitystyö on käynnissä ja valmistuu valtuus-tokauden vaihtumiseen mennessä
Valiokuntamallin toimintaa seurataan ja kehittämistarpeet arvioidaan 31.5.2025 mennessä. Valiokunnille järjestetään vuoden 2024 aikana koulutusta ja toiminnan kehittämistyöpajoja.	Toimintaa on seurattu ja kehittämistarpeiden arviointi valmistuu valtuustokauden vaihtumi-seen mennessä.

Kokousaikataulut jaksetaan suunnitelmallisesti siten, että asioiden valmistelu- ja päätöksentekoketjut ovat sujuvia ja ripeitä. Yhteisiä esittelytilaisuuksia valiokunnille lisätään.	Ei täysin toteutunut. Yhteisesittelyitä korvattu valtuustoseminaareilla, mutta niiden suhde valiokuntien työskentelyyn ei ole ollut tarpeeksi jäsentynyt. Kokousaikataulujen jakso- tus toteutunut pääosin.
Sähköinen CloudMeeting kokousjärjestelmä on täysipainoisesti käytössä ja päätöksenteon prosesseja kehitetään edelleen.	CloudMeetingin käyttöönotto on käynnistetty vaiheittain kunnanhallituksen päätöksellä 17.6.2024. Ensimmäisenä järjestelmä otetaan käyttöön viranomaislautakunnassa. Tavoitteena on CloudMeeting kokousjärjestelmän täysimääräinen käyttöönotto valtuustokauden vaihtumiseen mennessä.
Edunvalvontaa tehdään johdonmukaisesti edunvalvontasuunnitelman pohjalta erityisinä painopisteinä VT12 sekä seuraavan MAL-sopimuskauden valmistelu.	Kunnanvaltuusto hyväksyi MAL-sopimuksen vuosille 2024–2035. Sopimus sisältää kunnan maksuosuuden VT12 Mankala–Tillola hankkeesta. Sopimus allekirjoitettiin 13.12.2024.

Talousarvio 2024 ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	31 000		31 000	46 110	15 110	149 %
Toimintamenot	-440 381		-440 381	-452 161	11 780	103 %
Toimintakate	-409 381		-409 381	-406 051	-3 330	99 %

Kehittämispalvelut

Toimielin: Kunnanhallitus

Palvelusuunnitelma:

Kehittämispalvelujen tulosalue muodostuu kuudesta tulosityksiköstä, jotka ovat kaavoitus, tiedotus- ja markkinointi, elinkeinopalvelut, työllisyyden edistäminen, maaseutupalvelut sekä yhteisöjen tukeminen.

Kaavoitus

Tulosityksikön tehtävänä ovat yleis- ja asemakaavoitus ja niihin liittyvä yleissuunnittelu, jolla luodaan edellytykset hyvälle ja elinvoimaiselle asuin- ja elinympäristölle ja sen suunnitelmalliselle kehittämiselle. Samalla ylläpidetään ajantasaisia, teknisesti ja juridisesti luotettavia lakisääteisiä kaavoja, kartastoja, rekisterejä ja muita tarvittavia tietokantoja. Kaavoitukseen kohdistetaan 1/3 teknisen johtajan (kaavoittaja) henkilöstökuluista. Lisäksi määrääkaisena 2 vuoden kokeiluna yhteisen kaavasunnittelijan palkkaaminen Kärkölän, Padasjoen ja Sysmän kuntien kanssa (litti isäntäkuntana.)

Tiedotus- ja markkinointi

Tulosityksikkö vastaa kunnan viestinnästä ja markkinoinnista ja siihen liittyvän tapahtumatoiminnasta yhteistyössä muun henkilöstön ja sidosryhmien kanssa. Tehtäväkokonaisuuksia ovat strategisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen, valmistelu- ja päätösviestintä, palveluviestintä, häiriötilanne- ja kriisiviestintä, verkkoviestintä, sidosryhmäviestintä, kuntamarkkinointi ja mainetyö. Elinkeinomarkkinointi toteutetaan yhdessä elinkeinopalvelujen tulosityksikön kanssa.

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalvelujen tulosityksikön tehtävä on litin yritysten toimintaedellytysten edistäminen, sijoittumis- ja kehittämistehtävät yhteistyössä Lahden seudun kehitys Ladec Oy:n kanssa. Yhteistyötä tehdään yritysten kanssa, jotka ovat kunnan asiakkaina mm. kaavoitus- ja lupapalveluissa, tontinmyynnissä, hankinnoissa ja neuvontapalveluissa (LADEC). Tavoitteena on yritysmayönteisen kulttuurin vahvistaminen kunnan koko organisaatiossa tukemaan yritysten kasvua ja sijoittumisia. Määrärahavarausten puitteissa toteutetaan tätä tarkoitusta tukevia hankkeita.

Elinkeinopalvelut tuottavat myös ajantasaista tietoa litin alueen matkailupalveluista, käyntikohteista ja tapahtumista vastaten litin kunnan omasta imago- ja matkailumarkkinoinnista. Matkailun kehittämisessä toimitaan yhdessä suunnitelmallisesti Lahti Region Oy:n kanssa maakunnan matkailullisen vetovoiman kasvattamiseksi.

Työllisyyden edistäminen

Työllisyyden edistämisen tulosityksikkö vastaa litin kunnan työllisyyden hoitoon liittyvistä tehtävistä, kunnan omasta työllistamisestä, tuesta yrityksille ja yhteisöille sekä nuorten kesätyöllistamisestä. Osana yhteistyötä kunta osallistuu rahoittajana Työllisty hyvässä seurassa-hankkeeseen. Työllisyyden edistämisen tulosityksikköön kohdistetaan kunnan osuus työmarkkinatuesta. Työllistämiseen on lisäksi varaus teknisen päävastuualueen yhdyskuntapalveluissa (palkat ja palkkiot 80 000 € ja työllistämistuki 20 000).

Maaseutupalvelut

Orimattilan kaupungin hallinnoimaan maatalouden yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat litti, Myrskylä, Pukkila ja Orimattila. Yhteistoiminta-alue on maataloushallinnosta vastaava paikallinen palveluyksikkö, joka pyrkii kehittämään, ohjaamaan sekä luomaan toimintaedellytykset elinkelpoiselle maaseudulle. Liitissä on ajanvarauksella avoinna oleva maaseutupalvelujen toimipiste.

Yhteisöjen tukeminen

Yhteisöjen tukemisen tulosityksikköön sisältyvät kunnanhallituksen jakamat yleisavustukset. Muut toimialat päättävät omien tulosalueidensa avustuksista määrärahojensa puitteissa. Avustuksia myönnettäessä otetaan huomioon kunnan muut mahdolliset tuki- ja avustuspäätökset.

Avustusten lisäksi tulosityksikköön on varattu määrärahat kunnan jäsenmaksuihin eri yhteisöille. Näistä merkittävimmät ovat Suomen Kuntaliitto 14 370 euroa ja Päijät-Hämeen liitto 75 989 euroa.

Valtuuston hyväksymät tavoitteet (vaikuttavuus ja tuotanto) ja tunnusluvut

Tiedotus- ja markkinointi

- Vuonna 2024 vahvistetaan edelleen litin tunnettuutta sekä veto- ja pitovoimaa kuntastrategian painopisteiden mukaisesti. Asumisen markkinoinnissa osallistutaan yhdessä Päijät-Hämeen kuntien kanssa Lahden seutu -yhteismarkkinointiin. Omana toimintana valmistellaan asumisen kampanja valikoiduille tonttialueille.

Elinkeinopalvelut

- Uudistetaan elinvoiman kasvattamisen (yritysten sijoittumispalvelut) toimintamalli. Jatketaan kartoitusta mahdollisuuksista myydä kunnan omistuksessa olevat hallikiinteistöt nykyisille vuokralaisille tai yleisellä kaupalla. Tarpeen ilmetessä selvitetään yritystilojen uusrakentamisen hankkeisiin osallistumista. Käynnistetään matkailuelinkeinoihin ja brändiin keskittyvä kehittämishanke yhteistyössä yritystien/yhdistysten kanssa.

Avustukset

- Olennaisten ja vakiintuneiden toimijoiden kanssa voidaan tehdä 2-3 vuoden kestoiset yhteistyösopimukset, jotka korvaavat vuosittaisen avustushaun. Avustusten myöntämisessä kiinnitetään huomiota kuntastrategian tavoitteita tukevaan toimintaan.

Strategiasta johdetut tavoitteet (pitkäaikaväli):

Tavoite	Toimenpide/Mittari	Raportointi TP2024
Pysäytämme väestön määrän laskun.	Kehitämme kunnan markkinointi- viestintää ja tuomme esiin littä ja sen erinomaista sijaintia.	Ei toteutunut, muuttoliike positiivista, luonnollinen väestökehitys negatiivista. Viestintää kehitetty edelleen.
Edistämme yritystoimintaa ja elinvoimaa.	Reagoimme nopeasti ja positiivisesti yrittäjiltä tuleviin tarpeisiin. Ladecin ja LahtiRegionin tarjoamat palvelut yrittäjien saavutettavissa. Vaikutamme positiivisesti palvelutarjonnan kehitykseen litissä.	Kunnan toiminta on vastannut yrittäjien tarpeisiin ja toimintamalleja on kehitetty. Toteutunut, hyvällä tasolla. Vuoropuhelu kehittynyt positiiviseen suuntaan. Ladecin henkilöstöä on kuukausittain läsnä elinvoimatapahtumissa. Yritysneuvontaa on tuotu yrityksille yrityskäyntien yhteydessä. Ladecin sijoittumistiimin kanssa aloitettu yhteistyötä uusien liiketoimintojen sijoittumiseksi littäin.
Vähennämme työttömyyttä edelleen.	Kehitämme työllisyyden hoitoa yhdessä yritysten ja yhdistysten kanssa. Lisäämme kunnan omaa työllistämistä. Pitkäaikaistyöttömien työllistäminen tai eläkeselvittelyt.	Työttömyys kasvanut vuonna 2024 koko maassa. Työllistettyjen lukumäärä 13 vuonna 2024. Palkkatukijärjestelmä muuttui ja tämän vuoksi ei toteutunut tavoitteen mukaisesti Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvanut 45,5 % edellisvuodesta (35 hlö). 1.1.2025 käynnistyi Päijät-Hämeen työllisyysalue, jonka vastuukuntana toimii Hollolan kunta

Valtuuston hyväksymät tavoitteet (vaikuttavuus ja tuotanto) ja tunnusluvut

Tavoite	Raportointi TP2024
Vuonna 2024 vahvistetaan edelleen litin tunnettuutta sekä veto- ja pitovoimaa kuntastrategian painopisteiden mukaisesti. Asumisen markkinoinnissa osallistutaan yhdessä Päijät-Hämeen kuntien kanssa Lahden seutu -yhteismarkkinointiin. Omana toimintana valmistellaan asumisen kampanja valikoiduille tonttialueille.	Lahden seudun -yhteismarkkinointikampanjaa kehitettiin parantamaan ympäryskuntien näkyvyyttä. Omana toimintana valmisteltiin kampanjasuunnitelma valikoiduille tonttialueille. Lisäksi toteutimme oman asumisen somekampanjan kesällä.

Uudistetaan elinvoiman kasvattamisen (yritysten sijoituspalvelut) toimintamalli. Jatketaan kartoitusta mahdollisuuksista myydä kunnan omistuksessa olevat hallikiinteistöt nykyisille vuokralaisille tai yleisellä kaupalla. Tarpeen ilmetessä selvitetään yritystilojen uusrakentamisen hankkeisiin osallistumista. Käynnistetään matkailuelinkeinoin ja brändiin keskittyvä kehittämisshanke yhteistyössä yritysten/yhdistysten kanssa.	Uudistettu sijoittamisen toimintamallia yhdessä Ladecin kanssa. Kehitystyö jatkuu. Kartoitusta hallikiinteistöjen osalta on käyty ja keskustelut jatkuvat tulevana vuonna. Yrittäjätalohanke lanseerattiin vuonna 2024. Alustava rahoituspäätös matkailuelinkeinoin ja brändiin liittyvälle kehityshankkeelle saatiin joulukuussa 2024 ja hanke käynnistyy vuoden 2025 alussa.
Olennaisten ja vakiintuneiden toimijoiden kanssa voidaan tehdä 2-3 vuoden kestoiset yhteistyösopimukset, jotka korvaavat vuosittaisen avustushaun. Avustusten myöntämisessä kiinnitetään huomiota kuntastrategian tavoitteita tukevaan toimintaan.	Tavoite toteutui. Yhteistyösopimukset laadittiin 2-vuotisiksi.

Talousarvio 2024 ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	138 600		138 600	115 872	-22 728	84 %
Toimintamenot	-1 325 656		-1 325 656	-1 279 312	-46 344	97 %
Toimintakate	-1 187 056		-1 187 056	-1 163 440	-23 616	98 %

Taustatietoja

Kehittämispalvelut tulosityksiköittäin		Talousarvio			Toteuma		
		tulot	menot	netto	tulot	menot	netto
140	Kaavoitus	85 600	-206 626	-121 026	58 359	-190 090	-131 731
141	Tiedotus ja markkinointi	0	-102 000	-102 000	0	-90 846	-90 846
142	Elinkeino- ja matkailupalvelut	15 000	-301 310	-286 310	1 639	-307 546	-305 907
143	Työllisyyden edistäminen	38 000	-218 148	-480 148	55 874	-501 083	-445 209
144	Maaseutupalvelut	0	-57 572	-57 572	0	-51 610	-51 610
149	Yhteisöjen tukeminen*	0	-140 000	-140 000	0	-138 137	-138 137
	Yhteensä	138 600	-1 325 656	-1 187 056	115 872	-1 279 312	-1 163 440

*) sis. avustukset yhteisöille 17 000 € ja mm. maakuntaliiton ja muiden yhteisöjen jäsenmaksut/maksu-osuudet

Työllistäminen

Tavoite	Raportointi TP2024
Eri hallintokunnat työllistävät määrärahojensa puitteissa mm. palkkatukityöllistettyjä.	Ei toteutunut odotusten mukaisesti. Palkkatukijärjestelmä muuttui vuoden aikana oleellisesti myöntämisperiaatteiden osalta ja tämä vähensi kuntaan palkkatuella työllistettyjen määrää merkittävästi. Työllistettyjä 10.
Velvoitetyöllistettäviä varten erillisvaraus hallintopalvelujen määrärahoissa.	Toteutunut. Velvoitetyöllistettyjä 3.

Kaavoitus

Kaavoituksessa edettiin kunnanhallituksen 27.3.2023 hyväksymän kaavoitusohjelman 2023–2027 ja kunnanhallituksen 18.11.2024 hyväksymän kaavoitusohjelman 2024–2028 mukaan.

KAIVOITUSOHJELMAN YHTEENVETO	2024	2025	2026	2027	2028
Pohjanmäki–Radansuu asemakaava–alueen muutos Koilliskujan alueella ja Urajärventien risteysalueella	X				
Anhavan tuulivoimaosayleiskaava	V	X			
Ravilinnan pohjoispuoleisen alueen / Jänispajun kaava (koulu-keskus)	V	X			
Kausalan taajaman ja ympäristön asuinalueet sekä rautatieaseman seutuun tukeutuminen	E	E / V	V	V / X	X
Tillolan uuden eritasoliittymän ympäristö sekä Kausalan ja Ky-miRingin välinen alue	E	E	V	V	V / X
Kausalan uuden eritasoliittymän ympäristö	E	E	V	V / X	
Kirkonkylän alueen kaavoituksen tarkistaminen	E	V	V / X	V / X	
Pienet asema- ja yleiskaavamuutokset tarpeen mukaan	X	X	X	X	X
Kausalan asemakaavan Haravakylän itäosan muutos ja laajennus	V				

E = esivalmistelu

V = vireillä

X = kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen hyväksymiskäsittelyyn

Valtuuston hyväksymät tavoitteet:

Tavoite	Raportointi TP2024
Kaavoitetaan uutta yritystonttivarantoa tonttikysyntää vastaavasti huomioiden sijoittumismahdollisuuksien ja tonttivarannon monipuolisuus.	Uusia yritystontti-kaavoja ei ole hyväksytty, mutta on selvitetty Kausalan ja Tillolan uusien liittymien ympäristön kehittämistä yritystojen tarpeita vasten kunnan omana työnä.
Kaavoitukselle pohjan muodostavat päivitetty maapolitiittinen ohjelma, yleiskaava sekä Päijät-Hämeen rakennemalli.	Toteutunut. Huomioitu käynnissä olevissa ja käynnistymässä olevissa yleis- ja asemakaavahankkeissa.
Kaavoitetaan Ravilinnan takamaaston esiselvitykseen nojautuen sijainti koulukampukselle ja samalla uusi asuinalue vuoden 2024 loppuun mennessä	Ei toteutunut. Koulukeskuksen sijaintia selvitetään vielä; siirtyi vuoden 2025 puolelle.

Sisäiset palvelut

Toimielin: Kunnanhallitus

Tulosalueen tarkoitus:

- Omalle organisaatiolle keskitetysti järjestetyt hallinto-, henkilöstöhallinto-, taloushallinto-, tietohallinto- ja toimistopalvelut sekä ruokahuolto- ja siivouspalvelut.

Palvelusuunnitelma /palvelukuvaus:

- Hallintopalvelujen tehtävänä on avustaa valtuustoa, kunnanhallitusta ja kunnanjohtajaa kunnan toimialojen ja konserniin kuuluvien yhteisöjen johtamisessa ja toimintojen linjauksia koskevien kunnanhallituksen ja valtuuston päätösten valmistelussa ja täytäntöönpanossa.
- Henkilöstö-, talous- ja tietohallintopalvelut sekä toimistopalvelut tuottavat kunnan organisaation toiminnassaan tarvittavat palvelut tehokkaasti ja ajanmukaisesti.
- Ruokapalvelut tuottavat keskitetysti ateriat kunnan omiin varhaiskasvatus- ja perusopetustoimipaikkoihin sekä mahdollisuuksien mukaan myös kunnan eri tilaisuuksien kahvi- ja/tai ruokatarjoilua. Ruokapalveluiden taso ja ruuan laatu pidetään hyvänä ja suositusten mukaisena.
- Siivouspalvelut huolehtivat kunnan kiinteistöjen siisteydestä siivousmitoituksen mukaisesti.

Strategiasta johdetut tavoitteet (pitkäaikaväli):

Tavoite	Toimenpide/Mittari	Raportointi TP2024
Varmistetaan henkilöresurssien riittävyys/toimivuus osaamisen varmistamisella ja oikeudenmukaisella palkkauksella.	Koulutussuunnitelma. Tehtävänkuvausten ajantasaisuudesta huolehtiminen. TVA:n saattaminen valmiiksi. ePassi 100e/kokoaikainen työntekijä + oman kuntosalin tai avantouinnin vuosikortti työsuhteen keston ajaksi.	Toteutunut suunnitellusti. Toteutunut kaikkien työehtosopimusten osalta. Tulokset ed. vuoden tasolla.
Talous- ja toimintaympäristötiedon tuottamista päätöksenteon tueksi kehitetään.	Raportoinnin automatisointi ja monipuolistaminen.	Raportointia on kehitetty. Mm. Accuna – talouden suunnittelu- ja raportointityökalua on kehitetty vastaamaan paremmin kunnan tarpeita
Siivouspalvelujen toimintavarmuuden ylläpito tehtäväkiertoa lisäämällä, toiminta mitoituksen edellyttämällä henkilömitoituksella.	Mitoituksen seuranta	Toteutunut suunnitellusti.
Ruokapalvelujen tuottaminen	Ruokapalvelulinjaukset päivitetty ja julkaistu Intrassa.	Toteutunut suunnitellusti.

hyväksyttyihin ruokapalvelulinjauksiin pohjautuen. Yhteistyön parantaminen koulujen ja päiväkotien kanssa VRN-oppaitten mukaisesti	Keittiöiden mitoitusten seuranta.	
--	-----------------------------------	--

Valtuuston hyväksymät tavoitteet (vaikuttavuus ja tuotanto) ja tunnusluvut

- Tehtävänkuvaukset ja TVA-järjestelmä ovat ajan tasalla koko henkilöstön osalta. OVTES:n osalta sovelletaan viimeistään lukuvuoden 2024–2025 alusta lukien. Henkilökohtaisen työsuorituksen arvioinnin (HSA) toimintamalli on uudistettu kannustavaksi ja malli on käytössä.
- Esihenkilötyöhön liittyviä koulutuksia lisätään ja uusille esihenkilöille tarjotaan mahdollisuus JOT/JET tutkinnon suorittamiseen (oppisopimus).
- Työhyvinvointia tukevia asioita kehitetään yhteistyössä henkilöstön kanssa.
- Sisäisten palveluiden toimintamalleja uudistetaan tavoitteellisesti yhteistyössä kaikkien toimialojen kanssa ja koko kunnan tuottavuuden parantaminen kytketään tähän työhön. Sähköisten työkalujen kustannustehokasta hyödyntämistä vahvistetaan kunnan toiminnassa siten, että kunnan henkilöstön käytössä on modernit työvälineet ja digipalvelut.
- Taloudenseurantaa ja -raportointia kehitetään sekä luodaan taloudenseurantaan mittareita.
- Tehdään esiselvitys ja kustannusarvio laatuja järjestelmätöiden käynnistämisestä.

Tavoite	Raportointi TP2024
Tehtävänkuvaukset ja TVA-järjestelmä ovat ajan tasalla koko henkilöstön osalta. OVTES:n osalta sovelletaan viimeistään lukuvuoden 2024–2025 alusta lukien. Henkilökohtaisen työsuorituksen arvioinnin (HSA) toimintamalli on uudistettu kannustavaksi ja malli on käytössä.	Tavoite toteutunut. Malli rakennettiin vuoden 2023 aikana ja vietiin päätöksentekoon vuoden 2024 alussa. Malli otettiin käyttöön vuonna 2024
Esimieskoulutuksien määrää lisätään ja esimiehille mahdollistetaan JOT/JET tutkinnon suorittamiseen (oppisopimus)	Tavoite toteutunut.
Työhyvinvointia tukevia asioita kehitetään yhteistyössä henkilöstön kanssa.	Tavoite toteutunut suunnitellusti. Työ jatkuu yhdessä henkilöstön kanssa.
Sisäisten palveluiden toimintamalleja uudistetaan tavoitteellisesti yhteistyössä kaikkien toimialojen kanssa ja koko kunnan tuottavuuden parantaminen kytketään tähän työhön. Sähköisten työkalujen kustannustehokasta hyödyntämistä vahvistetaan kunnan toiminnassa siten, että kunnan henkilöstön käytössä on modernit työvälineet ja digipalvelut	Toimintamallien uudistustyö on käynnistynyt suunnitelmien mukaisesti ja jatkuu yhteistyössä kaikkien toimialojen kanssa. Kaikilla kunnan työntekijöillä on käytössä modernit työvälineet ja digipalvelut.
Taloudenseurantaa ja -raportointia kehitetään sekä luodaan taloudenseurantaan mittareita.	Tavoite toteutunut. Taloudenseurantaa ja raportointia kehitetään yhdessä toimialojen kanssa edellisen tavoitteen mukaisesti.

Tehdään esiselvitys ja kustannusarvio laatujärjestelmätyön käynnistämisestä.	Tavoitteen toteuma kesken. Esiselvitystyötä on tehty ja työ jatkuu vuonna 2025
--	--

Talousarvio 2024 ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	1 929 453		1 929 453	2 569 618	640 165	133 %
Toimintamenot	-2 812 905		-2 812 905	-2 639 918	-172 987	94 %
Toimintakate	-883 452		-883 452	-70 300	813 152	8 %

Ruoka- ja siivouspalveluiden suorit tiedot:

Suoritteet	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	TP2024
ateriat	240 376	241 595	240 055	206 602	200 577	221 302	237 248	243 314
siivousneliöt	22 540	22 540	22 540	22 540	22 540	24 910	21 933	21 933
Suoritteet, €/suorite								
ateriat	2,99	2,98	3,22	3,56	3,91	3,96	3,72	3,77*
siivous/kk	1,68	1,73	2,01	1,89	1,78	1,62	2,03	2,37**

*Vuoden 2024 suoritehintaa = ruokapalvelun toimintakulut sis. sisäiset vuokrat / ateriamäärä

**Vuoden 2024 suoritehintaa = siivouspalvelujen toimintakulut sis. sisäiset vuokrat / siivousneliöt / 12kk

Kasvun ja oppimisen palvelut

litin kunnan 1.9.2023 voimaan astuneessa organisaatiomuutoksessa sivistyspalveluiden toimiala jaettiin kahtia. Uudessa organisaatiossa hyvinvointipalvelut muodostavat kansalaisopisto, kirjasto- ja kulttuuri- palvelut sekä liikunta- ja nuorisopalvelut. Kasvun ja oppimisen palvelut muodostavat koulutuspalvelut sekä varhaiskasvatus.

Koulutuspalvelut

Toimielin: Kunnanhallitus

Tulosalueen tarkoitus:

- Koulutoimen hallinto vastaa kasvun ja oppimisen päävastuualueen toiminnan järjestämisestä, kehittämisestä ja toimintaedellytysten ylläpidosta sekä niihin liittyvien hallintopalveluiden hoitamisesta.
- Perusopetuksen tarkoituksena on järjestää kunnassa asuville oppivelvollisille perusopetusta, erityisopetusta sekä vapaaehtoista iltapäivätoimintaa. Kunta järjestää opetuksen itse tai yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa tai ostamalla palvelua muilta opetuksen järjestäjiltä.
- litin lukio on yleissivistävä oppilaitos, joka jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys, jossa annetaan myös yrittäjäyyskasvatusta.
- Lisäksi tehtävänä Joukkoliikennelain (13.11.2009/869) mukaisen kunnan hankkiman joukkoliikenteen koordinoiminen, suunnittelu ja järjestäminen litin kunnassa.
- Koulukuljetusten järjestäminen kuuluu myös toimialueen tehtäviin.

Palvelusuunnitelma /palvelukuvaus:

- Psykologi- ja kuraattoripalvelut siirtyivät vuoden 2023 alusta Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tehtäväksi, palvelu jatkuu litin kunnan toimipisteissä. Työnjako kuraattoreiden kesken määriteltiin tarpeen mukaan. Psykologipalvelut tulevat hyvinvointialueen tuottamana.
- Perusopetuksella on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Sen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko-opintokelpoisuuden ja se on maksutonta. Perusopetuksen toimipaidat ovat 1–6 luokille Haapa-Kimolan koulu, Kausalan koulu ja Vuolenkosken koulu sekä 7–9 luokille litin yläkoulu. Erityisopetus on keskitetty erityisopetusyksikköön, Kausan kouluun, joka toimii hajautetusti useassa toimipisteessä.
- litin lukion ensisijainen tehtävä on antaa opiskelijoille ne tiedot ja taidot, joita edellytetään yliopilastutkintoa edellyttäviin jatko-opintoihin pyrittäessä. litin lukio palvelee kaikkia oman kunnan ja muista kunnista littiin hakeutuvia lukio-opiskelijoita.
- litti ostaa taiteen perusopetusta oppilaspaikkana Pohjois-Kymen musiikkiopisto ja Heinolan musiikkiopisto.
- litin kunta ja Lahden kaupunki ovat tehneet sopimuksen joukkoliikenteen, kunnan henkilökuljetusten ja kunnan järjestämän täydentävän joukkoliikenteen muodostamasta kokonaisuudesta.
 - Palveluliikenne on toteutettu kunnan sisäisenä joukkoliikenteenä kahdella 22 paikkaisella kouluautolla, jotka ovat myös koulukuljetus- ja tilausliikennekäytössä.
 - Kunta on järjestänyt joukkoliikennedyhteyden Kausala-Kouvola-Kausala reitille aamuisin ja iltapäivisin 22-paikkaisella kouluautolla.

- Koulukuljetusten suunnittelu on hoidettu Kuntalogistiikan järjestelmän avulla koulutoimiston sihteerin suunnittelemana.
 - Koulukuljetuksissa on ollut käytössä vuoden lopussa 13 autoa; 45 paikkainen ja 12 kpl 22 paikkaista kouluautoa. Yhden kouluauton sopimusta ei jatkettu elokuusta 2024 alkaen. Koulukuljetusautot ovat myös litin kunnan tilausliikennekäytössä sopimusten puitteissa.

Strategiasta johdetut tavoitteet (pitkä aikaväli):

Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2024	Raportointi 2024
Kuntalaisten koulutuspalvelut järjestään tulosalueella lain ja talouden antamissa puitteissa mahdollisimman laadukkaasti	Perusopetuksen laatu-kriteerit. Päijät-Hämeen yhteinen varhais- kasvatuksen, esi- ja perusopetuksen opas. Kuntalaispalaute, Asiakastyytyväisyyskyselyt Perusopetuksen arvioinnit Jatko-opiskelupaikan saaneet	Perusopetuksen valtakunnalliset laatu-kriteerit 2012 ohjaavat perusopetusta. Päijät-Hämeen seudullisia laatu-kriteereitä työstehtään seudullisissa ryhmässä ja ne jalkautetaan littiin. Kuntalaisilta kysytään säännöllisesti palveluiden käytöstä ja laadusta. Toimintaa kehitetään valtakunnallisten (KARVI), alueellisten (LAPE, LAVA) ja kunnallisten (työsuunnitelmat, asiakastyytyväisyys-kyselyt) arviointien sekä saadun palautteen perusteella. Kaikki oppilaat saavat jatko-opiskelupaikan tai työllistyvät perusopetuksen tai lukio-opetuksen jälkeen.	Perusopetuksen laatu-kriteereiden noudattaminen johtamisessa, ip-toiminnassa, kodin ja koulun yhteistyössä on ollut onnistunutta. Haasteita on tuonut opiskeluhooltarpeen lisääntyminen ja taloudellisten resursien kaventuminen. Kouluterveys-kyselyjen tulokset ovat ohjanneet suunnittelua sekä parantaneet opiskeluhooltotyötä. LAPE ryhmän toimintaan jatkettiin. Oppilaat ovat sijoittuneet jatko-opintoihin hyvin. Oppilaskohtaiset kustannukset ovat hieman nousseet viimeisinä vuosina, erityisen tuen tarpeen lisääntyttä.
Kunnan ja koulutuksen järjestäjän velvoitteet	II aste	II asteen opiskelujen edistymistä seurataan ja huolehditaan opintojen kes-	Palautteen perusteella toimintaa on kehitetty

		keytyessä uudelleen koulutukseen hakeutumisesta.	Valpas-ryhmä huolehtii mahdollisista koulupudokkaista
--	--	--	---

Toimielimen hyväksymät muut tavoitteet (tuotanto)

Tavoite	Raportointi TP2024
Sivistyspalvelujen kehittämisohjelma on valmis ja toimeenpano käynnistetty vuoden 2023 loppuun mennessä.	Käynnistyminen siirrettiin vuodelle 2024 ja toteutusta jatketaan uuden organisaatorakenteen mukaisena kasvun ja oppimispalveluiden alla.
Asiointi- ja palveluliikennettä pyritään järjestämään niin, että se tavoittaa mahdollisimman monta palvelun tarvitsijaa, kaikki ikäluokat huomioon ottaen.	Palveluliikenne toteutettiin 2023 syyskauden alusta uuden liikennöitsijän kanssa ja se irrotettiin koulu-laiskuljetuksista. Ratkaisu on osoittautunut toimivaksi. Vuolenskosken palveluliikenne on toteutettu Vuolenskosken koulukuljetusautolla.
litin lukion oppilasmäärän oletetaan nousevan, koska ulkopaikkakuntalaisten määrän toivotaan lisääntyvän uuden koulukeskuksen vetovoimatekijän myötä.	Lukion opiskelijamäärä on säilynyt hyvällä tasolla eli noin 100 opiskelijaa.
Opetus- ja kasvatushenkilöstön työhyvinvointia tuetaan.	Järjestetty työhönsästä sekä OAJ:n että kunnan tuella: Lisäksi tarjottu mahdollisuuksia osallistua koulutustilaisuuksiin.
Yhteistyö opiskeluhollossa toimii saumattomasti hyvinvointialueen suuntaan ja saatujen tulosten perusteella parannetaan opiskelijoiden hyvinvointia. Toimenpiteet jalkautetaan yksiköiden opiskeluholto-ryhmien kautta	Hyvinvointialue ja kunta ovat tuottaneet suunnitelmat ja työryhmä suunnitelmien jalkauttamiseksi on käynnistetty. Työryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 22.2.2024

Talousarvio 2024 ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	763 431		763 431	949 191	185 760	124 %
Toimintamenot	-9 178 646	-85 850	-9 264 496	-9 642 625	-378 129	104 %
Toimintakate	-8 415 215	-85 850	-8 501 065	-8 693 434	-192 369	102 %

Poikkeama: Yhteisesti jaettavia kustannuksia siirrettiin sisäisenä eränä koulutuspalveluihin n. 245 000 euroa; mihin ei talousarviossa ollut varattu määrärahaa. Kokonaisuutena palveluiden ostot ylittyivät n. 380 000. Loppuylitys koostui työterveyspalveluista n. 35 000, muista yhteistoimintaosuuksista n. 12 500, matkustus- ja kuljetuspalveluista n. 63 500 sekä asiantuntijapalveluista n. 25 000.

Määräaikaisten palkat ylittyivät n. 125 000 eurolla. Vastaavasti vakituisten palkat alittuivat n. 142 000 euroa. Kokonaisuutena palkat ja palkkiot ylittyivät n. 45 000 euroa kaikki palkka- ja palkkiorivit huomioon ottaen. Talousarviovuoden aikana hyväksyttiin lisämäärärahaa 85 850 palkkoihin ja palkkioihin.

Tunnus	Nimi ja kuvaus	2022	2023	2024
	Päättäneet hankkeet			
1248	litin alakoulujen harrastami- sen malli 1.8.2023 – 31.7.2024			15000
1249	Kerhotoiminnan kehittämi- nen 23.5.2022 – 16.1.2024	1 000	Purettu 7000,- jaksotus	8 000
	Voimassa olevat hankkeet:			
1249	Kerhotoiminnan kehittämi- nen 12.6.2023–31.3.2025			8 000
1245	Kerhotoiminnan tukeminen litin peruskouluissa 17.6.2024–31.3.2026			10 500
1250	Kielen ja oppimisen tuki (lu- kuvuodet 2024–2027) Hanke alkanut 1.8.2024. 50 % perusopetus 50 % varhaiskasvatus			57 000

Koulutoimisto	
Kasvatus- ja opetusjohtaja	1
Koulutoimiston sihteeri	0,4
Koulukuljetusten koordinointi	0,6

Tulosalueen tausta-aineistot: taulukot ja kuvat

Perusopetus	TP2022	TP2023	Ta2024	TP2024
Henkilöstömäärä per 31.12				
Vakinaiset opettajat (osa yhteisiä lukion kanssa)	42	42	42	42
Määräaikaiset opettajat (osa yhteisiä lukion kanssa)	10	8	8	7
Vak. koulunkäynninohjaajat	11	13	11	13
Ma. koulunkäynninohjaajat	11	11	11	14
Yhteensä	74	74	72	76

Suoritteet	TP2022	TP2023	Ta2024	TP2024
Perusopetuksen oppilaat 20.9.*	648	650	620	626
Opetustunnit/viikko	1 261	1 259	1 220	1 222
tunteja/oppilas	1,95	1,94	1,96	1,95

*Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit

OPPILASTILASTO 20.9.2024			
KOULU		20.9.2024	
<i>Haapakimola</i>		59	
<i>Kausala</i>		271	
<i>Vuolentoski</i>		38	
Alakoulu		368	
<i>Kausa</i>		52	
<i>Yläkoulu</i>		206	
Perusopetus		626	
Esiopetus		57	
Perusopetus ja esiopetus yht		683	
KOK. OPPILAS- MÄÄRÄ	2022–2023	2023–2024	2024–2025
<i>Haapakimola</i>	60	62	59
<i>Kausala</i>	288	275	271
<i>Vuolentoski</i>	39	40	38
Alakoulu	387	377	368
<i>Kausa</i>	41	52	52
<i>Yläkoulu</i>	222	222	206
Perusopetus yht.	650	651	626

Menot kouluittain 2024 Perusopetus	Talousarvio + muutokset	Vuoden alusta	Jäljellä	Tot%	Ed. vuoden toteuma
Haapa-Kimolan koulu	-749 951	-767 741	-17 790	102	-755 913
Kausalan koulu	-2 327 550	-2 335 873	-8 323	100	-2 262 741
*Annalan koulu	-91 606	-76 140	15 466	83	-85 983
*Pihapolun koulu	-104 821	-100 984	3 837	96	-92 354
Vuolentosken koulu	-468 291	-448 053	20 238	96	-448 089
Kausan koulu	-895 711	-965 311	-69 600	108	-910 046
Yläkoulu	-2 608 613	-2 748 488	-139 875	105	-2 617 827
Koulut/erittelemättömät	-280 654	-353 591	-72 937	126	-289 743

*Erityisopetusyksikön Kausan koulun lastensuojeluyksikö

Koulu	Menot €/oppilas*
Haapa-Kimolan koulu	-12 984
Kausalan koulu	-8 518
Vuolenkosken koulu	-11 789
Kausan koulu	-18 061
Yläkoulu	-13 337
Koko perusopetus	-11 207

* toimintakate/oppilasmäärä

Lukiokoulutus Henkilöstö- määrä per 31.12	TP2021	TP2022	TP2023	Ta2024	TP2024
Vakinaiset (osa yhteisiä pe- rusopetuksen kanssa)	10	10	10	11	11
Määräaikaiset (osa yhteisiä perusopetuksen kanssa)					
Yhteensä	10	10	10	11	11

Suoritteet	TP2021	TP2022	TP2023	Ta2024	TP2024
opiskelijat 20.9.	107	114	104	104	86
kurssimäärä	250	250	250	250	250
kurssia/opiskelija	2,3	2,19	2,4	2,4	2,85

€/suorite	TP2021	TP2022	TP2023*
euroa/opiskelija	12 044	12 862	14 301
opetuskustannus/oppilas*	8 987	8 685	9 013

* Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit, sis. vain opetuksen kulut (palkat, muut kulut)

Tulosalueen tarkoitus:

- Tulosalueen tarkoituksena on järjestää kunnassa asuville lapsille varhaiskasvatusta ja maksutonta esiopetusta oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna ja varhennettua esiopetusta varhennettun oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille koulun toimintapäivien mukaisesti.

Palvelusuunnitelma:

- litin varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatus työskentelee yhdessä lapsen vanhempien kanssa lapsen parhaaksi.
- Varhaiskasvatusta toteutetaan litin kunnassa kysynnän ja talousarvion antamissa raameissa päiväkodeissa. Palvelupisteinä ovat päiväkodit Peltohiiri ja Pikku-Vieteri (vuorohoito) Kausalassa ja päiväkotit Nuppula Vuolenskoskella. Lisäksi päiväkotit Kanttarelli Kausalassa on toiminnassa ainakin vuonna 2024 – 2025 vastaamassa alle 3- vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen tarpeeseen.
- Kunta myöntää yksityisen hoidon tuen kuntalisää yksityisen päivähoiton asiakkaille. Perhepäivähoitoa litissä on mahdollista saada vain yksityisen palveluntuottajan kautta.

Strategiasta johdetut tavoitteet (pitkäaikaväli):

Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2023	Raportointi TP 2024
Varhaiskasvatus järjestetään tulosalueella varhaiskasvatustilain määrittämässä puitteissa kustannustehokkaasti, tuloksellisesti ja laadukkaasti	Kuntalaispalaute Arvioinnit Henkilöstön täydennyskoulutukset Päiväkodin henkilöstömitoitus	Systemaattinen palautteen ja mielipiteiden kysyminen ajankohtaisiin asioihin ja saadun tiedon aktiivinen hyödyntäminen Toiminnan kehittämisen valtakunnallisten, alueellisten ja kunnallisten arviointien (asiantuntijakyselyt, henkilöstökyselyt) sekä saadun palautteen perusteella Laadimme varhaiskasvatuksen koulutussuunnitelman 2 koulutuspäivää/vuosi	Valssi-arviointi tehty Seudullinen arviointi Varhaiskasvatusta toteutettiin lakisääteisesti ja kuntalaispalautteisiin on vastattu ja lisäksi käyty neuvotteluja ja toimintaa arvioitu palautteen perusteella.

		Laadimme täydennys- koulutuskalenterin Päiväkodeissa on ol- tava lainmukainen määrä henkilöstöä	Koulutussuunnitelma on laadittu 2 vuodeksi eteenpäin Musiikkikoulutus ja Avekki koulutus Acc koulutus osalla Pääosin omaehtoiset täydennyskoulutukset kirjataan populukseen Toteutunut hyvin. Saatu rekrytoitua 5 vo 1.8.2024 alkaen ja 1 va- rahenkilö Peltohiireen
litin kunnassa toteute- taan yksilöllistä ja lap- silähtöistä varhaiskas- vatusta	Jokaisella lapsella on henkilökohtainen var- haiskasvatussuunni- telma, jota toteutetaan yhteistyössä vanhem- pien kanssa	Lapsen varhaiskasva- tussuunnitelma käy- dään läpi huoltajien kanssa 1–2 kertaa toi- mikauden aikana	Toteutunut
Varhaisen tuen tarve tunnistetaan ja järjes- tetään tukea varhais- kasvatuksen aikana	3- ja 5-vuotiaiden ikä- kausikartoitukset	Ikäkausikartoitukset to- teutetaan ja tukea jär- jestetään tarvittaessa	Jokaiselle tukea tarvit- sevilla on myös hallin- nollinen päätös tuesta (32 päätöstä)
	Tehostetun ja erityisen tuen tarvitsijoiden määrä/annetun tuen määrä	Lapselle järjestetään lainmukainen tuki oi- kea-aikaisesti	
Perheiden mahdolli- suus valita yksityinen tai kunnallinen päivä- hoito	Yksityisen palvelutuo- tannon määrä Mahdollisuus valita pal- veluntuottaja myös toi- sesta kunnasta	Jokaisessa palveluoh- jauksen keskustelussa kerrotaan mahdollisuu- desta valita yksityinen palveluntuottaja	Toteutunut
			Yksityisten palvelun- tuottajien määrä laskee vuosittain
Lapsen oikeus tukeen	Hallinnollisten tukipää- tösten määrä	Jokaisella tukea tarvit- sevilla lapsella on tuen edellyttämä päätös tuen tasosta.	13 % lapsista on hall. pätös tuen tasosta
Kokonaisvaltainen pe- dagogiikka ja pienryh- mätoiminta	Pedagogisen toiminnan arviointityökalu (veo:t)	Tiimit arvioivat sään- nöllisesti	Kokopäiväpedagogiikka ja pienryhmätoiminta vakiintuneet toiminta- käytännöksi

Valtuuston hyväksymät tavoitteet (vaikuttavuus ja tuotanto) ja tunnusluvut

Tavoite	Raportointi TP2024
litin varhaiskasvatus on haluttu työpaikka.	Kaikkiin avoimina olleisiin toimiin on saatu rekrytoitua vakinaista henkilöstöä.
litin varhaiskasvatus parantaa tiedottamista, yhteistyötä ja lisää osallisuutta	Varhaiskasvatuksessa Wilma käytössä. Moniammatillinen yhteistyö toteutui tarpeen mukaisesti. Lasten mahdollisuutta osallisuuteen toteutettiin keskustelemalla lasten kanssa ja dokumentoimalla siitä Wilmassa. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma otettu

Toimielimen hyväksymät muut tavoitteet (tuotanto)

Tavoite	Raportointi TP2024
litin kunnan päivitettyä varhaiskasvatussuunnitelmaa toteutetaan varhaiskasvatuksessa	Toteutunut
Varhaiskasvatuksen toimintamallien jatkuva pohdinta jatkuu yhteistyöryhmässä, johon kuuluvat vanhemmat, varhaiskasvatuksen työntekijät, päättäjät, esimiehet	Varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä toimii aktiivisesti Pienten kuntien veot kokoontuvat säännöllisesti Pienten kuntien päälliköt kokoontuvat säännöllisesti
Opetus- ja kasvatushenkilöstön työnhyvinvointia tuetaan	Työnantajan tarjoamat tukitoimet Vakan oma tyhytoiminta Koulutus, suunnittelu ja arviointi viikkotyöajalla, ei iltoja tai viikonloppuja
Seudullinen yhteistyö	Seudullista yhteistyötä kuukausittain. 4-5 yhteistyöryhmää
Seudulliset kehittämishankkeet	Ei seudullista hanketta tällä hetkellä

Talousarvio 2024 ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	167 500		167 500	225 775	58 275	135 %
Toimintamenot	-4 110 668	-200 000	-4 310 668	-4 360 075	-49 407	101 %
Toimintakate	-3 943 168	-200 000	-4 143 168	-4 134 301	-8 867	100 %

Tulosalueen perustelut

Henkilöstömäärä per 31.12.	TA2022	TP2022	TA2023	TP2023	TA2024	TP2024
Vakinaiset	39	42	43	43	43	44
Määräaikaiset	9	10	16	20	22	22
Avustuksella palkatut määräaikaiset, omavastuu	6	6	5	8	3	4
Yhteensä	54	58	64	71	68	70

Suoritteet	TP2021	TP2022	TA2023	TP2023	TP2024
Lapsia kokopäivähoidossa	182	163	164	164	167
Lapsia osapäivähoidossa	51	41	41	41	41
Esiopetuksessa (20.9.)	68	60	47	47	50
Hoitopäiviä yht. (koko-päivä)	30754	29383	28931	28931	29577
Hoitopäiviä yht. (osapäivä)	6188	5077	5607	5607	4789
Lapsia yksityisessä hoidossa	22	16	16	16	10

Tunnus	Nimi ja kuvaus	2021	2022	2023	2024
1256	Päättäneet hankkeet Tuki esiopetukseen –hanke. Okm avustus. 1.8.2023 – 31.5.2024			28000	28000
1257	Yleinen tuki- hanke OKM avustus. 1.8.2023–31.7.2024			12500	12500
1250	Alkaneet hankkeet Kielen ja oppimisen tuki hanke esiopetukseen ja perusopetukseen vuosille 2024 –2027. Hanke alkanut 1.8.2024. 50 % perusopetus 50 % varhaiskasvatus				56000

Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalvelujen toimialaan kuuluvat kansalaisopisto, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä liikunta- ja nuorisopalvelut.

Toimielin: Kunnanhallitus

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Tulosalueen tarkoitus:

Kirjaston tehtävänä on:

- tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
- ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
- edistää lukemista ja kirjallisuutta;
- tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen luku-taitoon;
- tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
- edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Laadukkailla ja kattavilla kirjasto- ja kulttuuripalveluilla on suuri merkitys kuntalaisten hyvinvoinnille ja kunnan elinvoimaisuudelle.

Palvelusuunnitelma:

- litin kunnan kirjasto- ja kulttuuripalveluihin kuuluvat kokonaisuudessaan kirjastopalvelut, yleinen kulttuuritoiminta, museopalvelut sekä Kirkonkylän kylätalon näyttely- ja kesäkahvilatoiminta.
- Toimipisteinä kirjastopalveluilla on pääkirjasto ja kirjastoauto. Kulttuuripalvelujen toimipisteinä ovat Ravilinnan vapaa-aikakeskus, kansalaisopiston toimitilat, Kirkonkylän Kylätalo ja litin kotiseutumuseo

Strategiasta johdetut tavoitteet (pitkä aikaväli):

Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2024	TP 2024
Kirjasto tukee ja edistää kuntalaisten monipuolisia luku-taitoja ja digiosaa-mista antaen kunta-laisille yhdenvertai-set mahdollisuudet toimia ja osallistua digiyhteiskunnassa	Kirjasto tarjoaa mahdollisuudet sähköiseen asi-ointiin asianmu-kaisin välinein ja ohjauksin uudis-tetuissa tiloissa.	Kirjaston peruskorjaus val-mistuu edistäen kirjasto-palveluita. Kirjastossa toi-miva infopiste ja perusdi-gituki. Riittävästi tietoko-neita asioiden hoitoon ja opastusta. litti-pisteen toiminnan ja konseptin selkeyttäminen. Viran-omaispalvelut saavutetta-vissa myös kirjastossa.	Kirjastolla on ollut digiopastusta. Kirjaston toiminta ollut väliaikai-sissa tiloissa peruskorjauksen ajan. Peruskorjausta tehtiin vuonna 2024 ja odotetaan ko-vasti pääsyä ”uuteen” yhteisölli-seen kirjastoon. litti-pisteellä on työntekijä, joka myös auttaa kirjaston asiakkaita kuin myös kirjastovirkailijat aut-tavat tarvittaessa litti-pisteen asiakkaita. Kirjastossa fyysiset käynnit vä-henivät kirjaston siirtyessä pe-

			ruskorjauksen ajaksi väistötiloihin (2 vk kiinni) ja omatoimiaikojen rajausta väliaikaisessa tilassa kirjaston siirtyessä kunnantalolle huhtikuusta alkaen.
Lasten ja nuorten lukutaidon ja -tutumusten kehittäminen.	Tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten määrä ja kävijämäärät sekä palaute.	Yhteistyö koulun/ koulujen kanssa lasten lukutaidon ja -tutumusten kehittämiseksi. Tavoitteena tehdä lukeminen mielekkääksi ja kirjasto tutuksi paikaksi.	Tapahtumia oli kirjastossa vuonna 2024, 41 kpl. Kouluyhteistyötä tehtiin mm. kirjavinkkauksin ja kirjastoauto-opastuksin. Lukutaidon kehittämisen osallistujamäärä 95 hlö.
Kirjastopalveluita tarjotaan myös haja-asutusalueilla.	Kirjastoauton lainaus- ja kävijämäärät.	Kirjastoauton palvelukonseptin monipuolistaminen muiden kunnan toimijoiden yms. avustuksella.	Kirjastoauton lainat 30 608 kpl. Kirjastoauton mukana toteutettiin erialaisia teemapäiviä niin liikunta-, nuoriso- kuin senioripalvelujen toimesta.
Kirjaston viestintää tehostetaan.	Aktiivinen viestintä. Viestintätapa vaihtelee kohderyhmien mukaan.	Kirjasto on esillä eri medioissa. Tapahtumista ilmoittaminen eri kanavissa	Kirjasto on ollut esillä eri viestintäkanavissa; Instagramissa, Facebookissa ja litiin seudussa. Nuorten ja lasten tapahtumista on viestitty suoraan sähköpostitse kouluille ja päiväkodeille.

Valtuuston hyväksymät tavoitteet (vaikuttavuus ja tuotanto) ja tunnusluvut

Tavoite	Raportointi TP2024
Kulttuuritoiminnan tukeminen ja edistäminen: Kulttuurijärjestöjen toiminta- ja kohdeavustukset 29 000 €	Avustuksia jaettiin 29 000 €.

Toimielimen hyväksymät muut tavoitteet (tuotanto)

Tavoite	Raportointi TP2024
Kirjastopalvelujen kirjallisuusmäärärahan tehostaminen oikeisiin kohteisiin	Kirjallisuusmäärärahaa tehostettu vrt. enemmän e-aineistoja, ym. – tärkeää on panostaa tarpeen mukaan
Avustusmäärärahat, Kulttuuripalvelut 29 000 €	Avustusmäärärahoja jaettiin toimintaavustuksin ja kumppanuussopimuksin

Kulttuuritoiminnan tehostaminen	Kunta oli mukana alueellisessa Kulttuurin Suunta hankkeessa, jossa on esitetty Päijät-Hämeen kunnille yhteinen suunta kulttuuritoiminnoille. Järjestettiin aiempaa enemmän tapahtumia eri-ikäisille.
Kirjastohenkilöstö osallistuu aktiivisesti pääkirjaston peruskorjaamis- ja uudistamishankkeeseen. Hyvinvointisuunnitelman mukaisesti kirjastoa kehitetään kohtaamispaikkana, kokoontumistilana sekä yhteisöllisenä "olohuoneena". Ta-voitetta edistetään kaluste- ja tilamuutoksin ja peruskorjauksessa varmistetaan, että kirjaston tilat ovat esteettömät ja kaikille saavutettavat.	Henkilöstö on ollut aktiivisesti mukana peruskorjaushankkeen suunnittelussa, jossa huomioidaan kirjastosta yhteisölliseksi "olohuoneeksi" ajatus esteettömyys huomioiden.
Kirjasto tukee ja edistää kuntalaisten monipuolisia lukutaitoja ja digiosaamista antaen kuntalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet toimia ja osallistua yhteiskunnassa.	Digiopastusta on annettu tarvittaessa ja erilaisin tapahtumin.
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut ovat aktiivisesti esillä eri medioissa (some, kunnan verkkosivut, paikallislehti) ja pitävät yllä vuoropuhelua kuntalaisten kanssa sekä edistävät iittiläisen kulttuuritoiminnan tunnettavuutta.	Toteutunut.

Talousarvio ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	82 100		82 100	65 204	-16 896	79 %
Toimintamenot	-818 676		-818 676	-799 407	19 269	98 %
Toimintakate	-736 576		-736 576	-734 204	2 372	100 %

Henkilöstömäärä per 31.12	TP2022	TP2023	TP2024	TA2025
Vakinaiset	4	3	4	4
Määräaikaiset	0	2*	1*	1*
Yhteensä	4	5	5	5

*Määräaikaisissa työntekijöissä on huomioitu litti-pisteen työntekijä, jota ei ole aiempina vuosina huomioitu tilastossa.

Suoritteet	TP2022	TP2023	TP 2024	TA 2025
Kokonaislainaus	96 606	96 976	86 452	98 000
Fyysiset käynnit	52 752	60 878	52 805	61 000
Kirjaston tapahtumien ja käyttäjä-koulutusten osallistujamäärä	583	587	838	900
Kylätalon kävijämäärä	n. 35 000	n. 25 000	n. 25 000	n. 25 000
Kotiseutumuseon kävijämäärä	148	206	198	200
Kulttuuritapahtumien kävijämäärä	61	0	870	1000

€/suorite	TP2022	TP2023	TP2024	TA 2025
Kirjastopalveluiden toimintakulut/asukas	58,97	58,71	64,68	58,50
Lainan hinta	4,00	3,94	4,82	4,50
Käynnin hinta	7,33	6,27	7,89	6,20
Taloudellisuus	1,51	1,44	1,84	1,50

Tulosalueen tausta-aineistot; kulut/ asukas ja taloudellisuus

	litti	Päijät-Häme	Kymenlaakso
	2022	2022	2022
Toimintakulut tilastovuonna / Asukasluku	58,97	53,74	67,08
(Henkilöstökulut plus Kirjastoaineistokulut) / (Fyysiset käynnit plus Kokonaislainaus)	1,51	1,61	1,86

Tiedot: Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Maakuntien vertailuvuosi 2022, vuoden -23 tiedot julkistetaan huhtikuussa -24.

Liikunta- ja nuorisopalvelut

Toimielin: Kunnanhallitus

Tulosalueen tarkoitus:

Kunnan Liikuntapalvelut luo edellytyksiä kunnan asukkaiden omatoimiseen terveyden edistämiseen liikunnan avulla:

- järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen;
- tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; sekä
- rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaidenosallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Kunnan tulee arvioida asukkaittensa liikunta-aktiivisuutta osana terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Kunnan hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, ellei niitä toteuteta liiketoiminnallisin tavoittein ja perustein.

Nuorisotyöhön kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.

Palvelusuunnitelma /palvelukuvaus:

Toimipisteet:

- Ravilinnan vapaa-aikakeskus
- sisäliikuntapaikat: liikuntahalli, kuntosali ja Ravilinnasali
- ulkoliikuntapaikat: yleisurheilukenttä, jalkapallokenttä, hiekkakenttä mm. pesäpalloon, hiekkakenttä/ ulkojää, tenniskentät, padel-kenttä, skeittialue, ravirata
- nuorisotila Nuokku Ravilinnan kellarikerroksessa
- liikunta- ja nuorisotoimisto
- Liikuntahalli, Vuolenkoski Areena
- Ulkoilureitistöt
- Frisbeegolf-rata
- Veteraanimaja
- Jäähalli
- Lähiliikuntapaikat

Strategiasta johdetut tavoitteet (pitkäaikaväli):

Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2024	Raportointi 2024
Liikuntaolosuhteet ja -palvelut edistävät kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia	Kyselyt ja palaute	Kyselyitä eri-ikäisille kohderyhmille, jotta liikuntaolosuhteita voidaan kehittää eri kohderyhmiltä saadun palautteen mukaan.	Kyselyitä on toteutettu mm. yhteistyössä teknisten palvelujen kanssa kesä- ja talvihoitokysely. Lisäksi on tehty eri-ikäisille kyselyjä palveluista ja toiveista.
	Kävijämäärät	Palautteen perusteella kehitetään toimintoja eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.	Nuorille järjestetty pelimahdollisuuksia liikuntahallissa ns. "höntsä"liikuntaa ja kuntosaliopastuksia
	Liikuntaolosuhteet	Matalan kynnyksen liikuntaa/ Omatoimisen liikunnan olosuhteita kehitetään	Hiihtoladuilla jatkui latujen ylläpito ja hiihtäjät olivat tyytyväisiä palveluun. Hyvin hoidetut ladut liikuttivat ihmisiä yli kuntarajojen hiihtämään litin laduille. Kuntosalilla käyntikertoja 24 301 ja veteraanimajan uinneissa 3 787. Ravilinnan ulkopalloilualueetta kehitettiin edelleen ja turvallisuutta lisättiin tenniskentän pysyvillä aidoilla sekä hankittiin ulkokuntosalilaitteita ja koripallokori alueelle Liikunnanohjauksessa on huomioitu liikuntaneuvonta, inbody-mittaukset ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät
Liikuntapalveluissa huomioidaan perheet	Yhteistyössä erisidosryhmien kanssa	Yhteistyötä koulujen ja päiväkotien kanssa	Yhteistyötä tehtiin liikuntapaikoilla ja yläkoululla järjestettiin välitunneille toimintaa sekä päiväkodille liikuntatuokioita.
Nuorten hyvinvointi	Kyselyt	Nuorilta kerätään palautetta, jonka perusteella palveluja kehitetään. Tavoitteena saada nuorilta hyvinvointitietoa -> myös niiltä, jotka eivät käy Nuokulla	Nuorilta kysytty eri kanavissa ideoita ja toiveita. Tehty päihdekysely ilmiöiden pohjalta.
	Koulunuorisotyö		Järjestetty koulunuorisotyötä kouluilla. 8-luokkalaisten hyvinvointipäivä ja 6-luokkalaisille ennaltaehkäisevää päihdetyötä

	Kävijämäärät Etsivän nuoriso-työn asiakasmäärät Yhteistyö	Nuorisotilassa ja tapahtumissa Ohjataan tuen tarpeessa olevia nuoria sellaisten palvelujen ja tukien piiriin, joilla edistetään asiakkaiden itsenäistymistä ja pääsyä koulutukseen/työmarkkinoille. Aktiivisella yhteistyöllä eri tahojen kanssa tavoitetaan nuoria ja järjestetään yhteisiä tapahtumia useammalle nuorelle.	Perusiltojen kävijät Nuokulla: 4 554 nuorta. Yksilötyöskentelyssä etsivällä oli tavoitettuja nuoria 42. Yksilötapaamiin käytettiin aikaa yli 600 tuntia. Kohdattavan nuoren tarpeet ja toiveet määrittivät jokaisen tapaamisen sisällön. Nuoria autettiin ja ohjattiin yksilöllisten tarpeiden mukaan. Ryhmämuotoista työskentelyä toteutettiin nuorten äitien ryhmän kanssa sekä sosiaalisia taitoja edistävissä peliryhmässä. Lisäksi työntekijä tapasi kutsunnoissa 30 nuorta. Kaikki kutsuntoihin osallistuneet nuoret tapasivat etsivän nuoriso-ohjaajan. Yhteistyötä tehtiin mm. TE-palveluiden, sosiaalityön, mielenterveystoimiston, oppilaitosten (mm. Eduko, Salpaus, Keuda, litin lukio, Kouvolan aikuiskoulutuskeskus), litin Työpaja, litin seurakunta, työllisyyskoordinaattorin, kuraattorien, liikunnanohjaajan, nuoriso-ohjaajan ja puolustusvoimien kanssa.
Osallisuuden kehittäminen	Yhdistysten aktiivisuus	Kunnan ja yhdistysten tehtävänjakoa selkiytetään esim. Tapahtumissa Yhdistysten ja kunnan vuoropuhelun kehittäminen	Yhdistys aktivaattori aloitti heinäkuun alussa kaksivuotisessa hankkeessa. Saatu alulle ja toimintaan alue- ja yhdistysfoorumi Senioriohjaajan myötä on myös saatu ikäihmisten ääni kuuluviin paremmin ja sitä kautta osallisuutta/aktiivisuutta lisätty.

Tavoite	Raportointi 2024
Avustusmäärärahat Liikuntapalvelut 25 000 €, Nuorisopalvelut 3 500 €.	Toteutunut.
Vapaa-aikapalvelut kehittävät viestintäkäytäntöjään ja -kanaviaan sekä tilastointi- ja tiedonkeruumenetelmiään. Liikuntatoimi hyödyntää kunnan verkkosivuja, sosiaalista mediaa ja paikallislehteä aiempaa aktiivisemmin.	Vapaa-aikapalvelujen Facebook on ollut ahkerassa käytössä. Tilastointi- ja tiedonkeruihin on vastattu. Viestintää on toteutettu määrärahojen puitteissa.

Toimielimen hyväksymät muut tavoitteet (tuotanto)

Tavoite	Raportointi 2024
Liikuntapalveluissa omatoimisten liikuntaolosuhteiden kehittäminen ja kannustaminen omatoimiseen liikuntaan. Kunnan liikuntareitti- ja liikuntapaikkaverkostoa ylläpidetään siten, että kuntalaisilla on hyvät mahdollisuudet harrastaa liikuntaa monipuolisesti ja ympärivuotisesti. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni kuntalainen harrastaisi oman terveytensä ja toimintakykynsä kannalta riittävästi liikuntaa.	Kehitetty edelleen matalan kynnyksen liikuntapakkoja mm. Ravilinnan ulkoliikuntapaikkojen kehittämistä on jatkettu. On lisätty matalan kynnyksen liikuntaryhmiä.
Liikunta- ja nuorisopalvelut ovat aktiivisesti mukana erilaisissa hyvinvointiin liittyvissä työryhmissä.	Toteutunut.
Senioriohjaajan työ osaksi ennaltaehkäisevän työn kokonaisuutta,	Toteutunut,
Nuorten kuuleminen heitä koskevissa hankkeissa -> nuorisovaltuuston aktiivisuus	Nuorisovaltuuston toiminnan aktivointi.

Talousarvio ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	193 854		193 854	138 758	-55 096	72 %
Toimintamenot	-1 276 966		-1 276 966	-1 229 238	47 728	96 %
Toimintakate	-1 083 112		-1 083 112	-1 090 480	-7 368	101 %

Tulosalueen perustelut

Henkilöstömäärä per 31.12, koko hyvinvointi- palvelut	TP2022	TP2023	TP2024	TA2025
Vakinaiset	6	12	14	14
Määräaikaiset	1	6,5	3	2
Yhteensä	7	18,5	17	16
Lisäksi nuorisotilan tuntiohjaajat	4	3	4	4

Suoritteet, käyntikerrat	TP2022	TP2023	TP2024	TA2025
kuntosali	18 641	26 728	24 301	25 000
liikuntahalli	23 000	25 000	25 000	25 000
kylmänveden uinnit	3 239	4 269	3 787	4 000
nuorisotila	4 751	5 767	4 554	5 000

Hankkeet

Hanke	Toteutus	Hankeaika	Kokonaisrahoitus/myönnetty rahoitus €
Etsivä nuorisotyö 1270	nuorisotyö	1.1.–31.12.2024	25 000

Kansalaisopisto

Tulosalueen tarkoitus

- Kansalaisopisto antaa omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi pohjautuvaa vapaan sivistystyön mukaista koulutusta.

Palvelusuunnitelma/palvelukuvaus

- Kansalaisopisto tarjoaa elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Lukuvuosi 2024–2025 on kansalaisopiston 55. toimintavuosi. Iitin kansalaisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, jota ylläpitää Iitin kunta. Pääosa opiston opetuksesta tapahtuu kunnan tiloissa iltaisin, mutta valikoimassa on myös päiväsaikaan pidettäviä koulutuksia ja tapahtumia. Kurssivalikoima on pyritty suunnittelemaan siten, että opiston tarjottimelta löytyy kursseja kaikenikäisille.

Toiminnan tavoitteena ei ole tietyn tutkinnon suorittaminen, vaan opiskelijoiden osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen, elinikäinen oppiminen, hyvinvointi sekä aktiivinen osallistuminen yhteiskuntaan. Opetuksessa painottuu asiakaslähtöisyys, kansalaistaitojen kehittäminen, käytännönläheisyys ja kokonaisvaltainen oppiminen, joka tukee opiskelijoiden kasvua ja kehitystä.

Opetustunteja annettiin toimintavuonna yhteensä 4171 ja kursseille osallistuneita oli yhteensä 1201.

Opettajia opistolla on 40. Kansalaisopiston opetusta annetaan pääosin kunnan omissa tiloissa, Kausalan lisäksi Vuolenkoskella, Haapa-Kimolassa ja Mankalassa. Lyöttilässä opiston toiminta tapahtuu paikallisen maamiesseuran tiloissa.

Kansalaisopiston ainut päätoiminen työntekijä on opiston rehtori, jonka tehtäviin kuuluu opettajien rekrytoinnin ja kurssisuunnittelun lisäksi myös tietotekniikan opetus, tapahtumien ja asiantuntijaluentojen järjestäminen sekä opiston asiakaspalvelutehtävät.

Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2024	Raportointi 2024
Kansalaisopisto edistää väestön hyvinvointia ja aktiivista kansalaisuutta sekä uudistaa koulutusohjelmaansa	Opetustuntien määrä Kurssikokonaisuuden uudistaminen ja monipuolistaminen Lyhytkurssien määrä	Opetustuntien määrää seurataan kriittisesti. Kansalaisopisto tarjoaa entistä monipuolisemmin toimintamahdollisuuksia kuntalaisille. Lyhytkurssien ja luentojen määrää lisätään suhteessa pitkiin kursseihin. Kuntalaisten osallistaminen kurssitarjonnan suunnitteluun. Kansalaisopiston kurssihojeistusta täsmennetään.	Kuntalaisille suunnattiin kuntalaiskysely kansalaisopiston toimintaan liittyen. Vastauksissa toivottiin kurssivalikoiman monipuolista, tarjonnan lisäämistä ja näkyvyyden parantumista. Toimintaa kehitetty toiveiden ja määrärahojen puitteissa. Toteutunut.

Suoritteet	TP2022	TP2023	TP2024	TA2025
opetuskurssien määrä	181	173	167	170
oppituntien määrä	3006	3462	4171	3500
opiskelijamäärä	1371	1192	1 201	1200

Avustukset	kokonaisrahoitus/ myönnetty rahoitus €
Vapaan sivistystyön opintoseteliavustus	1900

Tekniset palvelut

Yhdyskuntapalvelut

Palvelusuunnitelma:

Yhdyskuntapalvelujen tulosalue vastaa osaltaan kunnan elinympäristön suunnittelusta ja toteutuksesta litin kuntastrategiassa asetetut painopistealueet huomioiden edistään hyvinvointia, monipuolista asu-
mista, elinvoiman kasvattamista sekä kuntaimagoa ja tunnettavuutta. Yhdyskuntapalvelujen tulosalue muodostuu kuudesta tulosityksiköstä, jotka ovat mittaustoimi, liikenneväylät, yleiset alueet, jätehuolto, vesi- ja viemärilaitos ja varikko.

Mittaustoimi

Mittaustoimen tulosityksikön tehtäviin kuuluvat mm. kaavoitukseen, tonttijakoon ja kiinteistöjen muodostamiseen liittyvät kunnan tehtävät ja paikkatietoihin liittyvät palvelut, joihin lukeutuvat muun muassa kantakartan ylläpitäminen, osoitteiston ylläpitäminen sekä kartta- ja rajapintapalvelut. Tulosityksikkö tekee muun muassa kantakarttaan, opaskarttaan, rakennusvalvontaan, kaavoitukseen ja infrastruktuuriin liittyviä mittauksia.

Liikenneväylät

Tulosityksikön tehtävänä on asemakaava-alueella olevien katujen hoito ja ylläpito, jolla varmistetaan eri käyttäjäryhmille tarvittava palvelutaso. Huonokuntoisia päällysteitä paikataan ja uusia kohteita esitetään investointiohjelmaan. Talvihoitoa suoritetaan valittujen urakoitsijoiden suorittamana, solmittujen urakkasopimusten palvelutason mukaisesti ja osin talvihoidon palveluita tuotetaan myös itse.

Yleiset alueet

Yleisten alueiden tulosityksikkö vastaa puistojen, retkeilyalueiden, leikkipaikkojen, torin, venevalkamien, matonpesupaikkojen sekä muiden yleisten alueiden hoidosta ja kehittämisestä, Hoidon ja ylläpidon piiriin kuuluu viheralueiden lisäksi puistometsät, kunnan kiinteistöjen piha- alueet ja erityiskohteet kuten istutukset.

Jätehuolto

Jätehuolto käsittää litin kunnan suljettujen kaatopaikkojen ympäristöluvan mukaisen jälkitarkkailun sekä lumen- ja maankaatopaikkojen ylläpidon sekä romuajoneuvoihin liittyvät tehtävät.

Vesi- ja viemärilaitos

Tulosityksikkö valmistautui siihen, että uudessa toimintamallissa vesi- ja viemärilaitoksen hoitaminen tulisi kunnan omalle vastuulle vuoden 2024 alusta lukien yhtiön ja Lahti Aqua Oy:n välisen konsessiosopimuksen siirtyessä samalla kunnalle. Tulosityksikköön kuuluu myös kunnan hulevesien hallinnan kokonaisuuden suunnittelu- ja toteutustehtävät yhteistyössä liikenneväylien ja yleisten alueiden tulosityksiköiden kanssa.

Varikko

Varikko-tulosityksikkö tuottaa palveluita teknisen toimialan toiminnoille, muille hallintokunnille ja kuntakonsernin yhtiöille. Varikko myy tarvittaessa palveluita rajoitetussa määrin myös tiekunnille ja muille ulkoisille asiakkaille.

Valtuuston hyväksymät tavoitteet:

Tavoite	Raportointi TP2024
Kunnan ajoneuvokaluston ulkoasu yhdenmukaistetaan kalustoa vaihdettaessa (perusväri valkoinen) ja yhtenäisen ilme toteutetaan teippauksin.	Sähköpakettiauto (huoltoleasing) hankittiin valkoisena. Aiempi kalusto on useaa eri väriä. Halutusta yhtenäisestä ilmeestä ei ole saatu ohjeistusta kunnan markkinointivastuualueelta.
Teknisten palvelujen hankinta- ja palvelustrategiasta johdetut kehittämistoimet 2024: – Markkinavuoropuheluihin perustuva kumppanuuskartoitus tehty 6/2024 – Hankintamenetelmien kehittämiseen tähtäävä suunnitelma laadittu 12/2024 – Tiedottamis- ja vuorovaikutussuunnitelma laadittu 6/2024.	Paikalliset yritykset on kartoitettu sekä kunnan järjestämissä yrityksille suunnatuissa hankintainfo – tilaisuuksissa asiaa on käyty myös läpi. Kumppaneita ei löytynyt. Kokonaisvaltaista suunnitelmaa ei ole tehty, kehitystyö on jatkuvaa. Laadittu vuosikello, jota päivitetään vähintään kvartaaleittain.
Katuverkon korjaussuunnitelman (PTS) ajantasaistaminen ja hulevesijärjestelmän kuntoarvioon perustuva yleissuunnitelma on laadittu 8/2024 mennessä. Näiden pohjalta muodostetaan julkisen käyttöomaisuuden pitkän aikavälin investointisuunnitelma.	Katuverkon, ja siinä olevan vesihuolto- sekä hulevesijärjestelmien PTS on ajantasaisesti. Hulevesiselvityksen valmistuminen siirtyi vuoden 2025 puolelle.
Kunta osallistuu aktiivisesti ylikunnallisiin hankkeisiin	Toteutunut. Kunta on mukana useassa ylikunnallisessa hankkeessa.
Yleisten alueiden talvi- ja kesähoitokyselyn perusteella asiakastyytyväisyys palveluihin samalla tasolla tai parempi kuin v. 2023.	Ei toteutunut. Talvihoidon osalta tyytyväisyys oli laskenut kaikilla osa-alueilla, vaihdellen noin 6–18 %:n välillä. Kesähoidon osalta tyytyväisyys oli pääosin laskenut eri osa-alueilla, mutta uimarantojen ja rantautumispaikkojen hoitoon oltiin tyytyväisempiä.
Vesihuoltolaitosten toiminta-alueet päivitetty	Ei toteutunut. Päivitystyö on käynnistynyt, mutta päivityksistä ei ole vielä päätöksiä.

Talousarvio ja sen toteutuminen:

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	443 400	449 000	882 400	859 260	-23 140	97 %
Toimintamenot	-2 052 963	-447 000	-2 499 963	-2 459 801	40 162	98 %
Toimintakate	1 619 563	2 000	-1 617 563	-1 600 542	17 021	99 %

Vesihuoltolaitos, taseyksikkö

Vesihuoltolaitos

Tehtävän tarkoitus ja taseyksikön kuvaus:

litin kunnan vesihuoltolaitos vastaa vesihuollon palvelujen järjestämisestä asiakkailleen. Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on toimittaa kuluttajille mahdollisimman häiriöttömästi talousveden laatuvaatimukset ja –suositukset täyttävää talousvettä (talousvesiasetus 461/2000 ja asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun asetuksen muuttamisesta 442/2014) sekä järjestää jäteveden vastaanotto ja poisjohtaminen ympäristöhaitat minimoiden.

litin kunnan vesihuoltolaitos on toiminut kunnan taseyksikkönä 1.6.2024 alkaen. Aiemmin vesihuollosta vastasi litin Vesihuolto Oy. Laitoksella ei ole kokopäiväistä henkilökuntaa, operatiivisen toiminnan ja asiakaspalvelun hoitaa Lahti Aqua Oy. Laitos omistaa itse verkoston laitteistoineen, tekee isoimmat sopimukset sekä määrittelee asiakkailleen hinnat.

Palvelusuunnitelma:

Vesihuolto siirtyi kunnalle liiketoimintakaupalla 1.6.2024 alkaen. Ensimmäiselle (puolikkaalle tilikaudelle) ei ole esitetty valtuuston määrittelemiä tavoitteita. Laitos on keskittynyt parantamaan käyttöveden toimitusvarmuutta, viemäriverkoston vuotovesihaasteita, sekä uudistamaan oleellisia sopimuksia. Talouden tasapainottaminen on prioriteettilistalla korkealla, sillä vesihuoltolaitos tekee alijäämisiä tilinpäätöksiä aiemmasta korjausvelasta ja heikosta tulorahoituksesta johtuen.

Talousarviovuoden tavoitteet:

litin kunnan vesihuoltolaitos kykeni toteuttamaan perustehtävänsä, tuottamaan asiakkailleen laadukasta käyttövettä ja huolehtimaan jätevesistä. Kunnan omistukseen tulleen laitoksen omaisuuden heikokkoa kuntoa on parannettu ja vaatimattomia järjestelmiä on parannettu talousarviovuoden aikana niukkojen resurssien puitteissa. Toimitusvarmuus on parantunut ja ympäristöä sekä yhtiön taloutta raskastavaa jätevesijärjestelmää on saatu kunnostettua. Vesihuoltolaitosten yleisimpinä tunnuslukuina mainittakoon vuotovesiprosentin pienentyneen 66,7 %:iin, vesijohtoverkoston vuotavuuden supistuneen 17 %:iin. Kymenrannantien jätevesipumppaamolla oli loppuvuodesta kaksi ylivuototilannetta sääolosuhteiden takia. Suunnitellut investoinnit saatiin pääosin toteutettua. Vesihuoltotoiminnan ottaminen kunnan omaksi toiminnaksi on onnistunut suunnitelmallisesti, hallitusti, kehittämisotteella, ja kaiken kaikkiaan hyvin.

Talousarvio ja sen toteutuminen:

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	0	449 000	449 000	444 445	-4 555	99 %
Toimintamenot	0	-447 000	-447 000	-383 823	-63 177	86 %
Toimintakate	0	2 000	2 000	60 621	58 621	3031 %

Kiinteistöpalvelut

Palvelusuunnitelma:

Kiinteistöpalvelujen tulosalue vastaa kunnan kiinteistöpalveluista litin kuntastrategiassa asetetut painopistealueet huomioiden. Kiinteistöpalvelujen tulosalue muodostuu kahdesta tulosityksiköstä, jotka ovat toimitilat ja maa- ja metsätilat

Toimitilat

Tulosityksikkö huolehtii kunnan omistamista rakennuskiinteistöistä ja niihin liittyvistä tilapalveluista ja rakennuttamispalveluista. Strategisena tehtävänä on huolehtia, että kunnan hallinnassa olevat tilat ovat terveelliset, turvalliset ja taloudelliset. Tulosityksikkö vastaa myös kunnan suoraan omistamien asuntojen vuokraustoiminnasta.

Maa- ja metsätilat

Maa- ja metsätilat tulosityksikkö hallinnoi kunnan omistamia talousmetsiä ja peltoalueita. Metsien hoidossa noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa metsäsuunnitelmaa. Metsien hoidon vastuuhenkilö on tekninen johtaja.

Valtuuston hyväksymät tavoitteet:

Tavoite	Raportointi TP2024
Kiinteistöjen energiankulutusta on pienennetty vuoden 2023 tasosta.	Toteutunut osin. Kaukolämmön kulutus väheni 3,84 % ja sähkönkulutus kasvoi 6,93 %
Kunnan rakennusten kiinteistöautomaatio saatetaan etävalvottavaksi internetiselain-pohjaisella ohjelmalla.	Toteutus oli käynnissä v. 2024, mutta valmistuminen siirtyi v. 2025 alkuun.
Sähkö- ja hybridiautojen latausmahdollisuuksia parannetaan suunnitelman mukaisesti.	Toteutunut. Sähköautojen latauspaikat tehtiin viiteen kiinteistöön: palvelukeskus, Pikku-Vieterin päiväkot, lukio, Haapakimolan koulu ja tekninen varikko.
Kunnan metsäomaisuutta hoidetaan uuden metsäsuunnitelman mukaan, jossa on huomioitu litin kunnan metsästrategia	Toteutunut loppuvuoden osalta. Uusi metsäsuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2024. Metsäsuunnitelmassa huomioitiin litin kunnan metsästrategia.
Kunnan metsäsuunnitelman uudistamisen kilpailutus valmistuu ensimmäisen vuosipuoliskon aikana ja metsäsuunnitelma päivitetään kunnan metsästrategian mukaiseksi vuoden 2024 loppuun mennessä. (tavoite siirtynyt vuodelta 2023)	Toteutunut. Uusi metsäsuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2024. Metsäsuunnitelmassa huomioitiin litin kunnan metsästrategia.
Kunnan metsien hoidon palveluhankintojen kilpailutus valmistuu ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. (tavoite siirtynyt vuodelta 2023)	Ei toteutunut. Metsienhoidon palveluhankintojen kilpailutus etenee uuden metsäsuunnitelman valmistumisen aikataulun mukaan, kun metsäsuunnitelma on liitettävissä kilpailutusasiakirjoihin. Metsäsuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2024 ja palveluhankintojen kilpailutus siirtyi vuodelle 2025.

Talousarvio ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %
Toimintatulot	3 458 739		3 458 739	3 569 939	111 200	103 %
Toimintamenot	-2 170 880		2 170 880	-2 224 127	-53 247	102 %
Toimintakate	1 287 859		1 287 859	1 345 812	57 953	104 %

Rakentamis- ja ympäristöpalvelut

Palvelusuunnitelma:

Viranomaistoiminnassa huomioidaan asiakaslähtöisyys neuvonnassa, lupaprosesseissa ja valvonnassa. Uuden rakennusjärjestyksen laatiminen tehdään avoimesti ja vuorovaikutteisesti tavoitteena selkeä, helpposti ymmärrettävä säännöstö. Kuntastrategiassa asetettujen painopisteiden tavoitteiden edistämistä tuetaan panostamalla hakemusten käsittelyn nopeuteen sekä asioinnin selkeyteen neuvonta, ohjaus ja valvonta mukaan lukien.

Rakentamis- ja ympäristöpalvelujen tulosalue muodostuu kolmesta tulosityksiköstä, jotka ovat rakennusvalvonta, ympäristöterveydenhuolto sekä ympäristönsuojelu sisältäen maa-ainesvalvonnan. Ympäristöterveydenhuollon osalta on yhteisenä toimielimenä Hollolan ympäristöterveyslautakunta. Muilta osin toimielimenä on litin kunnan oma viranomaislautakunta, jonka tehtävänä on käsitellä ne asiat, jotka lakien mukaan tulee käsitellä monijäsenisessä toimielimessä, joka ei voi olla kunnanhallitus. Lautakunta ei käsittele muita tähän tulosalueeseen liittyviä asioita.

Rakennusvalvonta

Tulosityksikön tehtävänä on maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen nojalla annettujen määräysten ja ohjeiden valvonta, sekä rakentamisen neuvonta. Rakennusvalvonta toteutetaan kunnan omana toimintana. Painopisteenä on jatkuvasti laadukkaiden, luotettavien ja oikein mitoitettujen viranomaispalvelujen tuottaminen kunnassa.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon lakisääteiset palvelut tuottaa seudullisesti Hollolan kunta Asikkalan, Hartolan, litin, Kärkölän, Padasjoen ja Sysmän kunnille sekä Heinolan ja Orimattilan kaupungeille. Yhteisenä toimielimenä on Hollolan ympäristöterveyslautakunta.

Ympäristönsuojelu

Oman tulosityksikön muodostava ympäristönsuojelu on järjestetty ostopalvelusopimuksella yhteistyössä Heinolan kaupungin kanssa. littiin on osoitettu oma ympäristönsuojelutarkastaja. Tulosityksikköön kuuluvat myös kunnan maa-ainesvalvonnan tehtävät.

Valtuuston hyväksymät tavoitteet:

Tavoite	Raportointi TP2024
Kunnan hallintosäännön ja päätösvallan delegointien, rakennusvalvontataksan, rakennusjärjestyksen, asiakasohjeistuksen, lomakkeiden, päätöspohjien ja ohjelmistojen sekä laitteiden päivittäminen vastaamaan 1.1.2025 voimaantulevaa uutta rakentamislakia.	Toteutunut osin. Uusi rakennusvalvontataksa ja hallintosäännön päivitykset hyväksyttiin siten, että ne tulevat voimaan 1.1.2025. Louhi-ohjelmisto otettiin käyttöön loppuvuonna 2024. Rakennusjärjestyksen OAS oli nähtävillä loppuvuonna 2024; luonnosvaihe siirtyi v. 2025 puolelle.

	Päivitys- ja kehitystyöt jatkuvat edelleen.
litin kunta osallistuu aktiivisesti Kuntien ilmastosuunnitelma- ja muihin yhteishankkeisiin.	Toteutunut.
Kunta toimii aktiivisesti vesistönsuojelussa kunnan alueella mm. yhteistyössä osakaskuntien kanssa.	Toteutunut.
Vuoden 2024 lopussa avoimia hakemuksia lupapisteessä korkeintaan 30 kappaletta	Toteutunut. Avoimia hakemuksia 31.12.2024 5 kpl.
Rakennusrekisterin virheellisiä tietoja korjataan ja puutteita täydennetään aktiivisesti osana päivittäistä työtä.	Toteutunut.
litin kunnalle on laadittu ympäristönsuojelumääräykset ja ne on hyväksytty kunnanvaltuustossa.	Toteutunut laatimisen osalta, mutta hyväksyminen siirtyi vuoden 2025 puolelle.

Talousarvio ja sen toteutuminen

Tuloarviot ja määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatulot	108 500	-60 000	48 500	59 886	11 386	123 %
Toimintamenot	-433 213		-433 213	-411 353	-21 860	95 %
Toimintakate	-324 713	-60 000	-384 713	-351 467	33 246	91 %

Rakennusvalvonnan lupa- ja ilmoituspäätökset v. 2020 - 2024 sis. myös työnjohtajapäätökset, sis. sekä ltk:n että rak.tarkastajan päätökset

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Käyttötaloulososan tehtävien tulot ja menot summataan talousarvion tuloslaskelmaosaan. Tuloslaskelmaosa sisältää eriä, joita seurataan käyttötaloulosassa ja eriä, joita seurataan tuloslaskelmaosassa. Tuloslaskelmaosassa seurattavia määrärahoja ja tuloarvioita ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä satunnaiset erät.

Suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalennuksia ei käsitellä talousarviossa määrärahana, sillä niissä ei ole kysymys rahan käytöstä. Poistojen esittämistä tilinpäätöksessä sitovat kuitenkin valtuuston hyväksymät poistosuunnitelman perusteet.

Poistoero sekä varausten ja rahastojen muutokset ovat tuloksenkäsittelyeriä, eivät määrärahoja eivätkä tuloarvioita. Niiden käsittely tilinpäätöksessä sisältyy kunnanhallituksen toimintakertomuksessa tekemään esitykseen tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tuloslaskelmaosan toteutuminen (Tuloslaskelmaosan toteutumisessa on mukana myös sisäiset erät)

Tuloslaskelmaosan määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

2024 (€)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Verotulot	14 800 000		14 800 000	15 300 583	500 583
Kunnan tulovero	10 400 000		10 400 000	10 921 954	521 954
Yhteisövero	930 000		930 000	890 104	-39 896
Kiinteistövero	3 470 000		3 470 000	3 488 525	18 525
Valtionosuudet	4 045 000		4 045 000	3 886 349	-158 651
Rahoitustuotot ja -kulut	-40 000		-40 000	338 038	378 038
Korkotuotot	0		0	223 429	223 429
Muut rahoitustuotot	30 000		30 000	253 477	223 477
Korkokulut	-60 000		-60 000	-134 241	-74 241
Muut rahoituskulut	-10 000		-10 000	-4 628	5 372

TULOSLASKELMA 2024	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Toteuma%
Toimintatuotot	7 306 577	389 000	7 695 577	8 599 610	904 033	111,7 %
Myyntituotot	3 366 320	449 000	3 815 320	4 643 907	828 587	121,7 %
Maksutuotot	468 334	-60 000	408 334	423 583	15 249	103,7 %
Tuet ja avustukset	354 400	0	354 400	365 167	10 767	103,0 %
Muut toimintatuotot	3 117 523	0	3 117 523	3 166 953	49 430	101,6 %
Toimintakulut	-24 620 954	-732 850	-25 353 804	-25 498 017	-144 213	100,6 %
Henkilöstökulut	-12 566 151	-96 350	-12 662 501	-12 470 713	-191 788	98,5 %
Palkat ja palkkiot	-10 067 552	-96 350	-10 163 902	-10 098 740	-65 162	99,4 %
Henkilösivukulut	-2 498 599	0	-2 498 599	-2 371 973	-126 626	94,5 %
Eläkekulut	-2 232 569	0	-2 232 569	-2 086 767	-145 802	93,5 %
Muut henkilösivukulut	-266 030	0	-266 030	-285 206	19 176	107,2 %
Palvelujen ostot	-6 622 635	-436 500	-7 059 135	-7 627 857	586 722	108,1 %
Aineet, tarvikkeet ja	-2 129 944	0	-2 129 944	-2 103 303	-26 641	98,7 %
Avustukset	-956 072	0	-956 072	-802 485	-153 587	83,9 %
Muut toimintakulut	-2 346 152	-200 000	-2 546 152	-2 493 659	-52 493	97,9 %
Toimintakate	-17 314 377	-343 850	-17 658 227	-16 898 406	-759 821	95,7 %
Verotulot	14 800 000	0	14 800 000	15 300 583	500 583	103,4 %
Valtionosuudet	4 045 000	0	4 045 000	3 886 349	-158 651	96,1 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-40 000	0	-40 000	338 038	378 038	1045,1 %
Korkotuotot	0	0	0	223 429	223 429	
Muut rahoitustuotot	30 000	0	30 000	253 477	223 477	844,9 %
Korkokulut	-60 000	0	-60 000	-134 241	-74 241	223,7 %
Muut rahoituskulut	-10 000	0	-10 000	-4 628	5 372	46,2 %
Vuosikate	1 490 623	-343 850	1 145 773	2 626 563	1 479 790	229,2 %
Poistot ja arvonalentumiset	-1 550 000	-360 000	-1 910 000	-1 772 408	-137 592	92,8 %
Suunn.mukaiset poistot	-1 550 000	-360 000	-1 910 000	-1 772 408	-137 592	92,8 %
Arvonalentumiset	0	0	0	0	0	
Satunnaiset tuotot	5 375 000	-5 375 000	0	0	0	
Satunnaiset kulut	0	0	0	-858 191	-858 191	
Tilikauden tulos	5 315 623	-6 078 850	-763 227	-4 035	759 192	
Poistoeron lis.(-)tai väh	70 000	0	70 000	69 829	-171	
Tilikauden yli-/alijäämä	5 385 623	-6 078 850	-693 227	65 794	759 021	

Verotulojen toteutuminen

Verotulot 2024	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	10 400 000	0	10 400 000	10 921 954	521 954
Osuus yhteisöveron tuotosta	930 000	0	930 000	890 104	-39 896
Kiinteistövero	3 470 000	0	3 470 000	3 488 525	18 525
Verotulot yhteensä	14 800 000	0	14 800 000	15 300 583	500 583

Verotulot ylittyivät kokonaisuutena 500 583 euroa eli prosenttia talousarvioon nähden. Suhteellisesti eniten ylitystä kertyi kunnan tuloverossa, 521 954 euroa odotuksia korkeampien verotilitysten myötä.

Seuraavassa taulukossa on tiedot verovuosien 2019–2024 kunnallisveron tuloveroprosenteista, maksuunpantua kunnallisveroa vastaavasta verotettavasta tulosta ja sen vuosimuutoksesta. Kuntaliiton/verohallinnon tuottamat tilastotiedot vuodelta 2023 saadaan loppuvuodesta 2024 verotuksen valmistuessa.

Verovuosi	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo, milj. €	Muutos
2019	20,75	98,51	2,2 %
2020	21,25	99,02	0,5 %
2021	21,25	101,54	2,5 %
2022	21,25	103,82	2,2 %
2023	8,61	116,74	12,5 %
2024	8,60	121,29*	3,9 %

*arviotieto, lähde: Kuntaliiton veroennuste 02/25

Kiinteistöveroprosentit	2021	2022	2023	2024	2025
Yleinen	1,15 %	1,15 %	1,15 %	1,15 %	1,15 %
Vakituinen asuminen	0,65 %	0,65 %	0,65 %	0,65 %	0,65 %
Muu asuminen	1,25 %	1,25 %	1,25 %	1,25 %	1,25 %
Voimalaitokset	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %
Yleinen maapohjan kiinteistövero				1,30 %	1,30 %

Valtionosuudet 2024	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilm. tas)	1 040 000		1 040 000	1 027 264	-12 736
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	2 520 000		2 520 000	2 519 733	-267
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-700 000		-700 000	-829 612	-129 612
Verotulomenetysten kompensatio	1 185 000		1 185 000	1 168 964	-16 036
Valtionosuudet yhteensä	4 045 000		4 045 000	3 886 349	-158 651

Valtionosuudet alittuivat yhteensä 158 651 euroa eli 3,9 % talousarvioon nähden. Valtionosuudet laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 112 835 euroa eli 2,8 prosenttia.

Investointien toteutuminen

Kustannusarvioon ja sen muutokseen sisällytetään kaikki valtuuston hyväksymät muutokset, myös talousarviovuotta aikaisemmin tehdyt muutokset. Toteutumisvertailussa seurataan myös hankkeen tai hankeryhmän tulojen sekä nettomenojen toteutumista. Investointituloja ovat rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien myynnit. Rahoitusosuudet merkitään toteutumisvertailuun tuloksi, kun oikeus tuloon on syntynyt.

Pysyvien vastaavien myynti käsitellään investointiosan toteutumisvertailussa tulona vastaavalla tavalla kuin se on käsitelty talousarviossa. Jos pysyvien vastaavien myyntivoitto on talousarviossa merkitty tulovaikutteisesti, käsitellään se myös toteutumisvertailussa käyttötalousosan tulona sen lisäksi, että investointituloksi merkitään myydyn hyödykkeen kokonaishinta.

Investointimenot olivat -9 498 896 euroa ja rahoitusosuudet investointeihin olivat 84 050 euroa. Luovutustuloja kirjattiin 3 140 299 euroa. Investointien omahankintameno oli -9 414 846 euroa. Huomioitavaa on vesihuoltolaitoksen siirtyminen kunnalle 1.6.2024 alkaen, joka näkyy investointimenoissa 4 838 650 euron sekä luovutustuloissa 3 132 534 euron lisäyksenä.

Investoinnit 2024	Talousarvio 2024	TA muutos 2024	TA+muutos	Toteuma 2024	Poikkeama
8120 Maa-alueet.					
Investointimenot	100 000	24 468	124 468	47 991	-76 477
Luovutustulot	0	0	0	-739	-739
NETTO	100 000	24 468	124 468	47 252	-77 216
8130 Koneet ja kalusto					0
Investointimenot	0	10 732	10 732	10 732	0
NETTO	0	10 732	10 732	10 732	0
8131 Ajoneuvot					0
Investointimenot	0	611	611	611	0
NETTO	0	611	611	611	0
8132 Säiliöt					0
Investointimenot	0	1 358	1 358	1 358	0
NETTO	0	1 358	1 358	1 358	0
8133 Päältääjettavat ruohonleikkuri					0
Investointimenot	23 000	0	23 000	18 950	-4 050
NETTO	23 000	0	23 000	18 950	-4 050
8134 Pakettiauto					0
Investointimenot	70 000	0	70 000	0	-70 000
NETTO	70 000	0	70 000	0	-70 000
8135 Rikkaruohon poisto/höyrytyslai					0
Investointimenot	30 000	0	30 000	13 500	-16 500
NETTO	30 000	0	30 000	13 500	-16 500
8137 Paikkatieto-ohjelma					0
Investointimenot	50 000	0	50 000	27 311	-22 689
NETTO	50 000	0	50 000	27 311	-22 689

8138 Mönkijä					0
Investointimenot	25 000	0	25 000	19 156	-5 844
NETTO	25 000	0	25 000	19 156	-5 844
8141 Keskuskeittiön laitteet					0
Investointimenot	30 000	0	30 000	0	-30 000
NETTO	30 000	0	30 000	0	-30 000
8143 Varhaiskasvatuksen kalustetäyd					0
Investointimenot	15 000	0	15 000	22 158	7 158
NETTO	15 000	0	15 000	22 158	7 158
8144 Vuolenkosken ja Peltoh pväkodi					0
Investointimenot	40 000	0	40 000	27 035	-12 965
NETTO	40 000	0	40 000	27 035	-12 965
8146 Perusopetuksen kalustetäyd					0
Investointimenot	15 000	0	15 000	0	-15 000
NETTO	15 000	0	15 000	0	-15 000
8148 Kirjaston AV ja kameralaitteet					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8149 Kunnantalon kalusto ja muu irt					0
Investointimenot	0	50 000	50 000	49 706	-294
NETTO	0	50 000	50 000	49 706	-294
8160 Muut osakkeet.					0
Investointimenot	0	294	294	374	80
Luovutustulot	-1 125 000	0	-1 125 000	-3 132 534	-2 007 534
NETTO	-1 125 000	294	-1 124 706	-3 132 160	-2 007 454
8221 Sähköautojen latauspiste					0
Investointimenot	40 000	0	40 000	36 970	-3 030
NETTO	40 000	0	40 000	36 970	-3 030
8222 Vuolenkosken koulun piha					0
Investointimenot	100 000	0	100 000	116 152	16 152
NETTO	100 000	0	100 000	116 152	16 152
8225 Peltohiiren pväkodin laajennus					0
Investointimenot	950 000	0	950 000	661 120	-288 880
NETTO	950 000	0	950 000	661 120	-288 880
8226 Kirjaston peruskorjaus					0
Investointimenot	1 592 000	0	1 592 000	1 087 103	-504 897
NETTO	1 592 000	0	1 592 000	1 087 103	-504 897
8231 Vuolenkosken päiväkot					0
Investointimenot	792 000	0	792 000	777 854	-14 146
NETTO	792 000	0	792 000	777 854	-14 146
8232 Iitin koulukampus					0
Investointimenot	30 000	0	30 000	0	-30 000

NETTO	30 000	0	30 000	0	-30 000
8235 Kausalan koulun lattioiden kor					0
Investointimenot	0	130 000	130 000	129 878	-122
NETTO	0	130 000	130 000	129 878	-122
8239 Palvelukeskuksen saneeraus.					0
Investointimenot	70 000	0	70 000	35 278	-34 722
NETTO	70 000	0	70 000	35 278	-34 722
8241 Vanhan kunnatalon peruskorjaus					0
Investointimenot	1 490 000	0	1 490 000	666 977	-823 023
NETTO	1 490 000	0	1 490 000	666 977	-823 023
8242 Rakennukset ja rakennelmat					0
Investointimenot	0	118 128	118 128	118 128	0
NETTO	0	118 128	118 128	118 128	0
8243 Arolahti ja Fluorinpoistolaito					0
Investointimenot	0	44 619	44 619	44 619	0
NETTO	0	44 619	44 619	44 619	0
8244 Vesitorni					0
Investointimenot	0	414 312	414 312	414 312	0
NETTO	0	414 312	414 312	414 312	0
8248 Kausalan vast.ottoasema					0
Investointimenot	0	16 763	16 763	16 763	0
NETTO	0	16 763	16 763	16 763	0
8249 Fluorinpoisto					0
Investointimenot	0	8 639	8 639	8 639	0
NETTO	0	8 639	8 639	8 639	0
8250 Jätevedenpumpppamot					0
Investointimenot	0	46 226	46 226	46 226	0
NETTO	0	46 226	46 226	46 226	0
8252 Vuolenkoski-Nastola jv-pumpp					0
Investointimenot	0	2 960	2 960	2 960	0
NETTO	0	2 960	2 960	2 960	0
8253 Muut aineelliset hyödykkeet					0
Investointimenot	0	1 718	1 718	1 718	0
NETTO	0	1 718	1 718	1 718	0
8254 Turvallisuustekn.laitteet ja o					0
Investointimenot	0	18 000	18 000	16 713	-1 287
NETTO	0	18 000	18 000	16 713	-1 287
8272 Kunnantalon katon muutos.					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8273 Vuolenkosken lämpökeskuksen uu					0
Investointimenot	190 000	137 500	327 500	333 080	5 580

NETTO	190 000	137 500	327 500	333 080	5 580
8274 Lukituksen uusiminen					0
Investointimenot	0	27 000	27 000	26 661	-339
NETTO	0	27 000	27 000	26 661	-339
8276 Liikuntareittien muutokset joh					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8313 Asemakaavakatuja päällystämi.					0
Investointimenot	50 000	42 000	92 000	72 828	-19 172
NETTO	50 000	42 000	92 000	72 828	-19 172
8314 Katuvalaistuksen perusparannus					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8315 Hulevesialtaiden rakentaminen					0
Investointimenot	15 000	0	15 000	11 731	-3 269
NETTO	15 000	0	15 000	11 731	-3 269
8316 Katusaneerauskohteet -23					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8317 Vedentuotann.automaatiosaneera					0
Investointimenot	0	65 000	65 000	72 660	7 660
NETTO	0	65 000	65 000	72 660	7 660
8318 RO-laitteen automaatio					0
Investointimenot	0	17 000	17 000	13 928	-3 072
NETTO	0	17 000	17 000	13 928	-3 072
8319 Sakolietteen vast.otto automaa					0
Investointimenot	0	22 000	22 000	20 148	-1 852
NETTO	0	22 000	22 000	20 148	-1 852
8320 Satama- ja laituriratkaisujen					0
Investointimenot	75 000	0	75 000	96 205	21 205
NETTO	75 000	0	75 000	96 205	21 205
8323 Sarkalantien investointiosuus					0
Investointimenot	0	105 000	105 000	107 427	2 427
NETTO	0	105 000	105 000	107 427	2 427
8325 Nopeiden tietoliikenneyhteyksi					0
Investointimenot	52 000	0	52 000	0	-52 000
NETTO	52 000	0	52 000	0	-52 000
8326 Merrankujan saneeraus					0
Investointimenot	0	30 000	30 000	1 912	-28 088
NETTO	0	30 000	30 000	1 912	-28 088
8327 Kaivosaneeraukset					0
Investointimenot	0	17 000	17 000	13 685	-3 315

NETTO	0	17 000	17 000	13 685	-3 315
8328 Hämeentien alitus					0
Investointimenot	0	50 000	50 000	38 281	-11 719
NETTO	0	50 000	50 000	38 281	-11 719
8329 Tärkeiden ventt.uusiminen					0
Investointimenot	0	25 000	25 000	0	-25 000
NETTO	0	25 000	25 000	0	-25 000
8330 Vedenottamon aitauksen uusimin					0
Investointimenot	0	25 000	25 000	0	-25 000
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
NETTO	0	25 000	25 000	0	-25 000
8331 Siirtolinjan pumppaam.varavoim					0
Investointimenot	0	10 000	10 000	9 600	-400
NETTO	0	10 000	10 000	9 600	-400
8332 Vesi- ja viemäriverkosto					0
Investointimenot	0	3 529 843	3 529 843	3 585 837	55 994
NETTO	0	3 529 843	3 529 843	3 585 837	55 994
8351 Varavoimakone					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8352 Säyhteen metsäautotie					0
Investointimenot	60 000	0	60 000	64 803	4 803
NETTO	60 000	0	60 000	64 803	4 803
8353 Etäluettavat vesimittarit					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8354 Muut yllättävät kohteet					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8356 Merrankuja katusaneeraus					0
Investointimenot	40 000	0	40 000	0	-40 000
NETTO	40 000	0	40 000	0	-40 000
8357 Tuurinkorventien katusaneeraus					0
Investointimenot	30 000	0	30 000	0	-30 000
NETTO	30 000	0	30 000	0	-30 000
8358 Kausansaarentien pysäköintialu					0
Investointimenot	120 000	0	120 000	52 281	-67 719
NETTO	120 000	0	120 000	52 281	-67 719
8359 Ravilinnan Veteraanitien					0
Investointimenot	200 000	0	200 000	188 236	-11 764
NETTO	200 000	0	200 000	188 236	-11 764

8360 Ravilinnan skeittialueen perus					0
Investointimenot	250 000	0	250 000	173 704	-76 296
Rahoitusosuudet	0	0	0	-48 000	-48 000
NETTO	250 000	0	250 000	125 704	-124 296
8361 Ravilinnan ulkokuntosaliväline					0
Investointimenot	30 000	0	30 000	29 972	-28
NETTO	30 000	0	30 000	29 972	-28
8363 Aholanpellon alueen katusaneer					0
Investointimenot	30 000	0	30 000	0	-30 000
NETTO	30 000	0	30 000	0	-30 000
8401 Pyöräilypysäköinti					0
Investointimenot	75 000	0	75 000	72 084	-2 916
Rahoitusosuudet	-120 000	0	-120 000	-36 050	83 950
NETTO	-45 000	0	-45 000	36 034	81 034
8402 Maanvastaanotto paikan luvitus					0
Investointimenot	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0
8403 Muut pitkävaikutteiset menot					0
Investointimenot	0	93 541	93 541	93 541	0
NETTO	0	93 541	93 541	93 541	0
8405 Muut saamiset					0
Investointimenot	0	69 326	69 326	0	-69 326
NETTO	0	69 326	69 326	0	-69 326
B90 Investoinnit					
Investointimenot	6 679 000	5 154 038	11 833 038	9 498 896	-2 334 142
Rahoitusosuudet	-120 000	0	-120 000	-84 050	35 950
Luovutustulot	-1 125 000	0	-1 125 000	-3 133 273	-2 008 273
NETTO	5 434 000	5 154 038	10 588 038	6 281 573	-4 306 465

Nimetyt investoinnit toteutuivat pääsääntöisesti suunnitelman mukaisina. Kesken vuotta yllätyksellisiä korjausinvestointeja jouduttiin rahoittamaan lisätalousarvioilla. Tällaisia kohteita olivat mm. Hämeentien ali johtavan vesijohtoputken uusiminen sekä alakoulun lattiakorjaukset. Kirjaston sekä vanha kunnantalon rakennushankkeiden urakka jatkuu talousarviovuoden yli. Niiden toteutumisastetta ja siihen sidottavaa vuosikohtaista rahoitusta on talousarviota laadittaessa mahdoton tarkasti arvioida, joten poikkeukset määrärahojen käytössä ovat näissä hankkeissa tavallisia.

Katusaneerauskohteiden ja niihin liittyvän vesihuollon suunnittelu siirtyi seuraavalle vuodelle. Vedentuotannon välttämättömien pieninvestointien tekeminen on edistynyt. Vesihuoltoa hoitaneen tytäryhtiön saneerausmenettely työllisti vielä loppuvuonnakin, ja nyt vesihuoltopäällikköresurssia on vapautumassa isompien investointien edistämiseen.

Keskuskeittiön laitteille ei enää ollut tarvetta ja pakettiauto hankittiin huoltoleasing -sopimuksella, joten ne investointimäärärahat jäivät käyttämättä. Kokonaisuutena ottaen investoinnit saatiin kilpailutettua onnistuneesti, edulliseen hintatasoon ja hankittua hyvin määrärahojen puitteissa.

Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan, miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulorahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan.

Rahoitusosa sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma- ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Näitä viimeksi mainittuja eriä ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

Sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen:

2024	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- viomuutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-610 000		-610 000	-613 650	3 650

Rahoituslaskelma 2024, (€)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	1 490 623	-343 850	1 146 773	2 626 563	1 479 790
Tulorahoituksen korjauserät				-7 027	-7 027
Satunnaiset erät	5 375 000	-5 375 000	0	-858 191	-858 191
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-6 679 000	-5 154 038	-11 833 038	-9 498 896	-2 334 142
Rahoitusosuudet investointeihin	120 000	0	120 000	84 050	-35 950
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 125 000	0	1 125 000	3 140 299	2 015 299
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 431 623	-10 872 888	-9 441 265	-4 513 200	4 928 065
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	0	0	0	-60 861	-60 861
Antolainasaamisten vähennys	0	0	0	323 135	323 135
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	1 484 947	1 484 947
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-610 000	0	-610 000	-613 650	-3 650
Muut maksuvalmiuden muutokset				266 902	266 902
Rahoituksen rahavirta	-610 000	0	-610 000	1 400 473	2 010 473
Vaikutus maksuvalmiuteen	821 623	-10 872 888	-10 051 265	-3 112 727	6 938 538

Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Talousarvion sitovista määrärahoista ja tuloarvioista esitetään yhteenvetotaulukko, johon on koottu käyttötalousosan, investointiosan, tuloslaskelmaosan ja rahoitusosan valtuuston sitoviksi hyväksymien erien talousarvio, toteutuma, poikkeama, talousarvion muutos ja poikkeama talousarviomuutoksen jälkeen.

2024 (1000 €)	Määrärahat					Tuloarviot				
	Alkup. TA	Muutokset	Muutettu TA	To- teuma	Poikkeama	Alkup. TA	Muutokset	Muutettu TA	To- teuma	Poikkeama
Demokratiapalvelut	-440	0	-440	-452	12	31	0	31	46	15
Kehittämispalvelut	-1326	0	-1326	-1279	46	139	0	139	116	-23
Sisäiset palvelut	-2813	0	-2813	-2640	173	1929	0	1929	2570	640
Koulutuspalvelut	-9179	-86	-9264	-9643	-378	763	0	763	949	186
Varhaiskasvatus	-4111	-200	-4311	-4360	-49	168	0	168	226	58
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	-819	0	-819	-799	19	82	0	82	65	-17
Vapaa-aikapalvelut	-1277	0	-1277	-1229	48	194	0	194	139	-55
Yhdyskuntapalvelut	-2053	-447	-2500	-2460	40	433	449	882	859	23
Kiinteistöpalvelut	-2171	0	-2171	-2224	53	3459	0	3459	3570	111
Rakennusvalvonta	-433	0	-433	-411	22	109	-60	49	60	11
Käyttötalous yhteensä	-24621	-733	-25354	-25498	-144	7307	389	7696	8600	904
TULOSLASKELMAOSA										
Verotulot	0	0	0	0	0	14800	0	14800	15301	501
Valtionosuudet	0	0	0	0	0	4045	0	4045	3886	-159
Korkotuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	223	223
Muut rahoitustuotot	0	0	0	0	0	30	0	30	253	223
Korkokulut	-60	0	-60	-134	-74	0	0	0	0	0
Muut rahoituskulut	-10	0	-10	-5	5	0	0	0	0	0
Satunnaiset erät	0	0	0	-858	-858	5375	-5375	0	0	0
Tuloslaskelmaosa yhteensä	-70	0	-70	-997	-69	18875	0	18875	19663	788
INVESTOINTIOSA										
Maa-alueet	-100	-24	-124	-47	77	0	0	0	1	1
Koneet ja kalusto	0	-11	-11	-11	0	0	0	0	0	0
Ajoneuvot	0	-1	-1	-1	0	0	0	0	0	0
Säiliöt	0	-1	-1	-1	0	0	0	0	0	0
Päältääjettavat ruohonleikkurit	-23	0	-23	-19	4	0	0	0	0	0
Pakettiauto	-70	0	-70	0	70	0	0	0	0	0

Rikkaruohon poisto/höyrytyslaite	-30	0	-30	-14	16	0	0	0	0	0
Paikkatieto-ohjelma	-50	0	-50	-27	23	0	0	0	0	0
Mönkijä	-25	0	-25	-19	6	0	0	0	0	0
Keskuskeittiön laitteet	-30	0	-30	0	30	0	0	0	0	0
Varhaiskasvatuksen kalustetäyd.	-15	0	-15	-22	-7	0	0	0	0	0
Vuolentosken ja peltohiiren päiväko- din kalusteet	-40	0	-40	-27	13	0	0	0	0	0
Perusopetuksen kalustetäydennys	-15	0	-15	0	15	0	0	0	0	0
Kunnantalon kalusto ja muu irt.	0	-50	-50	-50	0	0	0	0	0	0
Muut osakkeet	0	0	0	0	0	1125	0	1125	3132	2007
Sähköautojen latauspisteet	-40	0	-40	-37	3	0	0	0	0	0
Vuolentosken koulun piha	-100	0	-100	-116	-16	0	0	0	0	0
Peltohiiren päiväkodin laajennus	-950	0	-950	-661	289	0	0	0	0	0
Kirjaston peruskorjaus	-1592	0	-1592	-1087	505	0	0	0	0	0
Vuolentosken päiväkot	-792	0	-792	-778	14	0	0	0	0	0
Iitin koulukampus	-30	0	-30	0	30	0	0	0	0	0
Kausalan koulun lattioiden korjaus	0	-130	-130	-130	0	0	0	0	0	0
Palvelukeskuksen saneeraus	-70	0	-70	-35	35	0	0	0	0	0
Vanhan kunnantalon peruskorjaus	-1490	0	-1490	-667	823	0	0	0	0	0
Rakennukset ja rakennelmat	0	-118	-118	-118	0	0	0	0	0	0
Arolahti ja fluorinpoistolaitos	0	-45	-45	-45	0	0	0	0	0	0
Vesitorni	0	-414	-414	-414	0	0	0	0	0	0
Kausalan vastaanottoasema	0	-17	-17	-17	0	0	0	0	0	0
Fluorinpoisto	0	-9	-9	-9	0	0	0	0	0	0
Jätevedenpumppaamot	0	-46	-46	-46	0	0	0	0	0	0
Vuolentoski-Nastola jv-pump.	0	-3	-3	-3	0	0	0	0	0	0
Muut aineelliset hyödykkeet	0	-2	-2	-2	0	0	0	0	0	0
Turvallisuustekniset laitteet ja ohj.	0	-18	-18	-17	1	0	0	0	0	0
Vuolentosken lämpökeskuksen uus.	-190	-138	-328	-333	-5	0	0	0	0	0
Lukituksen uusiminen	0	-27	-27	-27	0	0	0	0	0	0
Asemakaavakatuojen päällystäminen	-50	-42	-92	-73	19	0	0	0	0	0
Hulevesialtoiden rakentaminen	-15	0	-15	-12	3	0	0	0	0	0
Vedentuotannon automaatioas.	0	-65	-65	-73	-8	0	0	0	0	0
RO-laitteen automaatio	0	-17	-17	-14	3	0	0	0	0	0
Sakolietteen vast. otto autom.	0	-22	-22	-20	2	0	0	0	0	0
Satama- ja laituriratkaisujen keh.	-75	0	-75	-96	-21	0	0	0	0	0
Sarkalantien investointiosuus	0	-105	-105	-107	-2	0	0	0	0	0

Nopeiden tietoliikenneyht. kehitt.	-52	0	-52	0	52	0	0	0	0	0
Merrankujan saneeraus	0	-30	-30	-2	28	0	0	0	0	0
Kaivosaneeraukset	0	-17	-17	-14	3	0	0	0	0	0
Hämeentien alitus	0	-50	-50	-38	12	0	0	0	0	0
Tärkeiden ventt. uusiminen	0	-25	-25	0	25	0	0	0	0	0
Vedenottamon aitauksen uusiminen	0	-25	-25	0	25	0	0	0	0	0
Siirtolinjan pumpp. varavoima	0	-10	-10	-10	0	0	0	0	0	0
Vesi- ja viemäriverkosto	0	-3530	-3530	-3586	-56	0	0	0	0	0
Säyhteen metsäautotie	-60	0	-60	-65	-5	0	0	0	0	0
Merrankuja katusaneeraus	-40	0	-40	0	40	0	0	0	0	0
Tuurinkorventien katusaneeraus	-30	0	-30	0	30	0	0	0	0	0
Kausansaarentien pysäköintialue	-120	0	-120	-52	68	0	0	0	0	0
Ravilinnan veteraanitien	-200	0	-200	-188	12	0	0	0	0	0
Ravilinnan skeittialueen	-250	0	-250	-174	76	0	0	0	48	48
Ravilinnan ulkokuntosalivälineet	-30	0	-30	-30	0	0	0	0	0	0
Aholanpellon alueen katusaneeraus	-30	0	-30	0	30	0	0	0	0	0
Pyöräilypysäköinti	-75	0	-75	-72	3	120	0	120	36	-84
Muut pitkävaikutteiset menot	0	-94	-94	-94	0	0	0	0	0	0
Muut saamiset	0	-69	-69	0	69	0	0	0	0	0
Investoinnit yhteensä	-6679	-5154	-11833	-9499	2334	1245	0	1245	3217	1972
RAHOITUSOSA										
Pitkäaik.lainojen lisäys	0	0	0	0	0	0	0	0	1485	1485
Pitkäaik.lainojen vähennys	-610	0	-610	-614	-4	0	0	0	0	0
Lyhytaik.lainojen muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rahoitusosa yhteensä	-610	0	-610	-614	-4	0	0	0	1485	1485
Kaikki Yhteensä	-31980	-5887	-37867	-36608	1259	27427	389	27816	32965	5149

Tilinpäätöslaskelmat

Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja -tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

Tuloslaskelma

	1.1.–31.12.2024	1.1.–31.12.2023
Toimintatuotot	4 059 813,88	3 419 592,38
Myyntituotot	1 966 302,97	1 161 691,00
Maksutuotot	423 583,49	450 641,15
Tuet ja avustukset	365 166,97	412 531,57
Muut toimintatuotot	1 304 760,45	1 394 728,66
Toimintakulut	-20 958 220,33	-19 886 739,42
Henkilöstökulut	-12 470 713,05	-12 016 971,03
Palkat ja palkkiot	-10 098 740,00	-9 660 093,43
Henkilösivukulut	-2 371 973,05	-2 356 877,60
Eläkekulut	-2 086 767,00	-2 019 206,42
Muut henkilösivukulut	-285 206,05	-337 671,18
Palvelujen ostot	-4 950 253,84	-4 364 316,70
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 103 302,92	-1 971 503,05
Avustukset	-802 484,70	-923 576,55
Muut toimintakulut	-631 465,82	-610 372,09
Toimintakate	-16 898 406,45	-16 467 147,04
Verotulot	15 300 583,15	15 512 534,70
Valtionosuudet	3 886 349,00	3 999 184,00
Rahoitustuotot ja -kulut:	338 037,68	292 095,08
Korkotuotot	223 429,25	231 512,48
Muut rahoitustuotot	253 476,86	134 982,93
Korkokulut	-134 240,79	-71 744,18
Muut rahoituskulut	-4 627,64	-2 656,15
Vuosikate	2 626 563,38	3 336 666,74
Poistot ja arvonalentumiset	-1 772 407,65	-2 456 371,31
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 772 407,65	-1 535 212,44
Arvonalentumiset	0	-921 158,87
Satunnaiset kulut	-858 190,71	0
Tilikauden tulos	-4 034,98	880 295,43
Poistoeron vähennys (+)	69 828,68	69 828,68
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	65 793,70	950 124,11

Rahoituslaskelma

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 626 563,38	3 336 666,74
Tulorahoituksen korjauserät	-7 026,5	-121 940,95
Satunnaiset erät	-858 190,71	0,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-9 498 895,60	-2 343 740,73
Rahoitusosuudet investointeihin	84 050,00	15 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 140 299,00	771 597,50
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 513 200,43	1 657 582,56
Rahoituksen rahavirta		
Antolainasaamisten lisäys	-60 860,96	-301 813,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 484 947,30	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-613 650,00	-610 773,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	266 902,01	2 540 121,97
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	41 664,93	60 057,00
Vaihto-omaisuuden muutos		
Pitkäaikaisten saamisten muutos	-188 909,34	501 032,02
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-341 680,41	1 842 900,70
Korottomien velkojen muutos	755 826,83	136 132,25
Rahoituksen rahavirta	1 400 472,85	1 627 535,97
Rahavarojen muutos	-3 112 727,58	3 285 188,53
Rahavarat 31.12.	6 561 168,82	9 673 896,40
Rahavarat 1.1.	9 673 896,40	6 388 776,83

Tase

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023	VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	31 898 141,04	27 651 249,13	OMA PÄÄOMA	29 476 304,55	29 410 510,85
Aineettomat hyödykkeet	336 674,63	294 748,56	Peruspääoma	21 245 171,92	21 245 171,92
Muut pitkävaikutteiset menot	336 674,63	294 748,56	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	8 165 338,93	7 215 214,82
			Tilikauden yli-/alijäämä	65 793,70	950 124,11
Aineelliset hyödykkeet	26 224 686,66	18 625 287,61	POISTOERO JA VAPAAEHT.VA- RAUKSET	50 162,44	119 991,12
Maa- ja vesialueet	4 299 649,32	4 252 397,15	Poistoero	50 162,44	119 991,12
Rakennukset	12 023 067,48	9 680 696,90			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 972 301,92	3 320 323,04	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	273 547,71	231 882,78
Koneet ja kalusto	625 272,96	519 508,76			
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset	2 304 394,98	852 361,76	Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
			Lahjoitusrahastojen pääomat	273 547,71	231 882,78
Sijoitukset	5 336 779,75	8 731 212,96			
Osakkeet ja osuudet	4 060 839,24	7 192 998,91	VIERAS PÄÄOMA	9 764 005,32	8 136 881,19
Muut lainasaamiset	1 201 401,35	1 524 535,85	Pitkäaikainen	5 571 433,30	4 700 136,00
Muut saamiset	74 539,16	13 678,20	Lainat vakuutus- ja rah.lait	4 086 486,00	4 700 136,00
			Muut velat	1 484 947,30	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 665 878,98	10 248 016,81			
			Lyhytaikainen	4 192 572,02	3 436 745,19
Saamiset	1 104 710,16	574 120,41	Lainat rahoitus- ja vak.lait	613 650,00	613 650,00
Pitkäaikaiset saamiset	14 457,44	14 457,44	Saadut ennakot	19 049,64	13 666,08
Lainasaamiset	14 457,44	14 457,44	Ostovelat	1 565 494,15	1 037 259,01
			Muut velat	217 244,45	200 926,17
Lyhytaikaiset saamiset	1 090 252,72	559 662,97	Siirtovelat	1 777 133,78	1 571 243,93
Myyntisaamiset	612 930,57	257 345,94			
Lainasaamiset	0,00	13 724,12	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	39 564 020,02	37 899 265,94
Muut saamiset	126 936,84	137 268,03			
Siirtosaamiset	350 385,31	151 324,88			
Rahoitusarvopaperit	610 179,50	600 355,51			
Osakkeet ja osuudet	66 934,99	66 934,99			
Sijoitukset rahamarkkinainst	15 444,49	15 444,49			
Muut arvopaperit	527 800,02	517 976,03			
Rahat ja pankkisaamiset	5 950 989,32	9 073 540,89			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	39 564 020,02	37 899 265,94			

Konsernilaskelmat

Konsernituloslaskelma, €	1.1.-31.12.2024	1.1.-31.12.2023
	ulkoiset eur	ulkoiset eur
Toimintatuotot	7 382 878	7 470 069
Toimintakulut	-23 700 814	-23 236 183
Osuus osakkuusyritysten voitosta (tappiosta)		
Toimintakate	-16 317 936	-15 766 114
Verotulot	15 300 583	15 512 535
Valtionosuudet	3 886 349	3 999 184
Rahoitustuotot ja -kulut:	170 737	197 070
Korkotuotot	219 362	243 630
Muut rahoitustuotot	234 631	133 704
Korkokulut	-277 605	-173 008
Muut rahoituskulut	-5 651	-7 256
Vuosikate	3 039 734	3 942 675
Poistot ja arvonalentumiset:		
Poistot	-2 362 374	-2 490 562
Omistuksen eliminointierot		
Arvonalentumiset		-921 159
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	677 360	530 954
Laskennalliset verot		-23 440
Vähemmistöosuudet		
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	677 360	507 514

Rahoituslaskelma	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 039 734	3 942 675
Satunnaiset erät	-858 191	
Tulorahoituksen korjauserät	79 791	-128 478
Pakollisen varauksen käyttö		
Investointien rahavirta		
Investointimenot	9 556 090	3 024 064
Rahoitusosuudet investointeihin	-84 050	-15 000
Investointien taseen luovutukset	-3 134 612	696 423
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	-7 027	128 478
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 069 067	1 630 035
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-60 861	-301 813
Antolainasaamisten vähennys	323 135	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 484 947	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 118 799	-1 464 143
Muut maksuvalmiuden muutokset	267 278	3 118 088
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	41 665	60 047
Vaihto-omaisuuden muutos	-25 362	82 011
Saamisten muutos	-248 979	2 469 131
Korottomien velkojen muutos	499 954	506 899
Rahoituksen rahavirta	895 700	1 352 132
Rahavarojen muutos	-3 173 367	2 982 167
Rahavarojen muutos	-3 173 367	2 982 167
Rahavarat 31.12.	7 580 064	10 873 698
Rahavarat 1.1.	10 753 431	7 891 531

*Rahavarojen 120 267 euron poikkeama 31.12.2023/1.1.2024 johtuu litin Vesihuolto Oy:n purkautumisesta

Konsernitase (lyhennetty) (€)

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023	VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	36 272 676	33 541 714	OMA PÄÄOMA	28 742 911	28 065 558
Aineettomat hyödykkeet	337 253	400 776	Peruspääoma	21 245 172	21 245 172
Aineettomat oikeudet	52 548	29 917	Muut omat rahastot	182 687	182 687
Muut pitkävaikutteiset menot	284 706	370 859	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	6 637 693	6 130 185
Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden yli-/alijäämä	677 360	507 514
Aineelliset hyödykkeet	34 206 712	31 412 301			
Maa- ja vesialueet	4 456 711	4 433 927	VÄHEMMISTÖOSUUDET	0	0
Rakennukset	19 569 666	17 239 393			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 218 367	4 688 821	PAKOLLISET VARAUKSET	17 200	52 763
Koneet ja kalusto	645 349	4 177 787	Eläkevaraukset		
Muut aineelliset hyödykkeet	12 223	20 011	Muut pakolliset varaukset	17 200	52 763
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 304 395	852 362			
			TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	308 448	306 576
Sijoitukset	1 728 711	1 728 637			
Osakkuusyhteisöosuudet			VIERAS PÄÄOMA	16 325 498	17 269 123
			Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	9 375 553	9 342 016
Muut osakkeet ja osuudet	1 654 172	1 654 098	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 537 571	2 544 692
			Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	1 036 325	1 435 663
Muut lainasaamiset	0	0	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	4 376 050	3 946 751
Muut saamiset	74 539	74 539			
			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	45 394 057	45 694 020
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	34 901	74 693			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	9 086 481	12 077 613			
Vaihto-omaisuus	89 429	64 066			
Saamiset	1 416 989	1 139 849			
Pitkäaikaiset saamiset	24 917	26 523			
Lyhytaikaiset saamiset	1 392 071	1 113 326			
Rahoitusarvopaperit	709 150	718 707			
Rahat ja pankkisaamiset	6 870 914	10 154 991			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	45 394 057	45 694 020			

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen liitetiedoista on säädetty kuntalaissa sekä kirjanpitolain 3:2 §:n mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (oikea ja riittävä kuva). Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Liitetietojen antamisesta on kuntajaosto antanut erillisen yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän liitetiedoista.

Tilinpäätöksen liitetietojen tarkoituksena on täydentää laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Ne ovat pakollinen julkistettava osa tilinpäätöstä.

Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja – menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenoa tai sitä alemman todennäköisen hankintamenon tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi.

Tuloksen ja taseen vertailukelpoisuus

Tuloslaskelmaan vaikuttavat edellisinä tilikausina kirjanpitoon kirjatut Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymälle maksetut suuret sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset, joihin kunta ei enää 1.1.2023 alkaen ole velvollinen osallistumaan. Avaavassa taseessa 1.1.2023 on kirjattu voimaanpanolain mukaisesti kunnan

sijoituksista kuntayhtymäosuudet (Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä, Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä ja Eteva kuntayhtymä) peruspääomaa vastaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tiedot ovat vertailukelpoiset.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt kokonaisuudessaan ja kaikki ne kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä, omistusosuuden mukaisesti. Iitin Vuokratalot Oy omistaa As Oy Iitin Hakopuiston osakkeista 15 % . Yhtiötä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konserniyhteisöjen kiinteistöveroja ei eliminoida.

Ollennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty hankintamenomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisön aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoisia varauksia ei ole jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus.

Tiedot ovat vertailukelpoiset.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6

Toimintatuotot tehtäväalueittain, ulkoiset	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Hallinto	402 428	210 454	286 602	248 581
Sosiaali- ja terveys				
Sivistys	1 383 550	1 252 916	1 378 927	1 248 435
Tekninen	5 596 900	6 006 699	2 394 285	1 922 576
Kunnan toimintatuotot yhteensä	7 382 878	7 470 069	4 059 814	3 419 592

7

Verotulojen erittely	2024	2023
Kunnan tulovero	10 921 954	11 023 381
Osuus yhteisöverojen tuotosta	890 104	1 138 095
Kiinteistövero	3 488 525	3 351 059
Muut verotulot		
Verotulot yhteensä	15 300 583	15 512 535

8

Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvausten erittely	2024	2023
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	3 546 997	3 455 701
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	2 519 733	2 505 488
Siitä: Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-829 612	-648 722
Verotulomenetysten korotus	1 168 964	1 192 205
Valtionosuudet yhteensä	3 886 349	3 999 184

9

Palvelujen ostojen erittely	2024	2023
Asiakaspalvelujen ostot	339 075	212 673
Muiden palvelujen ostot	4 611 179	4 151 644
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	4 950 254	4 364 317

11

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista kunnan tilinpäätöksessä

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Poistosuunnitelma (hyväksytty kv 10.11.1997 § 111, muutos kv 24.11.1998 § 68, kv 28.1.2014 § 6; ei muutosta) Haapa-Kimolan koulun peruskorjaus valmistui aivan vuoden 2017 lopussa. Poistot alkavat tästä syystä 1.1.2018 lukien.

Hyödykeryhmä	Poistotapa ja poistoaika	
	Tasapoisto	Menojäännös-poisto
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot		
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	
Liikearvo		
Muut pitkävaikutteiset menot		
Perustamis- ja järjestelymenot	5 vuotta	
Tutkimus- ja kehittämismenot	5 vuotta	
Atk-ohjelmistot	5 vuotta	
Muut	5 vuotta	
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	40 vuotta	
Tehdas- ja tuotantorakennukset	30 vuotta	
Talousrakennukset	20 vuotta	
Vapaa-ajan rakennukset	30 vuotta	
Asuinrakennukset	40 vuotta	
Kiinteät rakenteet ja laitteet		

Kadut, tiet torit ja puistot		15 %
Sillat, laiturit ja uimalat		10 %
Muut maa- ja vesirakenteet		10 %
Vedenjakeluverkosto		7 %
Viemäriverkosto		7 %
Vesihuollon laitoskoneet ja laitteet		15 %
Ulkovalaistuslaitteet		15 %
Putki- ja kaapeliverkot		15 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet		15 %
Liikenteenohjauslaitteet		20 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet		20 %
Koneet ja kalusto		
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	10 vuotta	
Muut kuljetusvälineet	10 vuotta	
Muut liikkuvat työkoneet	5 vuotta	
Muut raskaat koneet	10 vuotta	
Muut kevyet koneet	5 vuotta	
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	10 vuotta	
Atk-laitteet	5 vuotta	
Muut laitteet ja kalusteet	5 vuotta	
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto	
Taide-esineet	ei poistoaikaa	
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa	

*) erityisestä syystä voi olla enintään 20 vuotta

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 8.500 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi. Vesi- ja viemärilaitos on siirtynyt 1.4.2006 lukien Kausalan Lämpö Oy:lle.

12

Pakollisten varausten muutokset	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.				
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.				

13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	7 027	5 987	7 027	5 987
Rakennusten luovutusvoitot		48 339		48 339
Muut luovutusvoitot		74 152		67 615
Myyntivoitot yhteensä	7 027	128 478	7 027	121 941
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot				
Rakennusten luovutustappiot				
Muut luovutustappiot				
Myyntitappiot yhteensä				

14

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Satunnaiset tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot			858 191	
Satunnaiset tuotot yhteensä				

15

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Osinkotuotot muista yhteisöistä	74 947	100 142	74 791	99 947
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä				
Yhteensä	74 947	100 142	74 791	99 947

Erittely vapaaehtoisten varausten ja poistoeron muutoksista	Kunta	
	2024	2023
Vapaaehtoisten varausten muutos		
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	69 829	69 829
Suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus (-tai+)		
Poistoeron muutokset yhteensä	69 829	69 829
Vapaaehtoisten varausten ja poistoeron muutokset		

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

19

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet	Kunta	
	2024	2023
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot		
Poistamaton hankintameno 1.1.	294 749	433 452
Lisäykset tilikaudella	228 280	27 500
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella		
Siirrot erien välillä	2 538	
Poistamaton hankintameno 31.12.	525 566	460 952
Tilikauden poisto	-188 891	-166 203
Arvonkorotukset		
Tasearvo 31.12.	336 675	294 749

Aineelliset hyödykkeet	Kunta	
	2024	2023
Maa- ja vesialueet		
Poistamaton hankintameno 1.1.	4 252 397	4 258 210
Lisäykset tilikaudella	47 991	1 563
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	-739	-7 376
Poistamaton hankintameno 31.12.	4 299 649	4 252 397
Tilikauden poisto		
Arvonkorotukset		
Tasearvo 31.12.	4 299 649	4 252 397
Rakennukset		
Poistamaton hankintameno 1.1.	9 680 697	11 268 275
Lisäykset tilikaudella	2 557 693	193 647
Rahoitusosuudet tilikaudella		

Vähennykset tilikaudella		-592 153
Siirrot erien välillä	645 789	435 807
Poistamaton hankintameno 31.12.	12 884 179	11 305 576
Tilikauden poisto	-861 111	-863 662
Arvonalentumiset	0	-761 217
Tasearvo 31.12.	12 023 067	9 680 697
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Poistamaton hankintameno 1.1.	3 320 323	2 631 686
Lisäykset tilikaudella	4 270 195	922 211
Rahoitusosuudet tilikaudella	-36 050	-6 000
Vähennykset tilikaudella		
Siirrot erien välillä	23 255	291 158
Poistamaton hankintameno 31.12.	7 577 723	3 839 055
Tilikauden poisto	-605 421	-392 093
Arvonalentumiset	0	-126 639
Tasearvo 31.12.	6 972 302	3 320 323
Koneet ja kalusto		
Poistamaton hankintameno 1.1.	519 509	285 097
Lisäykset tilikaudella	222 749	397 793
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0
Vähennykset tilikaudella	0	-50 127
Siirrot erien välillä	0	0
Poistamaton hankintameno 31.12.	742 257	632 763
Tilikauden poisto	-116 984	-113 254
Tasearvo 31.12.	625 273	519 509
Muut aineelliset hyödykkeet		
Poistamaton hankintameno 1.1.		
Lisäykset tilikaudella		
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella		
Siirrot erien välillä		
Poistamaton hankintameno 31.12.		
Tilikauden poisto		

Tasearvo 31.12.		
Ennakkomenot ja keskeneräiset hankinnat		
Poistamaton hankintameno 1.1.	852 361	792 381
Lisäykset tilikaudella	2 171 615	795 946
Rahoitusosuudet tilikaudella	-48 000	-9 000
Vähennykset tilikaudella		
Siirrot erien välillä	-671 581	-726 966
Poistamaton hankintameno 31.12.	2 304 395	852 361
Tilikauden poisto		
Tasearvo 31.12.	2 304 395	852 361
Aineelliset hyödykkeet yhteensä		
Poistamaton hankintameno 1.1.	18 625 288	19 235 650
Lisäykset tilikaudella	9 270 242	2 311 161
Rahoitusosuudet tilikaudella	-84 050	-15 000
Vähennykset tilikaudella	-739	-649 657
Siirrot erien välillä	-2 538	
Poistamaton hankintameno 31.12.	27 808 204	20 882 154
Tilikauden poisto	-1 583 516	-1 369 009
Arvon alentumiset	0	-887 857
Tasearvo 31.12.	26 224 687	18 625 288

Maa- ja vesialueet erittely	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut				
Muut maa- ja vesialueet	4 456 711	4 433 927	4 299 649	4 252 397
Maa- ja vesialueet yhteensä 31.12.	4 456 711	4 433 927	4 299 649	4 252 397

Pysyvien vastaavien sijoitukset	Kunta	
	2024	2023
Osakkeet ja osuudet		
Tytäryhtiöosakkeet		
Poistamaton hankintameno 1.1.	5 560 131	5 560 131
Lisäykset tilikaudella		
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	-3 132 534	
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	2 427 598	5 560 131
Tilikauden poisto		
Arvonkorotukset		
Tasearvo 31.12.	2 427 598	5 560 131
Kuntayhtymäosuudet		
Poistamaton hankintameno 1.1.	30 747	1 838 353
Lisäykset tilikaudella		
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella		-1 807 606
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	30 747	30 747
Tilikauden poisto		
Arvonkorotukset		
Tasearvo 31.12.	30 747	30 747
Osakkuusyhtiöosakkeet		
Poistamaton hankintameno 1.1.		
Lisäykset tilikaudella		
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella		
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.		
Tilikauden poisto		
Arvonkorotukset		
Tasearvo 31.12.		

Muut osakkeet ja osuudet		
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 602 120	1 630 343
Lisäykset tilikaudella	374	5 079
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella		
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	1 602 494	1 635 422
Tilikauden poisto		
Arvon alentumiset		-33 302
Tasearvo 31.12.	1 602 494	1 602 120
Osakkeet ja osuudet yhteensä		
Poistamaton hankintameno 1.1.	7 192 998	9 028 827
Lisäykset tilikaudella	374	5 079
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	-3 132 534	-1 807 605
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	4 060 839	7 226 301
Tilikauden poisto		
Arvon alentumiset		-33 302
Tasearvo 31.12.	4 060 839	7 192 999
Jvk-, muut laina- ja muut saamiset		
Saamiset konserniyhteisöiltä		
Hankintameno 1.1.	1 524 536	1 224 536
Lisäykset tilikaudella		300 000
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	-323 135	
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	1 201 401	1 524 536
Tilikauden poisto		
Arvonkorotukset		
Tasearvo 31.12.	1 201 401	1 524 536

Saamiset muilta yhteisöiltä		
Poistamaton hankintameno 1.1.	13 678	11 865
Lisäykset tilikaudella	69 326	1 813
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	-8 465	
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	74 539	13 678
Tilikauden poisto		
Arvonkorotukset		
Tasearvo 31.12.	74 539	13 678
Pysyvien vastaavien sijoitukset yht.		
Poistamaton hankintameno 1.1.	8 731 212	10 265 227
Lisäykset tilikaudella	69 700	306 893
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	-3 464 134	-1 807 605
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	5 336 780	8 764 515
Tilikauden poisto		
Arvon alentumiset		-33 302
Tasearvo 31.12.	5 336 780	8 731 213

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

Tytäryhteisöt sekä kuntayhtymäosuudet

20,21,22

Nimi ja kotipaikka	Y-tunnus	Kunnan om. osuus	Konsernin om. osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 euroa)		
				Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tap- piosta
Tytäryhteisöt:						
litin Vuokratalot Oy, litti	0474791-0	100 %	100 %	2 980	6 061	5
Kausalan Kaukolämpö Oy,	3297299-8	100 %	100 %	312	1 614	-20
litin Rinnemaa säätiö sr, litti	1105237-5	100 %	100 %	126		2
Kiinteistö Oy litin Jäähalli, litti	2377654-9	100 %	100 %	397	193	-11
			yhteensä	3 815	7 868	-24
Kuntayhtymät:						
Päijät-Hämeen Liitto, Lahti	0215610-5	3,25 %	3,25 %	50	17	4

23

Saamisten erittely	2024		2023	
	Pitkäaikaiset	Lyhyt aikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhyt aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		56 367		29 297
Lainasaamiset				
Yhteensä		56 367		29 297
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä				
Saamiset yhteensä		56 367		29 297

24

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Kelan korvaus työterveyshuollosta	35 000	35 000	35 000	35 000
EU-tuet ja korvaukset				
Muut tulojäämät	360 323	116 755	315 385	116 325
Tulojäämät yhteensä	395 323	151 755	350 385	151 325
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	395 323	151 755	350 385	1 958 806

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	21 245 172	23 052 777	21 245 172	23 052 777
Aloittavan taseen muutokset				
Phhyky, Eteva ja UPH poistuivat konsernista		-1 807 605		-1 807 605
Peruspääoma 1.1.	21 245 172	21 245 172	21 245 172	21 245 172
Peruspääoma 31.12.	21 245 172	21 245 172	21 245 172	21 245 172
Muut omat rahastot 1.1.	182 687	183 344		
Aloittavan taseen muutokset				
Eteva poistunut konsernista		-657		
Muut omat rahastot 1.1.	182 687	182 687		
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	182 687	182 687		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	6 637 699	6 363 441	8 165 339	7 215 215
Aloittavan taseen muutokset				
Phhyky, Eteva ja UPH poistuivat konsernista		-194 983		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	6 637 699	6 168 458		
Muutokset				
PH Liiton peruspääoman korotus		-38 272		
PHHYKY edell.tilik.ylijäämien korjaus	-6			
Etevan edell.tilik.ylijäämien korjaus				
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	6 637 693	6 130 186	8 165 339	7 215 215
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	677 360	507 514	65 794	950 124
Oma pääoma yhteensä	28 742 911	28 065 558	29 476 305	29 410 511

26

Erittely poistoerosta	Kunta	
	2024	2023
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	50 162	119 991
Poistoero yhteensä	50 162	119 991

27

Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myö- hemmin kuin viiden vuoden kuluttua	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Joukkovelkakirjalainat				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 667 270	6 431 700	2 062 472	2 372 398
Pitkäaikaiset velat yhteensä	5 667 270	6 431 700	2 062 472	2 372 398

29

Pakolliset varaukset	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut pakolliset varaukset	17 200	52 763		
Potilasvahinkovakuutusmaksunvastuu				
Muut pakolliset varaukset yhteensä	17 200	52 763		

30

Vieras pääoma	2024		2023	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		78 408		86 268
Muut velat				
Yhteensä		78 408		86 268
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		49		3 065
Muut velat				
Yhteensä		49		3 065
Vieras pääoma yhteensä		78 457		89 333

32

Muiden velkojen erittely	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut velat				
Liittymismaksut	1 537 570	2 404 677	1 397 555	
Muut velat	263 861	279 375		200 926
Muut velat yhteensä	1 801 431	2 684 052	1 397 555	200 926

33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät Konserni	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen	1 312 839	1 229 721	1 300 113	1 206 639
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	264 406	283 590	264 406	283 304
Korkojaksotukset	51 064	51 409	21 330	21 324
Muut menojäämät	324 115	386 103	191 285	59 977
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä 31.12	1 952 424	1 950 823	1 777 134	1 571 244
Siirtovelat yhteensä 31.12.	1 952 424	1 950 823	1 777 134	1 571 244

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Lainat julkisyhteisöiltä	872 595	1 039 740		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	4 059 045	4 059 045		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	4 059 045	4 059 045		

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä tontin vuokraoikeuteen				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Lainat julkisyhteisöiltä				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä				

38

Vuokravastuut				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Vuokravastuut				
Vuokravastuut yhteensä	5 897 659	6 623 968	5 897 619	6 623 825
-siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	411 297	457 425	411 257	457 322
-siitä PPP-hankkeet				
-siitä sopimukseen sisältyvät lunas- tusvelvoitteet				

Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

39

Vastuusitoumukset			
	Kunta		
	2024	2023	
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta			
Alkuperäinen pääoma	13 494 632	13 494 632	
Jäljellä oleva pääoma	3 817 285	4 398 585	
Takaukset muiden puolesta			
Alkuperäinen pääoma			2 858 220
Jäljellä oleva pääoma			

40

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2024	2023
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	55 692 377	53 956 074
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12	59 763	42 950

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Järjestelyjen tarkoitus				
Arvonlisäveron palautumisvastuu	1 041 030	726 325	1 041 030	648 488
litin kunta	1 041 030			
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautus-				
litin kunta	1 517 388	1 449 338	1 517 388	1 449 338
Sopimusvastuut				
Kiinteistöleasing sopimuksen jäännösarvo sopi-	2 048 488	2 048 488	2 048 488	2 048 488
muskauden lopussa				

Ympäristövastuut

Todetaan, että kunnalla ei ole tiedossa omasta toiminnasta aiheutuneita ympäristövastuita, jotka tulisi esittää varauksina tilinpäätöksessä.

Muut vastuut

Osana KymiRing Oy:n yrityssaneerausmenettelyä selvittäjä on jättänyt 21.12.2022 Päijät-Hämeen käräjäoikeudelle takaisinsaantikanteen koskien Yhtiön litin kunnalle liittymäjärjestelyistä suorittamaa maankäytösopimuksen mukaista n. 1,4 miljoonan euron maksusuoritusta. Takaisinsaantivaatimuksessa yhteisvastuullisena tahona on myös maankäytösopimuksessa kustannuksista A.Ahlström Kiinteistöt Oy. KymiRing Oy:n konkurssipesä on ilmoittanut jatkavansa kanteen ajamista. Kanne on jätetty konkurssipesän pyynnöstä lepäämään käräjäoikeudessa neuvottelujen ajaksi.

Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) on tilinpäätöksessään (2022) tehnyt 20 milj. euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatoratkaisuun. PHHYKY on ilmoittanut litin kunnan laskennalliseksi osuudeksi 734 617 euroa. Päijät-Hämeen hyvinvointialue on ilmoittanut tehneensä marraskuussa 2023 palkkaharmonisointisopimuksen, jonka maksuunpano toteutetaan erissä 31.1.2024 alkaen. Hyvinvointialueen ilmoittama kuntakohtainen kustannus litin osalta on 828 733 euroa. Laskuja perusteluineen ei ole esitetty vuoden 2023 tilinpäätöksen tekoaikaan.

Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023. Työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu kuntayhtymän ja kunnan tai hyvinvointialueen välillä.

Palkkasaatavaa ei ole erääntynyt ennen 1.1.2023. Henkilöstöä edustava keskusjärjestö käy neuvotteluja mahdollisesta ratkaisusta työnantajaa edustavan järjestön kanssa. Mahdollisen ratkaisuesityksen hyväksymisestä päättää hyvinvointialue 1.1.2023 tapahtuneen liikkeenluovutuksen jälkeen. Kunnan tulkinnan mukaan palkkasaatava tulee erääntymään vasta päätöksen ja maksusuunnitelman jälkeen. Näin ollen kunnan tulkinnan mukaan PHHYKY ei ole vastuussa takautuvasta palkkaharmonisaatiosta edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Tällöin ei myöskään muodostu katettavaa alijäämää, josta omistajakunnat olisivat vastuussa. Kunta ei tällä perusteella ole sisällyttänyt PHHYKY:n esittämää osuutta pakollisesta varauksesta tilinpäätöslaskelmiinsa.

Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot

42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Päävastuualue				
Hallinto	49	49	49	49
Kasvun ja oppimisen palvelut	155	153	155	153
Hyvinvointipalvelut	17	18	17	18
Tekninen	26	23	25	22
Yhteensä	247	243	246	242

43

Henkilöstökulut		2024	2023
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan		12 470 713	12 016 970
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin			
Henkilöstökulut yhteensä		12 470 713	12 016 970

44

Luottamushenkilöitten palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut			2024	2023
litin Kokoomus ry			1 633	1 198
Keskustan litin paikallisjärjestö			5 411	4 363
Kausalan Työväenyhdistys			2 322	1 922
litin Sitoutumattomat ry			48	87
litin Perussuomalalaiset ry			512	400
litin Vihreät ry			182	222
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä			10 108	8 192

45

Tilintarkastajan palkkiot	2024	2023
BDO Audiator Oy, KPMG Oy Ab		
Tilintarkastuspalkkiot	13 250	13 250
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät		
Tarkastuslautakunnan avustaminen		
Muut palkkiot	4 026	4 664
Palkkiot yhteensä	17 276	15 595

46

Tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista

Kunnanjohtajan kanssa on 1.10.2021 solmittu kuntalainmukainen johtajasopimus, jossa on sovittu 6 kuukauden palkan suuruisesta erokorvauksesta, mikäli kunnanjohtaja irtisanotaan työnantajan toimesta tai mikäli hän irtisanoutuu itse tilanteessa, jossa on käynnistetty luottamuspuolan vuoksi irtisanomismenettely.

Konsernin lähipiiriin/intressipiiriin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

litin kunta on myynyt vuonna 2024 mm. taloushallinnon, kiinteistönhoidon ja ICT:n palveluja litin Vuokratilat Oy:lle 84 717 eurolla, Kausalan Kaukolämpö Oy:lle 775 eurolla, ja Kiinteistö Oy litin Jäähallille 26 311 eurolla. Kyseessä ovat konserniyhtiöt ja hinnat vastaavat palvelujen tuotantokustannuksia.

Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat

Kunnan pääkirjanpito, yleislaskutus ja reskontrat on tilikauden aikana tehty Intime Plus -nimisessä kirjanpitojärjestelmässä. Sähköinen ostolaskujen käsittely on tehty Approval-järjestelmässä. Kassajärjestelmänä on ollut Ceepos ja pysyvien vastaavien ja poistojen laskentajärjestelmänä on ollut Kasper. Maksutuksessa on ollut Avalo-järjestelmä ja konsernitilinpäätös on tehty Accuna konsernimoduulilla. Palkkalaskenta on ollut Populus-järjestelmässä. Talousraportointiin ja suunnitteluun on käytetty Accuna-järjestelmää.

Käytetyt kirjanpitokirjat:

Päiväkirja	sähköinen arkisto
Pääkirja	sähköinen arkisto
Kassapankkimaksut	atk-tulosteena
Myyntireskontra	sähköinen arkisto
Palkkakirjanpito	atk-tulosteena
Käyttöomaisuuskirjanpito	atk-tulosteena
Konsernikirjanpito	atk-tulosteena
Lainat (anto- ja ottolainat)	atk-tulosteena
Tilinpäätös	erikseen sidottu
Tase-erittelyt	erikseen arkistoitu

Käytetyt tositelajit:

	tositelaji	Säilytystavat
Pankkitositteet	1	Keskusarkisto
Kassatositteet	2	Keskusarkisto
Palkkatositteet	3	Keskusarkisto
Lahjoitusrahastojen tositteet	4	Keskusarkisto
Maksuliikennetositteet	5	Sähköinen arkisto
Muistiotositteet	10	Keskusarkisto
Ostoreskontramaksut	20	Sähköinen arkisto
Ostoreskontralaskut	22	Sähköinen arkisto
Myyntireskontrasuoritukset	30	Keskusarkisto
Myyntilaskut 1	31	Keskusarkisto
Sopimuslaskutus	39	Keskusarkisto
Effica, päivähoido	53	Keskusarkisto
Asuntolainalaskutus	59	Keskusarkisto
Korkolaskut	60	Keskusarkisto
Luottotappiot	61	Keskusarkisto
Laskennallinen KP	90	Keskusarkisto

Arvonlisäperusteen jako	91	Keskusarkisto
Laskennalliset SL	92	Keskusarkisto
Automaattikirjaukset SL	93	Keskusarkisto
Kirjanpidon tulos	96	Keskusarkisto
Kirjanpidon tulos (lask.)	97	Keskusarkisto
Sisäisen laskennan tulos	98	Keskusarkisto
Sisäisen laskennan tulos (lask.)	99	Keskusarkisto
Liitetietotosite	100	Keskusarkisto

Selvitys kirjanpidon säilytyksestä:

Pysyvästi säilytettävä kirjanpitoaineisto säilytetään päätearkistossa.

Määräajan säilytettävä kirjanpitoaineisto säilytetään joko sähköisessä arkistossa tai keskusarkistossa. Sähköinen arkisto hoidetaan Aquila archive ohjelmalla. Säilytys sähköisesti palvelimella ja ne ovat kunnan yleisen nauhavarmistuksen piirissä.

Intime Plus-ohjelmasta siirretään kuukausittain seuraava aineisto

Kirjanpidon päiväkirja

Kirjanpidon pääkirja

Tuloslaskelma

Tase

Myyntireskontralista

Myyntireskontran saldolista

Myyntireskontran suoritusluettelo

Myyntireskontran laskuluettelo

Ostoreskontralista

Ostoreskontran saldolista

Ostoreskontran maksuluettelo

Ostoreskontran laskuluettelo

Approval:sta (sähköinen ostolaskujen käsittelyjärjestelmä) siirretään: Ostolaskut

Muu määräajan säilytettävä kirjanpitoaineisto säilytetään keskusarkistossa.

Ihastu Iittiin!

Vesihuoltolaitos, taseyksikkö

Erillistilinpäätös

2024

Toimintakertomus

Toiminnan kuvaus

litin kunnan vesihuoltolaitos vastaa vesihuollon palvelujen järjestämisestä asiakkailleen. Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on toimittaa kuluttajille mahdollisimman häiriöttömästi talousveden laatuvaatimukset ja –suositukset täyttävää talousvettä (talousvesiasetus 461/2000 ja asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun asetuksen muuttamisesta 442/2014) sekä järjestää jäteveden vastaanotto ja poisjohtaminen ympäristöhaitat minimoiden

Vuoden 2024 vuoden ensimmäisen puoliskon vesihuollosta vastasi litin Vesihuolto Oy, joka oli litin kunnan omistama, kuntakonserniin kuuluva yhtiö. litin kunta ja litin Vesihuolto Oy solmivat konsernin sisäisen vesihuoltoliiketoimintakaupan, joka astui voimaan 1.6.2024. Liiketoimintakaupan myötä kunnan 100 % omistaman yhtiön vesihuoltotoiminta ja omaisuus siirtyivät suoraan litin kunnalle. Vesihuoltolaitos toimii nykyisin nimellä litin kunnan vesihuoltolaitos. Vesihuoltolaitos toimii kunnan taseyksikkönä

litin kunnan vesihuoltolaitoksen ja Lahti Aqua Oy:n kesken on laadittu operointisopimus vesihuollon käytännön toiminnan järjestämisestä. Sopimuksen myötä Lahti Aqua Oy tuottaa vesihuoltopalvelut litin kunnan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Vesihuoltopalvelut käsittävät asiakaspalvelun (sisältäen laskutuksen, uudet liittymät ja tiedottamisen), veden hankinnan ja jakelun, jätevesien johtamisen ja käsittelyn sekä näiden toimintojen yllä- ja kunnossapidon sekä kehittämisen. litin kunnan vesihuoltolaitos päättää vesihuoltomaksujen suuruudesta toiminta-alueellaan. Vesihuolto-omaisuuden verkostoineen ja laitteineen omistaa litin kunnan vesihuoltolaitos. Laitos vastaa investointien suunnittelusta, toteutuksesta sekä rahoituksesta. Operointisopimuksen tavoitteena on taata iittiläisille toimivat ja laadukkaat vesihuoltopalvelut.

Laitoksen organisaatio

litin kunnan vesihuoltolaitos toimii kunnan teknisen toimialan tulossyksikkönä. Laitoksella ei ole yhtään kokoaikaista työntekijää. Yhdyskuntainsinöörin työpanoksesta puolet on osoitettu vesihuoltolaitoksen töihin. Teknisen johtajan työpanoksesta ja palkkakustannuksista osa kohdistuu vesihuoltolaitokselle. Laitos tukeutuu myös muutoin jonkin verran kunnan taloushallinto-, palvelusihteeri- ja muihin tukipalveluihin. Käytännön vesihuoltotoiminta on pitkälti ulkoistettu konsessiosopimuksella Lahti Aqua Oy:n toiminnaksi.

Laitoksen hallintoa suoritetaan litin kunnan hallintosäännön mukaisin toimivaltuuksin. Hankintoja ja sopimuksia tekevät virkavastuulla yhdyskuntainsinööri / vesihuoltopäällikkö, sekä tekninen johtaja. Merkittävät sopimukset ja isoimmat hankinnat päättää litin kunnanhallitus.

Vesi ja viemärlaitostointiminta

Vesi- ja viemärijohtoverkosto

Vesihuoltolaitoksen tietojen siirtyessä sopimuksen myötä myös Lahti Aqualle, saatiin verkostojen pituuksia tarkennettua vuonna 2023.

Vesihuoltoverkostojen pituudeksi tarkennettiin seuraavasti:

– vesijohtoverkostoa on 111 828 metriä

– viemäriverkostoa 86 391 metriä.

Liittyneitä kiinteistöjä vesihuoltoverkostoissa on 1393 kpl. Vuoden 2024 aikana liittyjien määrä ei ole kasvanut, mutta vanhojen liittyjien sopimuksia on päivitetty / tehty 600 kappaletta.

Vesijohtoverkostossa korjattiin kuluneen vuoden aikana peräti neljä runkolinjavuotoa. Vuonna 2024 vuotavuus vesijohtoverkostossa oli 17 %.

Jäteveden pumppaamot ja viemärointi toimivat hyvin koko vuoden ajan. Viemäriverkoston vuotavuus koko litin alueella vuonna 2024 66,7 % (2023 oli 67,3 %). Vuotovesien määrään vaikutusta on ollut vuoden 2024 suureholla sadannalla. Viemäriverkostoa tutkittiin aktiivisesti tv-kuvauksilla, zoom-kuvauksilla ja painehuuhteluilla Lahti Aqua Oy:n toimesta. Tutkimuksissa löydettyjä ongelmia otetaan huomioon saneerausinvestointien suunnittelussa ja ennakoivan kunnossapidon ohjelmoinnissa.

Vuonna 2024 rakennettiin uutta vesihuoltoverkostoa ainoastaan pienehköinä korjaustoimenpiteinä. Talousarviovuodelle ei ollut budjetoitu investointiohjelmaan yhtään isoa katu- ja infrahanketta. Investoinnit keskittyivät vesihuollon varmuuden ja varautumisen parantamistoimenpiteisiin. Myös viemäriverkoston vuotovesien vähentämisen toimenpiteet ovat priorisointilistan kärjessä.

Vesilaitoksen toiminnan tunnusluvut	2024	2023
Vesijohtoverkostoon toimitettu talousvesi, m3/ vuosi	271 738	271 438
Veden ominaiskulutus (l/as/vrk)	231	231
Laskuttamattoman talousveden osuus %	17	20,8
Putkirikkojen määrä (kpl/ 100 km/vuosi)	3	3
Jäteveden määrä toiminta alueella m3 / vuosi	628 683	679 769
Laskuttamattoman jäteveden osuus %	66,7	67,3
Verkostoon liittyneiden asukkaiden määrä (henkilöä)	3 215	3 215

Veden hankinta ja myynti

Yhtiöllä on käytössä kuusi (6) pohjavedenottamoita. Kaikkiin jakeluverkostoihin johdettu vesi on pohjavettä. Eri verkostojen vesien laatu on täyttänyt viranomaisten määräämät laatuvaatimukset. Vuoden 2024 aikana vedentoimitusvarmuutta ja laadun ylläpitoa varmistavia investointeja ja muita toimenpiteitä on kehitetty edelleen.

Omilta vedenottamoilta saadaan valtaosa käyttövedestä. Vesijohtoverkostoon pumpattiin talousvettä kaikkein eniten edelleen Arolahdesta. Lisäksi Vuolenkosken vesi ostettiin Lahti Aqua:lta Nastolasta. Vuonna 2024 Vuolenkoskelle vettä ostettiin 9474 m3. Vesijohtoverkostoon pumpattiin talousvettä yhteensä 271 738 m3. Jakeluverkostojen alueille vettä myytiin yht. 225 557 m3.

Jätevesi

Kausalan, Myllytöyryn, Radansuun, Kirkonkylän, Sorronniemen ja Etelä-litin vesiosuuskunnan jätevedet johdetaan Kymenrannan jätevesipumppaamolle johdettavaksi edelleen käsiteltäväksi Kouvolan Vesi Oy:n jätevedenpuhdistamolle. Vuolenkosken jätevedet ja Vuolenkosken osuuskunnan jätevedet johdetaan Nastolaan Lahti Aqua Oy:n jätevedenpuhdistamolla puhdistettavaksi. Säyhteen kaava-alueen jäte-

vedet on käsitelty alueen omassa pienpuhdistamossa. Hiisiön (Kaukaan) alueella yhtiöllä ei ole jätevesiverkostoa. Kausalassa Kymenrannantiellä ja Vuolenkoskella Ylä-Järvistentiellä on sakokaivolietteen vastaanottoasemat. Vastaanottoasemien lukitus- ja mittausjärjestelmät uusittiin.

Kymenrannan jätevedenpumppaamolta johdettiin Kouvolaan jätevettä 616889 m³. Laskutetun jäteveden kokonaismäärä oli 209641 m³. Vuolenkoskelta Lahteen jätevedenpuhdistamolle johdettavan jätevesien määrä oli 11794 m³.

Talous

litin kunnan vesihuoltolaitoksen liikevaihto muodostui konsessiomaksuista sekä sakokaivolietteen vastaanottomaksuista. litin Vesihuollon vuoden 2024 liikevaihto oli 444 444,62 € (1.6.2024 – 31.12.2024).

Vesihuoltolaitoksen tulokseen vaikuttaa käytännössä myytävän ja laskutettavan käyttövesi- ja jätevesikuutioiden määrä ja hinta. Myös vedenpuhdistuslaitoksille johdettavan veden, erityisesti viemäriverkoston vuotoveden määrällä on kustannuksia kerryttävää vaikutusta. Kouvolaan johdettavan jäteveden kustannuksia on nostanut jäteveden suuri kiintoaineksen määrä. Kuitenkin kaikkein selkeimmin laitoksen taloutta rasittaa suuret poistot. Vuoden 2024 vesihuoltolaitoksen tilinpäätös oli tappiollinen -150 167,28 € (7 kk).

Hinnastot

Vesihuollon materiaali-, rakentamis-, energia- ja muut käyttökustannukset ovat nousseet viime vuosina merkittävästi. litin kunnan vesihuoltolaitos nosti hinnastojaan 1,5 % 1.9.2024 alkaen perusmaksujen ja käyttömaksujen osalta muuttuneen arvonlisäveron vuoksi.

	Hinta 31.8.2024 saakka (alv. 24 %)	Hinta 1.9.2024 alkaen (alv. 25,5 %)
Käyttömaksut		
Vesimaksu	2,67 €/m ³	2,70 €/m ³
Jätevesimaksu	3,84 €/m ³	3,89 €/m ³
Perusmaksut		
Vesi	43,40 €/v	43,93 €/v
Jätevesi	65,72 €/v	66,52 €/v

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuonna 2025 litin kunnan vesihuoltolaitos jatkaa toimintaansa laadukkaan ja toimivan vesihuollon puolesta litin kunnalla taseyksikkönä.

Vesihuoltolaitoksella on investointitarpeita etenkin vanhenevan verkoston saneeraamisesta, toimintavarmuuden kehittämisessä sekä tulevaisuudessa mahdollisesti myös kunnan yhdyskuntarakenteen kehityksen vuoksi uusien verkostojen rakentamisesta. Vuonna 2025 saneerausinvestoinneissa keskitytään edelleen toimintavarmuutta ja turvallisuutta parantaviin hankkeisiin. Jätevesiverkoston vuotovesien pienentämisen eteen tehdään aktiivisesti töitä vesihuoltolaitoksella, aloittaen pienistä akuuteista korjauksista vuoden 2025 aikana. Vuotovedet otetaan huomioon tulevaisuudessa vuosittain investointeja suunniteltaessa. Vesihuoltolaitoksen pitkántähtäimen investointisuunnitelman päivittäminen jatkuu saadun inventointimateriaalin avulla. Useissa suomen kunnassa, kuten litissä on paljon 1950–60-luvuilla rakennettua verkostoa, jonka saneeraamiseen tulee varautua.

Vesihuoltolaitoksen tulokseen tulevaisuudessa vaikuttavat Kouvolaan johdettavien jätevesien määrästä ja laadusta, jolloin niitä on vaikea ennustaa sekä Lahti Aqua Oy:n palvelumaksut. Tulevaisuudessa asiakailta perittäviä vesihuoltomaksuja korotetaan tarpeiden mukaisesti toimintakustannusten ja investointien kattamiseksi. Lähiaikoina vesihuoltolaitoksen taksarakennetta olisi tarkasteltava. Talouden tasapainottaminen otetaan yhdeksi tulevaisuuden kehityskohteeksi. Tulevaisuudessa vesihuoltolaitoksen on myös aloitettava ympäristönsuojelun kanssa toiminta-alueella sijaitsevien, mutta vesihuoltoverkoston liittymättömien kiinteistöjen velvoittamisprojektia.

Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma

	1.6.-31.12.2024	1.1.-31.12.2023
Liikevaihto	444 444,62	0,00
Myyntituotot	444 444,62	0,00
Materiaali ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-55 034,87	0,00
Palvelujen ostot	-314 975,22	0,00
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-10 335,17	
Eläkekulut	-1 788,16	0,00
Muut henkilösivukulut	-282,43	0,00
Poistot ja arvonalentumiset		
Suun.mukaiset poistot ja arvonalentumiset	-210 788,42	0,00
Liiketoiminnan muut kulut	-1 407,63	0,00
Liikeliiketoiminta (-)alijäämä	-150 167,28	0,00
Rahoitustuotot ja -kulut:	0,00	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-150 167,28	0,00

Vesihuollon tuloslaskelman tunnusluvut	2024	2023
Sijoitetun pääoman tuotto %	-3,25	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto %	-3,25	
Voitto %	-33,8	

**Tilinpäätöslaskelmien tunnusluvut ovat laskettu vuoden lopun tilanteesta. Vesihuoltolaitos siirtyi kunnan toiminnaksi 1.6.2024, joten vuoden alun ja lopun välisen tilanteen keskiarvon laskeminen ei ole perusteltua

Rahoituslaskelma

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Liikeliijäämä	-150 167,28	0,00
Poistot ja arvonalentumiset	210 788,42	0,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-4 674 507,59	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 613 886,45	0,00
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	-73 106,16	0,00
Antolainasaamisten lisäys	-73 106,16	0,00
Antolainasaamisten vähennys	0,00	0,00
Lainakannan muutokset	0,00	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0,00	0,00
Lyhytaik.lainojen muutos		
Muut maksuvalmiuden muutokset		0,00
Pitkäaikaiseten saamisten muutos	-173 401,85	0,00
Lyhytaikaisten saamisten muutos	0,00	0,00
Korottomien velkojen muutos	4 860 394,46	0,00
Rahoituksen rahavirta	4 613 886,45	0,00
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00

Rahoituslaskelman tunnusluvut		
	2024	2023
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	-244	
Investointien tulorahoitus, %	-118,6	

Tase

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023	VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	4 536 825,33	0,00	OMA PÄÄOMA	3 116 834,32	0,00
Aineettomat hyödykkeet	182 893,72	0,00	Peruspääoma	3 267 001,60	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	182 893,72	0,00	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	0,00	0,00
			Tilikauden yli-/alijäämä	-150 167,28	0,00
Aineelliset hyödykkeet	4 280 531,12	0,00			
Maa- ja vesialueet	24 468,00	0,00	POISTOERO JA VAPAAEHT.VA- RAUKSET	0,00	0,00
Rakennukset	560 464,40	0,00	Poistoero	0,00	0,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 434 908,65	0,00			
Koneet ja kalusto	63 815,28	0,00	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	0,00	0,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	196 874,79	0,00			
			VIERAS PÄÄOMA	1 593 392,86	0,00
Sijoitukset	73 400,49	0,00	Pitkäaikainen	1 497 192,50	0,00
Osakkeet ja osuudet	294,33	0,00	Liittymismaksut ja muut velat	1 497 192,50	0,00
Muut lainasaamiset	0,00	0,00			
Muut saamiset	73 106,16	0,00	Lyhytaikainen	96 200,36	0,00
			Lainat rahoitus- ja vak.lait	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	173 401,85	0,00	Saadut ennakot	0,00	0,00
			Ostovelat	96 200,36	0,00
Saamiset	173 401,85	0,00	Muut velat	0,00	0,00
Pitkäaikaiset saamiset	0,00	0,00	Siirtovelat	0,00	0,00
Lainasaamiset	0,00	0,00			
			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 710 227,18	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	173 401,85	0,00			
Myyntisaamiset	137 658,10	0,00			
Lainasaamiset	0,00	0,00			
Muut saamiset	35 743,75	0,00			
Siirtosaamiset	0,00	0,00			
Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00			
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00			
Sijoitukset rahamarkkinainst	0,00	0,00			
Muut arvopaperit	0,00	0,00			
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 710 227,18	0,00			

Taseen tunnusluvut	2024	2023
Omavaraisuusaste %	66,2	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	358,5	
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	-150	
Lainakanta 31.12. 1000 €	0	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €€	0	
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	

Allekirjoitukset ja merkinnät

Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kausalassa 24. päivänä maaliskuuta 2025

Jarkko Salonen, kunnanjohtaja

litin kunnanhallitus

Atte Savelainen

Timo Mäntynen

Minna Lintukangas

Merja Lonka

Siiri Mertakorpi

Päivi Matilainen

Jaana Kari

Antti Kankkunen

Seppo Lehtinen

Tilintarkastusmerkintä

Tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitolain mukaisesti. Suoritettua tarkastuksesta on annettu erillinen tilintarkastuskertomus.

Kausalassa ____/____ 2025

BDO Audiator Oy

Ulla-Maija Tuomela

JHT, KHT